

شورا

عدد ۲۰

اكتوبر ۱۵ = سنه ۱۹۱۴

محرری: رضاء الدین بن فتح الدین

ناشری: «م. ساکر و م. زاکر رامیفیلر»

مندرجہ سی

ناٹان روتشینا

دیانٹ ایگ مشهور بایلرندن .

شامدن بعلبک گہ

صانماری .

«کادالفقر ان یكون كفرا»

حدیثی حقنہ بر ملاحظہ

ش . ص .

«اینسکلوپادی» حقنہ بر

ایکی سوز

ر . ف .

اسپیزد قرارلری حقنہ

م . خلیل سلطانیوف «یادگاری» .

شرع نظرندہ : دنیا ، فقر ،

غنا ، توکل ہم کسب .

مجدصلاح ازدانوف .

حفظ صحت

ع .

«دینی واجتماعی مسئلہ لر»

موسی جارالله .

قاوپمرا تسیہ و آندن

فائده لہ نو یوللری

تاتار .

تربیه و تعالیم :

«تل وادیات اوقتو اصوللری»

معلم عبدالرحمن سعدی . «بالا

تربیه سندہ عائله» - عبدالحمید

الاسلمی .

اشعار .

مطبوع اثرلر .

مراسلہ و مجاہرہ :

خوقند . قازان ، تورکستان ،

قزیلجار و ننگان دن .

اوز معیشت مزدن آنگغان

بر فاجعہ

عبدالرؤف امیروف .

ياڭا باصلوب چيقدى :

حقى ۱ صوم . پوچتەسى برلە ۱ صوم

۱۵ تىن .

باش اسكلادى « اورنبورغ » دە
« وقت » اداره سنده .

شعبەلىرى : قازانده « معارف » ، اوفاده
« چولپان » كىتبخانەلىرى .

دىنى واجتماعى مسئلەر

محررى : رضاء الدين بن فخرالدين .
ناشرى : « وقت » اداره سى .

۱۴ نچى يولتدەغى سوزمزدە شونى تلى . اوقوچيلر قارامقندە
سوزلرمز بر برسینه قارشى بولوب طويولماسون ايچون ، اوشبو
تصحیحنى يازوب يبارونى تىوش تابدق .
معلم سمدى . « يكاتيرينبورغ » .

II

« دىنى واجتماعى مسئلەر » اسملى اثرده اوشبو ياكشلىر
كىتكانلىكى معلوم بولدى :

خطا	صواب	بيت	يول
ليس	ليس لى	۳	۱۹
۱۱۶-۱۵۰	۱۱۶	۶	۰۶
عن الحق	من الحق	»	»
۱۳۷	۳۷	»	»
ابوزكريا	ابو ذكريا	۵۷	۲۲
خور	حور	۱۴۵	۲۵
حكيمى	حكمنى	۱۷۰	۱۳
السنة	السنة	۱۸۹	۵

III

۱۹ نچى عدد « شورا » دە « گيب يادكارى » ديگان مقاله ده
« گيب » نك وفاتى ۱۹۱۱ نچى يل ديب كورسه تلگان . مونك
درستى ۱۹۰۱ نچى يلدر .

بيان حال والتماس

اوشبو عدددن باشلاب محترم موسى جارالله افندينگ مقاله لرى درج
ايتوله در . بو مقاله لرى احتمال ۴-۵ عدد لركه بارر . مذكور مقاله لرى
بزنگ « دىنى واجتماعى مسئلەر » اسمى برلە ترتيب ايتكان اثرمىزنى
« انتقاد » قىلودن عبارتدر . شونك ايچون موسى افندى سوزلرى
اوقولغان وقتده « دىنى واجتماعى مسئلەر » رساله سى كوز او كنده
طوررغە و مسئلە نك نيندى نرسەدن عبارت ايتكانلىكى تمام آكلاشوب
بتارگە تىوشلى . اگرده باشقه اوقوچيلرده محاكمه قىلوب اوقوسەلر
و كوكللرنده بولغان شهبه لرىنى فاضل محترم موسى افندى قىيلندن
اوزمركه بلدرسەلر علم گە خدمت ايتوچيلردن و اوز وظيفه لرىنى
ادا قىلوچيلردن بولورلر ايدى . الله تعالى حضرتى فرصت بيرسه
بلكە بز شول شهبه لرى حقنده ايضاح بيرر و خطا اورنلرمىزنى
تصحیح قىلور ايدك .

رضاء الدين بن فخرالدين . ۱۰ نچى اوكتاير ۱۹۱۴

تصحیح

I

۱۸ نچى عدد « شورا » دە ۱۶۸ نچى يتدە برنچى باغاناده
۲۱ نچى يولتدە توقاى نك « توغان اول » ي ايكنچى صنفقه
يادلاتا تورغان شعرلر رەتدن باصلغان . بو ، ياكش باصلغان بولسه
كيرەك . مينم بونده اوزمده قالغان اصل نسخە مده اول شعر :
« مى طورمشنگ تورلى لوحەلرن ، آندەغى هر تورلى حاللر
هم واقعه لرىنى تصوير ايتكان شعرلر » رەتدن ، اوچنچى صنفقه
يادلاتا تورغانلر جمله سندن يازلغان هم اول شولاي تىوشده .
بزنگ ، شول اوق « شورا » نك ۵۶۷ نچى يت ايكنچى باغاناسنده

شورا

۹ ذوالحجه - ۱۳۳۲ سنه

۱۵ اوكتابر - ۱۹۱۴ سنه

سهر آدم و الورغ حاد مبر

ناثان روتشيلدر

بلوب طور و وشوگا قاراب فايده له نو ايدى . «ووترلو» ده هم
آنده كيلوب يتكانچه بيك كوب مشقتلر كوردى ايسه ده هيچ برينه
التفات ايتادى و اوزينگ مقصودينه ايرشو ايچون هر تورلى راحت
لكارنى فدا قىلدى .

صوغش باشلانغان كونلر ننده «ووترلو» ميدانى حكومتلر نك
و كيللرى ، سياسى آدملر ، بانقه مديرلرى ، غزته مخبرلرى برله
طولغان ايدى .

صوغش باشلاندى و ناپاليونتك غالب بولاچقينه علامتلر برى
آرتندن برى اوله رق كورله باشلادى . نهايت . چيتدن كيلگان
مخبرلر ، مدير و وكيللر ، سياسيلر ناپاليونتك غالب بولاچقنده آزغنده
شبهه ايتاديلر و هر برى اوز مر كز لرينه خبر بپر ايچون برندن
برى آشغوب كيتديلر هم ده قايتقانلر نندن صولك قطعى صورته
«ناپاليون غالب بولدى !» ديب خبر بيرديلر .

ناثان ، نى ايچوندر يالگزي طوروب قالدى و صوغشنگ
آخريته قدر كوتدى . كوب وقت اوتئادى ظنر علامتلرى آلماشندى
و ناپاليون عسكرى قاچارغده باشلادى ، انگلتره قومانداسى آستنده
بولغان متفق عسكلر قطعى صورته غالب بولديلر . اوشبو ساعت
ايه ناثان «لوندن» غه چابدى و بر كيمه چى كه نى صور اغاينى
بروب «لامان» بوغاز نندن عادتى قايق برله اوتدى و قورى غه
يتو برله ياشين روشنده «لوندن» غه آتولدى . بو باروب كرگان
وقتنده «لوندن» شهرى بتون آروپا قىلندن «متفق عسكلر مغلوب
و ناپاليون غالب بولدى» ديب شاولاب طورادر ، خلقلر ايسه بتونه ي
حق توشكان كه قدر آز بولسه ده آخه آلوب قالورغه كبره لك ديب

۱۸۱۵ نچى يلده ناپاليون ، آروپاننگ مشهور حكومتلرينه
صوغش اعلان ايتوب آدم بالالرينه دهشت صالدى . خلق يا ناپاليون
و ياكه آروپا غالب بولويشى صبر سز لانوب كوتارگه باشلاديلر .
قايسى حكومتلر نك كاغدلرى كوتارلوب ده قايسى حكومتلر نك
كاغدلرى توبان توشووى شوشى صوغش غه باغلانوب طورادر ايدى .
اوشبو وقتنده روتشيلدر بانقه لرى و آللر نك باشلر نده طور وچى
روتشيلدر مونر ايدى : (۱) لوندن شعبه سى باشنده طور وچى
ناثان روتشيلدر . (۲) فرانكفورت شعبه سى باشنده طور وچى ماير
روتشيلدر . (۳) پاريز شعبه سى باشنده طور وچى جيمس روتشيلدر .
(۴) وينا شعبه سى باشنده طور وچى ساليومان روتشيلدر .

بو دورت شعبه ، هر تورلى قيدر برله بر برينه باغلانوب
آرائر نده خبرلر اوزلكسز يوروب طورادر ايدى . اوشبو شعبه -
لر نك هر برندن ديورلك ناپاليون غه قارشو صوغش وچيلر بورچ غه
آخه آلديلر . شوشى سيدن ناپاليون و انگ ظرفدارلرى روتشيلدر
عائله سيني تهديد ايتيه در ، انتقام آتووندى قورقوب روتشيلدر عائله سى
ناپاليونتك مغلوب بولويشى آرزو قىلادر ايدى .

«ووترلو» صوغشى باشلانور ساعتلر ده ناثان اوزينك قايتىنى
آلماشدر دى ده لوندن دن چىقدى و ياشين روشنده چابدى .
بلجىقاغ و آندن ده «ووترلو» ميداينه باروب يتدى . بو وقتنده
آروپا دولتلر نك آدملى ده «ووترلو» كه كيلوب يتكانلرى بوق
ايدى . موندن مقصودى ، صوغش خبرلرينى طوغش بدن طوغرى

متفق دولت لرنگ کاغذ لرنی (آلوچی تابسه لر) ساتالر ایدی .

اوشبو وقتده ناتان ، بتون وکیلرگه ، متفق عسکر دولت لرینگ کاغذ لرنی ، آورغه قوشوب سیرکوله ر ناراتدی . مونلرده سبینی هیچ بلمادی بکری ، احتمال که عفسلز لانووندن حساب ایتمک لری حالده ناتان ننگ امرینی برینه یتکر دیلر . یکر می دورت ساعت طولغانده روتشیلد بانقه سی موندی کاغذ لر برله طولدی و ناپالیوننگ مغلوب بولو خبری کیلگاندن صوگنه خلق لر ناتان ننگ کاغذ لر جیدرووینک سبینی آکلادی . شوشی کاغذ لر سبیدن روتشیلد بانقه سی میلیون لر حاصل ایوب قالدی .

بیک کوب آدم لر روتشیلدننگ شوشی حالینی تصادف و بخت که حمل ایتمیلر . لکن حقیقت حالده بو بخت و تصادف ناتان ننگ هر توری خطر لرنی تابتاب ، جانینی اوج توبنده طوتوب یورگانی صوگنده بولدی . آدم بالاسینه بخت و سعادت بیکل گنه کیلمی بلکه موننگ ایچون بیک کوب تاپتالورغه و ایزلورگه ، محنت قازانلر نده قاینالوب چیقارغه ، صوغان و بوروچلر نی یوتارغه کیره ک بولادر .

روتشیلد بانقه سینگ سرمایه سی بو کونلرده دورتیوز میلیون دن آرتق انگلیز آلتونی حساب ایتموله در . اگرده مذکور سرمایه دورت پروتسینت تابوش ایتسه یللق وارداتی آرتقی برله ۱۶ میلیون آلتون بولادر . بو ایسه بتون مصر حکومتی وارداتی مقدارنده در . روتشیلد عائله سینک ، کوب شعبه لی بانقه سی بولغان کبک دنیاننگ بیک کوب مملکتلر نده شاخته لری ، پریسکه و تیمر یوللری زاوود و فابریقه لری ، سودا پاراخودلری ده کوب . مشهور بادشا هلقلر ننگ هر برینگ تختگاهلر نده کاتورلری حتی اوز ملک لرنده بتون شهر لر بار .

بز مونده قدر روتشیلد عائله سینگ بایونینی غنه سویله دک ، لکن آنگ افراط کوب ضرر ایتمک و قتلری ده بولادر . مثلاً : ۱۸۴۸ نجی یلده بولغان فرانسز اختلالنده بیک کوب زیان کوردی . لکن فائده کوب کیلو سبیدن بو ضرر لر ننگ نتیجه لری بلنمی اوتوب کیته در .

مالنی تابودن بیگره ک صاقلاوی چیتوندر . روتشیلد عائله سی بو قدر مال تابارغه موفق بولغان بولسه شول قدر زمانلردن بیرلی بو بایلقنی نیچوک صاقلاب کیله آادر ؟

اشنی بلوچیلر سوزلرینه کوره مونلر ننگ مال صاقلاو طوغرو . سنده ایکی قاعده لری بار :

برنجی قاعده : قزلر اوز آرالرنده غی یگتله رگه بیرله ، خاتونلر اوز آرالرندن آله . اوشبو سبیدن مال چیت که کیتمی بلکه بر

کیسه دن ایکنجی کیسه که گنه کوچوب یاکه بر قولدن ایکنجی قول غه غنه آلماشنوب طورادر . بیک زور مصلحت بولماغان وقتده اوشبو قاعده قطعی صورتده صاقلانادر . حتی اوز آرالرنده قز تابلماغان وقتده خاتون آلیم لر ، شول حاللرنده یاشاب دنیادن اوتله لر . اما عادتدن طش بر مصلحت بولسه غنه بو قاعده برله عمل قیلنمی . مثلاً : غوستاف روتشیلد قزی سیر ادوارد ساسون غه بیرلدی . مونگ سببی - بو آدم ننگ بیک بای بولووی ایدی . انگلتره ننگ زور و زبرلرندن بولووی ایچون میر روتشیلد قزی لورد روزبیری که نکاح قیلندی (یهودییه حالنده می یوقسه خرستیان دینینه کردیمی ؟ معلوم بولمادی) .

ایکنجی قاعده : روتشیلد عائله سنده بالار ننگ مال طوتا بلو ، کسب که رغبت ایتمی بولی برله تربیه له نولریدر .

روتشیلد عائله سندن بولغان بالار ننگ اش که هوسلی بولولری ، بیک طورونی سویماولری ، صاران بولمادق لری حالده مال قدرینی بولولری ، خلق لر برله معامله ده مداره لی بولولری عجایب روشده در . مونلر حقیقت حالده خلق لرنی سحر لیلر . کیوم صالوملر نده ، یورش طوروشلر نده تکلف لری یوق ، تکبر لکنک نی ایکانینی ده بلیم لر . بو اشلر بایلقنک کیمونه توگل بلکه آرتوینه سبیدر .

ایندی بو کونده اولگی اشلکلی آتالر اورنینه اول قدر اشلکلی بولماغان ایرکه بالار یتشکان بولسه ده بایلق ، بتو درجه سندن اوتوب کیتکانی سبیدن همیشه کیمومی بلکه اوز اوزندن آرتا ، بایلق اوز اوزینی صاقلیدر . مثلاً : روتشیلد عائله سی ، ۱۶ میلیون آلتون یللق وارداتدن نی قدر کوب بترسه لرده دورت میلیون آلتون آرتق بترگه کوچلری یتمی . موگا کوره هر یل اصل مایه غه سیکز میلیون آلتون قوشلوب بارادر . نی قدر ضرر کورسه لرده کیله طورغان فائده لردن آرتوب کیتارک ضرر کورولری صورت طوتمی . شونک ایچون بو بایلق حاضر نده آغوب طوراً طورغان زور یلغه حکمینه کر مشدر .

اوشبو سبیدن روتشیلد عائله سندن بعض آدم لر بو کونده کسب و سودادن بتونه ی اعتزال قیلوب علم و ادبیات برله شغلنه لر و بعضیلری ده باقچه لر اوسدروب یاکه مال آصراب عمر اوزدرالر .

امشیل روتشیلد اوغللر نندن سالومان ۱۷۴۹ ده دنیاغه کیلوب ۱۸۵۵ ده وفات بولدی . مایسر ۱۷۷۳ نجی یلده دنیاغه کیلوب ۱۸۵۵ ده وفات ایتمدی . ناتان ۱۷۷۷ ده دنیاغه کیلوب ۱۸۳۶ ده وفات بولدی . قارال ۱۷۸۸ ده دنیاغه کیلوب ۱۸۵۵ ده وفات ایتمدی . جیمس ۱۷۹۲ ده دنیاغه کیلوب ۱۸۶۸ ده وفات بولدی .

مونه بو كونده بتون دنيا حكومتلرينگ «بيت المقدس» لرى بولغان روتشيلد يورتى شوشيدىر. مونگ ايچي باروب كرسه كز، الك عادي آدملردن باشلاب الك شهرتلى دولتلرنگ ايلچيلرينى كوررسز. هر برينگ يوموشى ايسه آتون صوراودن عبارتدر.

يورت غه كركاندىن صوگ بىك زور بر زال غه چيقارسز. مونده حسابسز كوب ايرلر وقزلر، قازتلر وياشلا يازوب او طورالر، دفترلر تيكشره لر، اوستالدىن اوستال كه كاغدلر يوروب، برى آرتدن برى اوله رق تيلبگراملر كروب وكتوب، بوچته لر آلوب و بيلوب طورالر، نيچه بردن تيليفون برله سويله شه لر. موندن اوتكاج زور بر بولمه كه كوررسز، مونده ياناشه تزلوب قويلغان اوچ اوستال بولور. ايشك كه طوغرى قويلغان اورتاده غى اوستال باشنده اوتكون كوزلى، قسقه صاقالى بر كشى او طورغا ينى كوررسز. بو كشى لورد روتشيلددر. يانينه باروب يومشكرنى سويله ركه كرشه كز، هر جوابكز غه قارشى بر ايكي سؤال بيره بار و سزنگ خرينه كرده گى نرسه نى تمام آلوب بترگان صو كنده يومشكر حقنده جواب بيرر. فقط مونگ برله كورشويك آز آدملر كه گنه ميسر بولادر. قالغان ايكي اوستالنگ برى باشنده ليوبولد روتشيلد و ايكنجيسينگ باشنده آلفرد روتشيلد او طورادر. بو صو كغيسى سودا كشىسى بولون بىگره كه عام كشىددر.

لورد روتشيلدنگ ايكنجى اوغلى شتاييل اسمنده بولوب علم برله دنيا نى جامع بر آدمدر. حشرات حقنده تاليف ايتكان كتابلرى علم اهللرى قاشنده مقبولدر. لورد روتشيلدنگ الوغ اوغلى صرف علم برله مشغول بولوب دنيا برله علاقه سى يوقدر. بو آدم اوشبو كونده علم حيوانانده متخصص عالملردن سانالادر. روتشيلد عائله سى بر طرفدن خيرات يولينه آخه تاراتوب طورغان حالده ايكنجى طرفندن علم تاراتوب و معرفت كه خدمت ايتمكده لدر.

روتشيلد عائله سينگ تاريخلرى اوزون بولسه ده بز اوزمزننگ ياشلرمز عبرت آلورغه تيوشلى بولغان نرسه لرنى انتخاب قلوب بازدق. فائده له نگان كتابلرمز دائرة المعارف، قاموس الاعلام، المقتطف، الهلال، روسچه اينسكولادى و باشقه لر.

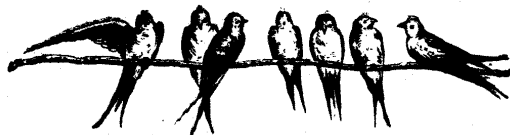
ر. ف.

فقير يهوديدن باشلانغان بو عائله حاضرندە آروپانگ دواره نلردن و اصلزاده لردن سانالادر. وياناده طور وچيلرينه آفستريا ايمراطورى طرفندن «بارون» لق عنوانى بيرلگان ايدى. ليونل ناثان اوغلى، باشلاب انگليز پارلامينتوسينه اعضا بولوب سايلاندى و خريستيان دينچه يمىن ايتول لازم بولغانلقدن اورن غه كروند امتناع ايتدى. نهايت انگلتره نك نظاملرنى بوزدروب يهوديلرنگ ده سايلانورغه حقلرى بولووينى تصديق قيلدردى. مونگ ائونى هم مير اسمنده گى طوغمه لرى زاهدلردن بولوب كويسنجه اوز قول كوچلرى و اوز كسبلرى برله عمر اوزدرديلر. ليونل ۱۸۷۹ ده وقات ايتدى. مونگ شتاييل اسمنده گى اوغلى ۱۸۸۵ ده انگلتره حكومتى طرفندن «لورد» عنوانى آلى. بو كونده «لورد روتشيلد» ديب مشهور و انگلتره نك يوقارى بالاتاسنده اعضادر.

روتشيلد عائله سى تابع بولغان قانون اساسى غه كوره هر وقتده برى عائله باشلغى بولوب انتخاب قيلنه و باشقه لرى تماما آ كا اطاعت قيلورغه تيوشلى بولادر.

امشيل وقاتدن صو كغى باشلق ناثان ايدى. آندن صوگ آنگ اوغلى ليونل (انگلتره ده)، آندن صوگ آلفونس (فرانسى ده)، آندن صوگ آلبرت (آفسترياده) باشلق بولوب طورديلر. لکن آلبرت نك باشلق بولو مدتى كوب صوزلمادى. آمريقاده سياحت ايتوچى اوغلى اوسكار نك بر غسه قزينه كوكلى توشوب نكاحلاندورغه ناهسه ده آراغه اهميتلى مانعيلر توشو سببلى مقصودينه يته المادى و مونگ سيبيندن اتحار قيلدى. آلبرت ايسه اوغلىنگ اوشبو ماجراسندن يوره گى يارلوب ۱۹۱۰ نچى يل فيورالنده وقات ايتدى. بو كونده ايسه عائله باشلغى انگلتره ده طوروچى لورد روتشيلددر. روتشيلد عائله نده باشلق بولور ايچون هم ياش زورلق هم ده اش باشقاررغه قولدن كيلمكلك شرطدر. مركز بولغان اداره نك، عائله باشلغى طورغان يرده بولووى لازم كيلديكندن روتشيلدنگ اداره مركزى بو كون «لوندىن» شهرنده در.

لوندىن ده تاريخنه بر اورامده عادتى گنه بر بنا بار. طمشندن قاراغانده بو بنانگ ساده لكدن باشقه آروم بر نرسه سى ده يوق.

شام دن بعلبك كه

۱

شام دن كيتو . يولده بر مدرس برله مصاحبت .

« شام » دن قايتوشلى « بعلبك » كه ده صوغلوب آنده غى مشهور خرابه لرني و ايسكي اثرلرني تماشا ايتوب قايتوني بيروت دن او ك نيتله ب چقغان ايدك . بعلبك خرابه لرني ك تاريخى اهميتى ايكنچي درجه ده گنه بولسه ده آنده عبرت آلونه چق و عقلمرغه حيرت بيره چك كوب نرسه لر بارلغى معلوم ايدى .

« بعلبك » شهرى « حلب » يولى اوستنده و « شام » دن « بيروت » قه اوته طورغان يولدن ۲۰-۳۰ چاقرم چاماسى بر مسافده در . آنده بارو اوچون « رباق » ديگان استانه ده ايكنچي پويزدغه كوچوب اوطوررغه توغرى كيه . چونكه بيروت برله شام آراسنده غى يول « طار » يولار صنفينه منسوب بولغانى حالده حلب - رباق يولى « كيك » يولدر . شونك اوچون بيروت - شام يولنده يورگان واغونلر حلب - رباق يولنده و صوگئيسنده يورگانلر برنجيسنده يورى آلميلر .

بز شام دن تونكى ساعت اون ايكده كيته تورغان پويزد برله چقدق . چونكه بو پويزد برله كيتكانده بعلبك كه باروب خرابه لرني قاشا ايتكاج شولوق كوتى بيروت كه نه يله نوب قايتوب يتوب بولا ايدى . پويزد تونله كيتسه ده ، حلب كه باروچي پويزد برله ساگلا - سوافاتنى بولغانلقدن يولچى بيك كوب ايدى . ليكن بختمز كه قارشى بز اوطورغان كوپه ده بارسى يش كشى بولورغه توغرى كيدى . تور كيه نك ديگر چيتنده گى شهرلر دن اچكه طابا كيتكانده پاليتسه بر نرسه ده تيكشر ماسه ده اچكى شهرلر دن ساحل كه كيلوچيلر اوستندن بيك قاتى نظارت بار . چونكه خدمت عسكريه كه آلورغه تيوشلى كشيردن بيك كوبرى ساحل شهرلرینه كيلوب ، آمريكا ، آوروپا

و مصرغه قاچلر . آنديلرني ره تله ب اوزاتوب يبارو اوچون باشرن كامپانيالرغه قدو تشكيل ايتولگان . كوب آچه بر ايرينه قاچوچيلرني اوتكاروب طورالر . شونك اوچون اچكى شهرلر دن بيروت ، طرابلس ، حيفا ، ياقا استانه لرينه كيلوچيلر نك كم ايكانلكرن و قايدة بارغانلقرن تيكشره لر و بعض بر شبهه لى كورنگانلر نك نفوس تذكره سن ده آلوب قاريلر . بو تيكشرو برله نكمنده قناعتله غى پاليتسه يسكى لر دن برسى پويزدغه اوطوروب يولده ده صوراشه صوراشه بارا . آبايسزراق باروب چققانده اجنبى لر نكده تورك قياقتنده گيلرى خيلى اوگغاييسزلقرغه توسوب قالغاليلر . بو مرتبه ده شام ده آندى اوگغاييسزلقرغه توشودن مين طالب افندى نك طاشلغى و ياننده غى ايداشم نك ژ ندارمه قومندانى اوغلى بولووى آرقاسنده قوتولدم . يوقسه حلب دن طرابلس قه و شام غه كيته باشلاغان وقتنده غى اوگغاييسزلقرلر مونده ده كيله چك ايدى .

پويزدنى اوزاتا باروچي پاليتسه يسكى اوزى ده بز كه كررشى كوپه كه اوطوردى و يول بويى بز نك برله سويله شوب باردى . اول اوزى عرب بولوب ، او قوغان اورنى ده شام غنه بولغانلقدن توركچى نى آرزغه بله ايدى ، شولاي ده آرقداشم قومندان اوغلى برله آگلا شوب بارا آلدى .

پويزد قوزغالوب كيته باشلاغاچ مين اوزاتورغه توشكان آرقداشلم برله ايسانله شوب شام اوستينه بر كوز سالم . « مرجه » ميداننده غى زور ايليكيزيك لاهه لر نك هواغه كوتارلگان ياقتى باغانالرى و يراقده « جبل قاسيون » بوينده « صالحه » اوستنده يولدر شيكلى گنه كورنگان شه ملر بارسى برله شوب كوكل كه نلله نيندى بر حس سالار ايدى . پويزد قوزغالوب كيتكان وقتنده واقزال اوستنده گى « شام - برمكه » ديب يازلغان طاقتغه تاغن كوزم توشدى . ليكن بو وقتده اول طاقتنه نك بيرگان حسى بتونله ي باشقه ايدى . شامنى و اول طاقتنه نى باشلاب كورگانده مين هارون و عبدالرحمن دورلر ن تخطر ايتكان و اوزمنى شولار

بولسهده قالغانی اوز اوستمزده» دیدی. مدرس بر جوابده بیرمادی. فارشده اوطورغان شیخ نك علوم دینیہ متخصصی و اسلام مرکزی بولغان شهرلردن برسینگ مشهور بر مدرس ایکانلنگ اعتبارغه آوب مین مکالماتی کوبرهك دینی مسئله لر تیره سنده یورتدم. اعتقاد و عبادت مسئله لری حقنده سوز بولدی. مدرس نك مولوی طریقتی حقنده غی فکرن یازوب اوتکان ایدم. سفر نك نهایتینه طابا مین شیخ قه صوگغی سؤالمنی بیردم و جوابلرینه اعتراض ایتەرگه باشده اوق مساعده سن آلم. «گوزل قناعتله غادی ککر نقطه لرده تله گانکر چه اعتراض ایتکر» دیدی. شوندن صوگ مین سوزگه باشلاب دیدم:

مسلمانلر نك آرتقه قالوینه و بر وقتلرنی دنیانك ایگ فعال و ایگ مدنی خلقلری بولغان اهل اسلامنگ بو کون ایگ ذلیل و ایگ حقیر ملتله صره سینه کیچووینه سبب نی؟ نه نه فاس، نه نه جزائر، نه نه مصر، نه نه ایران، نه نه هندستان. بولار باریده بر وقتلرنی شوکتلی و عظمتلی حکومتلر بولغانلری حالده بو کون آوروپالیلرغه قل بولوب آلارنك اسکنجه سی آستنده پیریشان صورتده یاشیلر. نهایت منه تورکیه. مونگ ده بیت بو کون قول آیقلری باغلی. هر اشنده آوروپانك بارماق اشاره سینه قاراب طور. هندستان نك حاکم و تورهلری انگلیز قاجی آستنده ئوله چك یرده کارول آلدنده سجده قیلولری برله افتخار ایتلر. فاس نك عالم» و «مقتدر» امیری اوزملتن آباق وقولن به یله ب فرانسوزلرغه طابشرا. بر وقتلرنی ماتنی و دولتی اوچون دشمان قاجی آستنده هلاک بولونی شرف صایغان امیر و حاکملر نی اوچون بو کون آوروپالیلر آباغینه یغلو برله افتخار ایتلر؟ مسلمانلر نك آرتده قالورینه سبب ایتوب اسلام دشمانلری اسلامیتنگ اوزن کورسه تیلر. «اسلامیت مدینتی مساعد توگل. اول هر توردی ترقی گه سد چیگه و اوزینه تابع بولولری خور و حقیر بولوب یاشاوگه سوق ایته» دبلر. «مسلماناق کشیگه شرف و ناموس برله مستقل یاشاو یوللرن کورسه ته آلمی. محمد (ع. س.) نك وضع ایتکان قانونلری بو زماننگ طلبلرینه جواب بیره آلمی. شونلقدن مسلمانلرده عزت نفس و استقلال قالمادی. ایندی آلاز بته رگه محکوم. قرآن و سنت که یاشوب یاطولری برله مسلمانلر اوز قیولرن اوزلری قایلر» دبلر. منه بولارغه نی جواب بیررگه تیوشلی؟ یوقسه آلارنك ایتکانلری بر درجه گه قدر توغریعی؟ یوقسه اسلامیت حقیقتده انسانلرنی دیناده مسعود ایتەرگه کافی توگلمی؟» دیدم. شیخ نك اوزی ده بعضا شوندی سؤالرنی اوبلاغانی یا که اوقوغانی بولسه کیرهك. کوب اوبلابده طورمادی - توبانده گی ره وشچه جواب بیررگه کرشدی:

دورینگ بر غرازدانی شیکلی کورگان ایدم. اول وقتده آلمده غی شهر بیک کوب تاریخی عظمتلر برله مدنی شوکتلرنی جامع بر معارف و علوم منبعی شیکلی کورنگان ایدی. ایندی شول شهر حیاتی اچنده بر آتله طوروب احوالینه مطع بولوب کیته باشلاغاچ اوزمنی بر وحشی و معناسز حیات اچنده سیزدم، و آرتده قالوب بارغان شهرنگ ده «بغداد» و «قرطبه» لر برله هیچ بر مناسبی بولمی آبی تورک پاشا و مینسترلرینگ شخصی منفعتلری اوچون ظالم قوللرغه صاتلوب، حقسزاق و استبداد کورسه کلری آستنده ایزلنگان بر اورن شیکلی کوردم. بو مقایسه میکا بیک آغر تأثیر ایتدی. شام نك آریاغنده شهوله سی گنه کورنوب طورغان طاولری و یولدر شیکلی گنه بالطراب، ایسکی حکایه لرده سویله نگان، تونینه دنیانی اوچکنه نیله نه طورغان او برلی قارچق نك اوطلرن ایسکه توشروب طورغان قنارلری و آغاچلر آراسندن شارلداق آقان «بردا» سی برله وداعلاشدمده باشمنی تهره زده دن طارتوب آلوب اسکامیه گه اوطوردیم.

کوپه ده گی یولچیلر نك برسی چالملی بر شیخ، ایکنجیسی بر بالا و اوچنجیسی ده بر عادی اشچی ایدی. شیخ اوزینگ حلبده مشهور بر مدرس ایکانلنگ آکلاتدی. اوزن بر وقتی هندستان کلیرلردن برسینه مدرس لککه ده چاقرغانلر ایکان. لکن حلبده قالونی ترحیح ایتوب، بارماغان. بالا اوزینگ حابلی ایکانلنگ و آندن شامغه صالحیه ده گی عبدالغنی النباسی تکیه سینه شوربه (۱) اچار اوچون کیلگانلنگ و حاضر اوزینگ «حمص» و «خمیس المشایخ» (۲) ده حاضر بولور اوچون کیتوب بارغانلن سویله دی. بو بالاده غی اوتکونلک و قابلیت فوق العاده ایدی. لکن شول قابلیت خطا یول برله ییارلگانلکدن بالانی کشیلک بولینه توگل - بوزوقلق بولینه طارتوب آلوب کیتکانلر.

مدرس مینم روسیه لی ایکانلگمنی بلگاج میکا آروچه التفات کورسه تدی و روسیه اسلاملرینگ احوالن صوراشدی. سوزگه پولیس ده کیلوب قاتشدی. سوز مینم شامده غی تأثر ایتمه کوچکانده مین جامع امویه ده گی شیخ نك «ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة» دیگان سوزلرن نقل ایتوب «عربلرده تورکلرگه قارشلی بیک قوتلی بر دشمانلق حسی بار ایکان» دیدم. «عجبا تورکلر شول شیخ نه یتکانچه سز نك حاللر کزنی ناچارلاندر دبلر می؟ بو کونگی ناچارلننگ بارسنده ده تورکلر عیبلی می؟» دیب سؤالمی پولیس که توجیه ایتدم. پولیس: «خبر قباحتنگ چیرگی تورکلرده

(۱) بو طرفده تکیه لرده هر کون بر ایکی مرتبه بوش شوربه طراتو عادتنی بار.

(۲) بو حقهده «حلب خاطر» لرنده یازسه کیرهك.

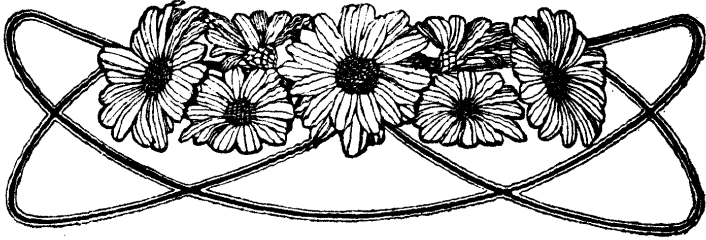
«مسلمانانك هر شده آرتقه قاولرینه سبب آلارنك اسلام حكملرن بر طرفه طاشلاب آروپا قانون و عادتلرن قبول ایتوب کیتولریدر. ایسکی دورلرده مسلمانلر هر شده قرآن و سنت برله عمل ایته و هر اشلرنده شول ایکنی رهبر طوتا ایدیلر. شول سبیدن اول وقتده مملکتلر معمور. ادارهلر عدل و اهالی مسعود ایدی. انسانلرنک دنیا و آخرت سعادتلری اوچون لازم بولغان احکامنی جامع بولغان اسلامیت قانونلرن رعایه ایتوننگ برکسی هر نرسهده کورونه ایدی. الله ننگ سوزی و رسول ننگ سنتی قاشنده باشقه امرلرنک قوتی یوق ایدی. کیفی ادارهلر، کیفی امرلر اول وقتلرده میدانده یوق ایدی. اول وقتلرده دنیا اشلری آخرت حاضرلکلرن طوقتاتوب قالمی ایدی. دین حکملری یئک آغر مینوتلردهده ایفا ایتولهلر ایدی، اول وقتده هر کم دین برله. سنت برله مقید ایدی. نه وقت مسلمانلر دینی احکامده مساهله ایته باشلادیلر، نه وقت آنلر قرآن، حدیث اورنینه آروپا قانونلرن تطبیق ایتدیلر، نه وقت آنلر دنیاوی فائدهلرنی اخراوی سعادتک ترجیح ایتوب دنیا راحتی، دنیا لذتی اوچون دینی احکامده مساهله کورسهده باشلادیلر. شول وقتدن اعتبارا آنلر ذلیل بولدیلر. شول دقیقه دن باشلاب آلارده خورلق و حقیرلک کورندی. ایراتنگ ده، فاسنگ ده، جزائر ننگ ده، تورکیه ننگ ده فاجعه سی اوشبودر. اش باشینه کامل پاشا کیله توزه لمی، سعید پاشا کیله هنوز توزه لمی... محمود شوکت کیله بر اوزگارش یوق. نیچک توزه لسون صوگ اول؟ تورکیه ننگ حقیقی عله سی کشی یوقاق توگل، بلکه دین احکامن رعایه ایتاودر. اسلام حکملرن تطبیق ایتمه گچ اش باشینه کمنی گنه قویسه گده فائده چقمی. تورکیه نی توزه ته چک نرسه سیاسیلرنک مهارتی توگل، بلکه اسلام حکملری ننگ رعایه ایتاویدیر. اوغری ننگ قولن کیس - شوندن صوگ دنیاوه اوغری کورمازسک. زنا ایتوچینی رجم برله نوتر - شوندن صوگ بره وده اول اشک اقدام ایتاس. قصقه سی مسلمانلرنک آرتده قاولرینه باشیچه سبب دینده گی مساهله لری و ایکنچی درجه ده امیرلرنک ظلم لری.»

مین: «آروپا قانونلرن قبول ایتولری مسلمانلرنک آرتده قاولرینه سبب بولدی، دیو واقع غه مطابق بولوب بتماسه کیره ک. شولوق قانونلر بوینچه حرکت ایتکان آروپالیلر آرتقه قالمادیلر، بلکه عجیب بر ره و شده آغه کیتدیلر. اسلام حکومتاری آراستده آروپا قانونن عملیاتک قویغان حکومت، بزنگ باوجه، یالغز تورکیه در و حالبوکه بو کون کوزگه کورنورلک بر اورن طوتوب تورغان بر اسلام حکومتی بولسه اولده کینه تورکیه در. بناء علیه مسئله گه اول یاقدن - قانون تطبیق یاغندن - قاراغانده، اسلام

دولتلرننگ انقراضینه سبب آلارنک آروپا قانونلرن آلی قرآن و سنتک باشوب یاطولری بولدی، دیب ایتوگه میدانده دلیللر کوربرک بولسه کیره ک. فاسده اسلام قوانینی تطبیق ایتوله ایدی. بخارا و ایرانده رجملر یورتوله ایدی. آلازغه اوزلری منقرض بولغانچه آروپا قانونی کرمادی. لکن منقرض بولدیلر. مسلمان اداره سی آستنده منقرض بولغان تورکستان بوکون آروپا قانونی آستنده یا گدن حیات کسب ایتوب کیله. آروپاننگ قانونی ده صنعتی ده کرمه گان مقدس حرمین بار. لکن اول ایکی مقدس شهردهده توزک حیات، حقیقی مسعودیت یوق. بناء علیه مسلمانلرنک آرتده قاولرینه سبب چیپتن کیلوچی تاثیرلردن توگل، اوز آرالرندن، اوز اچلرنندن ازله رگه کیره ک بولادر.

قورال و معرفت قوتی سایه سنده غالب بولو برله دینده مساهله لر آراستنده ده کوب مناسبت بولماسه کیره ک. بیروت لیماننده غی «عون الله» و «انقره» صوغش کیمه لرن شام امویه سنده صحیح بخاری ختم ایتولر ایتالیا طوپارننگ هلاکتندن قوتقاروب آلوب قالا آلمادیلر. دینی احکامده مساهله بو کوننگنه باشلانغان نرسه ده توگل. اول عصر سعادتده اوک بار ایدی. خالد بن الولید برله ابو عبیده بن الجراح ننگ پارلاق فتوحاتی یاننده صفین ننگ قانی سحیفه لری طوراً. عمر ننگ نظیرسز عدالتی آرتده بره و ننگ ایکنچی بره و نی نوتوروب خاتونن آلو ظلمی طوردی (۱). شوشیلرنی ایسکه آغانده «دینده مساهله اول یوق ایدی. شول سبیدن مسلمانلر مسعود ایدی. ایندی مساهله باشلانیدی ده حیاتلری ده یوندن چقدی، هر شده مغلوب بولدیلر، آرتقه قالدیلر» دیره رگه یول بولماسه کیره ک.

امیرلرنک ظلم لری ده بو کون گنه میدانغه کیلگان نرسه لر توگل. عرب دواتی ننگ ایگ پارلاق دوری بولغان هارون الرشید خلاقتن آگزده آننگ امر و اداره سی آستنده اشله ننگان وحشت و ظلملرغه بر کوز سالکیز. آلاز کیفی توگل ایدیلرمی؟ قرون وسطی ده آروپاده غی کارول و اچیراطورلرننگ ظلملری آستنده نیندی تراکیدیه لر اوینالمادی. شولای بولا طوروب ده قرون وسطی آروپاسی بو کونگی مدنی آروپانی اوسدروب چغاردی. سلاطین آل عثمانی آنکیز. ظالما نوترلگان انسانلرنک قانی برله قویونغان سلطانلر دورنده عثمانی نورکلری و یانه قپولری توبینه کیلدیلر. شونلقدن مین سز ننگ بیان ایتکان نرسه لر کزده اسلام دنیا سینگ تدنسیینه حقیقی سبیلر کوره آلمیم. سز ننگ سویله گان سوزلر کز ننگ هر برسی تاغن بر «نیگه آلا ی بولغان؟» سؤالن گنه

«كاد الفقران يكون كفراً» حدیثی حقننده بر ملاحظه

• وجدینه، خداسینه احتیاج معناسیله دگل، بلکه معروف و عادی معناسیله فقیرك هر نه قدر حکمت الهیه اقتضاسیله وجود بولمش بر شی ایسهده انسانیت دنیاسنده چگی قریبی یوق شرلرنی، آقتلرنی تولید ایدوونده شبهه یوقدر. فقیرك ضرورتیله بر چوق آدملا انتجار، قتل نفس کبی مدھش حاللرگه دوشه لر. حسابی یوق فقرا من طرف الله هبه ایدلمش عزت و ناموسلرنی طمع آقتلرینه، بنده گه بنده لك رذالتلرینه آمانسدرلر. سفیل بایلره سجده ایدوب شونلرک پچراق آیاقلری آستنده، مقدس فطرتلرنی، عزیز عفتلرنی ویران ایدلر. فقیرك اضطرار یله انسان قرداشینی قتل ایدوب حرام قانینی اچوچی فقیرلر، تعداد خارجنده در. هیئت اجتماعیهده ضرور انتظاملرنی، انسانلرک حقوق مالیه لرنی ویران ایدر سرقه کبی جنایتلر. اکثریت صفتیه فقرا قسمتی کبی برشیدر. طاو- طاو آتونلر ایله مقابله ایدلماز قدر قیمتی انسانیتلر، عفتلر عمومی یورطلر کبی اُ قباحت اورنلره واروب یوز روبه برابرینه ساتلا، ضایع اولار. یوزلرو مگکر ایله فقیره لرک بتون بخت و سعادتلری فاحشه لك یوللرینه صرف ایدلوب اوطسز شربی ایله یاندرا. بر چوق فقیر مسلمانلرک مقدس ایمانلری قرار ایدر کوکر دکلرینه بیچاره لرک فطرت الهیه لری، عزیز ایمانلری او قدر تحقیرلر آستنده قتل ایدله. بایلر حقننده صافلانمش حسدلر، قورقنچلی هجوملر یاریلرلر آراستنده دائما حکم سوره. یاریلر صنفنده حکم سورمش بو آیانچ حاللر هر بری غالباً یارلیقدن نشأت ایتمش آقتلردر. مؤمنک نفسینی هم فطرت الهیه سینی قتل ایتمک قر آن حکمیله قطعا کفر وشقاوتدر. فحش، زنا و سرقه کبی قباحتلر کفر دگل ایسه لرده انسانیتک مکرم نسلینی، محترم حقوقنی خراب ایدر ظلم اولمق جهتیه کفردن نهایت قریب غایت یوک جنایتلردر. طمع، خیرچیلک، تله نچیلک ایسه انسانیت، انصاف نقطه سندن اُ زور دنائت اولو ایله برابر شریعت نقطه سندنده ضرورت ساعتلرنی استننا صوکننده هر بر انسانه قطعا حرام ایدلمش رذالتلردر. فقرادن صادر اولور حدودی یوق شو جنایتلرده، ضرورتک چگی یوق شو ظلملرده شریعت اسلامی طرفندن وضع ایدلن قوانین الهیه یه ایرشمش مهجوریتک، هیئت اجتماعیه

آرتدرالر « (۱) دیدم. صحبت شول قدر طائلی بولغانکه بز «ریاق» قه ییتکانم زنی طویمی ده قالغانمز. مین اعتراض لرمنی ایتوب بتروگه یوزد طوقتاب خلق توشه باشلادی. بزده آشغیلق برله توشوب بزنی کوتوب تورغان حلب یوزدینه باروب اوطوردق. آنده اورن بیک طغز بولغانلقدن بز شیخ برله بر واغونگه توغری کیله آماق. مونک اوچون بیک ناسف ایتدم. چونکه شیخنک مینم اعتراضلریمه بیره چک جوابلری احتمال ناغن بر آز نرسه لر کشف ایتهرلر ایدی.

کوبده طورمی یوزد قوزغالوب کیتدی و قویاش یا کاغنه کوتارلوب کیلگاندی بزنی «بعلبک» استانسینه آلوب باروبده توشردی. «ریاق». برله «بعلبک» آراستنده واغون اچنده یونلی سوبله شوردی کشتی بولماغانلقدن تهره زده دن فاراب اطرافنی تماشا ایتوب باردیم. یوزد لبنان برله آتی لبنان طاو لری آراستنده بولغان کیگ و تیگز ییردن شمال شرقیگه طابا اوچا ایدی. بیک یراقه صورلغان بو تیگز ییرده بیتوشکان بغدادی بتون تیره یاقنی طویدروب طورادر.

شعر:

امید یولدزلی

سزنی ملت قزلی، آه، نهی امید یولدزلی!
تاک سحرلر نزله ب نزله ب بر کوروب قانا آلامد.
«دردمند»

بار تله کلرک باشی سز نهی بو ملت قزلی!
بالقیکنز ملی سماده نهی تله ک یولدزلی!
آداغی کوتک قارانغی، قورقنچلی تونلر
سزگنه نورلاندرسز، نهی بو ملت قزلی!
کوب قارا تونلر کیچردک آی و یولدزسز قابوب
ایندی بیک چاق نورلانورغه نهی امید یولدزلی!
جانلی طورمش، یه ملی کونلر هیچ نصیب بولماس اگر
بولماسه سزده بلم -- آک نهی بو ملت قزلی!
نور ساچهرمی گر ضیاسی بولماسه کولک یولدزی؟
نور ساچیکز، نورلانوب، تیزره ک امید یولدزلی!
«ذوق»

(۱) اسلامینک عمومی لگی برله دینی مساهله لر و مغلوبیتلر آراستنده غی مناسبیتلرنی آچیق آکلیسی کیلگانلر رضاء الدین حضرتک «دینی واجتماعی مسئله لر» اسملی اثری نك ۱۳۱ - ۱۴۷ ییتلر دقت برله اوقوسه لر بیک فائده لی و تیره ن فکرلرگه مطلع بولورلر. ص.

و مسالمت، تعاون و تناصر کبی فضائل اجتماعیه ایله غایت شدید صورتده تکلیف ایدر.

بن شو کاد الفقر... حدیثینک عباره سی ایله کچکنه دن اوق آشنا ایدم. ۱۴ یاشده ایکان محترم بر استاذک تلقینیه عباره سنی حفظ ایتمش لکن معنا جهتیه آلوش و پروشم یوق، غافل ایدم. شو حال بنده ۴ سنه دوام ایدوب ۵ نجی سنه سنده شو سنه فاجه ملی بر واقعه تأثیریه شو غفلتمه نهایته ویردم. قاباق توبینه جیولمش فقرادن صادر شو فاجعه تأثیریه کاد الفقر حقنده بلا اختیار بر قدر فکر یورتمک وقتی کلش ایدی. بله مم نه دندر. شول وقتدن اعتبارا معلوم حدیث کوکلمه هر دفعه خطور ایتدکده زکات فرضتینک، بیت المال تأسیسینگ مصلحتی و ضرورتی دائما بگا خطور ایدر اولدی. قرآن کریم انفاق، تعاون، توأسی بالحق، توأسی بالصبر کبی فضیلتاره نیچون او قدر زیاده اهمیت ویرمش، خسردن، عذاب الهی دن نجات اولونی نیچون شول فضیلتاره تعلیق ایتمش کبی بیوک سؤالرک جوابلری ده شو کاد الفقر ان یکون کفرا جمله سنی تذکر دقیقه لرنده کوکلمه کلور اولدی.

دیمک قرآن کریمینک عالی تعلیمارینه، عصر سعادتک بیت المال تأسیسی کبی مهم قاعده لرینه «کاد الفقر ان یکون کفراً» جمله جامع سینک مناسبتی اولسه کیرهک.

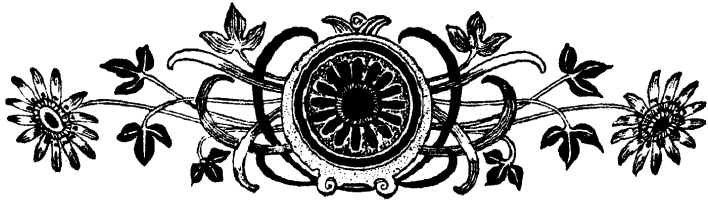
اسلامک بیوک عالمی موسی افندی حضرتلری شو سنه ۴ نجی عدد «شورا» ده یازمش بر مقاله سنده: «هیئت اجتماعیه قانونلری آراسنده فقیرلک احتیاج قانونی کبی شدتلی حکمتلی قانون بولنه ماز بویله بر قانونک نره سی کفر اولور. فقیرلگی تکفیر ایتمک فقیرلرک آغر حاللرینه هیچ بر صورتاه دوا اولاماز» دیمش. لکن «کاد الفقر ان یکون کفراً» حدیثنده فقیرلگی تکفیر ایدر بر کله وارمی عجا؟. عباره «کان الفقر کفراً» یاخود «الفقر کفر» عباره سی اولسه ایدی البته او تقدیرده فقیرلگی تکفیر ایتمش اولور ایدی. لکن عباره او یله دگل، بلکه فقیرلک بعضاً کفرگه قریب اولدی معناسنه دلالت ایدر «کاد الفقر ان یکون کفراً» عباره سیدر. شو معناگه دلالت ایدر شو عباره فقیرلر آراسنده بالفعل واقع حاللرک ترجمه سی اولدیغیچون البته صادق اولوی ایاه برابر بزم تنصیل ایتمش خطابلری متضمن اولدیغیچون سید الوجودک لا اقل لسان حاللندن صدوری ضرور بر حکمت عالیه مدفونه در. فقیرلگی تکفیر ایتمک البته فقیرلرک آغر حاللرینه هیچ بر صورتاه دوا اولاماز. بیک خوش، بیک درست. لکن «کاد الفقر یکون کفراً» مجمینه داخل تفصیللرک، خطابلرک هدایتنه اقتدا ایدلمش اولسه ایدی یارلیرک یارالی بفرلرینه، آغر حاللرینه. جهالت زحمتلرینه ک مفید دوا شهه سز شو «کاد الفقر

نظاملرنده وار قصور و محجوبیتکده البته دخلی واردر. مذکور جنایتلرک ک بیوک سببی ده بلکه شولدر. لکن شونکله برابر فقیرلک ده گناهی یوق صبی دگل، گناهده البته شرکتی واردر.

فقیرلک. جنایتاره بالاستقلال سبب دگل ایسه ده قوانین عمومیه ده وار قصورلر کبی امور خارجیه نک انضمامیه البته بلاشک سبب در. حس و مشاهده بونی اثبات ایدر. بنم شو فکرمی، بالاتفاق صحت و مقبولیتی اعتراف ایدلمش «اعوذ بک من فتنه الفقر» جمله نبویه سی ده تأکید ایدر. هم «أما صدقتک علی السارق فاعلمه ان يستعف عن سرقة أما علی الزانية فلعلها ان تستعف عن زناها» حدیثلری ده بر قدر تأید ایتسه کیرهک. أیانا قتل مؤمن، قتل ایمان هم زنا خیرچیلک و قاپچقچیلک کبی جنایتلره هم دولتلرک و مملکتلرک انحما، انقضاضینه سبب اولمش فقر حقنده شارع حکیم حضرتلری: «کاد الفقر ان یکون کفراً» دیمش ایسه شو سوزک نره سنده استبعاد اولابلور.

فیلسوف اسلام موسی افندی شو سوزنی جرح همیه سوبله مش فکیرلرنده بنمچه او قدر اصابت ایده آلهامشدر. «کاد الفقر...» حدیثی، سندی هم عربیتی جهتیه هر نه قدر ضعیف ایسه ده معنی اعتباریه قضیه مهمله اولمق صفتیه بلاشبهه صحیحدر. عالی، لکن دقیق خطاب و ارشادلرنی تضمینچون رسول حکیم حضرتلرینک لسان حاللندن سوبله غامش ایسه ده لسان حاللندن دائما سوبله نمش بر جامع الکلم در. زیره دقیق بر اعاناه ملاحظه ایدر ایسه کورورز شو کاد... جمله سی فقیرلکدن تولد ایدر فتنه لره و آفتلره تنبیه ایدوب فقر زحمتلرینی صبر و تحمل ایاه قارشی آلوغه سوق ایدر. لسانمزده معروف «اش بیک نچار ایندی اول» سوزی قبیلندن، فتر زحمتلرینه توزه آلهامان صبرسز کفردن قریب گناهلره دوشه لری. او یله اولا کورمه کز، تحمل و صبر صاحبی اولکوز، بار کوچکوز ایاه طرش اولکوز، یالقاو و طمعکار اولما کز خطابلریله فقیرلری تأدیب ایدر. دنیا مشقتلری، فقر زحمتلری سببلی مسام قرده شارکوز افاق و بیوک جنایتلره ارتکاب ایدلر، زنهان آنلرک او حاللردن نجاتلری ایچون طرشو کز، آنلرک او آیانچ حاللرینی. مرضارینی دوالو ایچون قرآنده بیان ایدلمش دوالر، الهی قاعده لر وار، شونی استعمال ایدکوز، فقیرلرک یارالانمش بفرلرینه مرحمت و شفقت مایلرینی سورتکوز! خطابلریله علما هم اغنیا طائفه سینی آغر خدمتاره، بیوک وظیفه لره اجبار ایدر.

الحاصل کاد الفقر... حدیثی، بایلر و یارلیردن مؤلف انسانیت عالمی حیات مدینه نک ک ضرور رکنی اولان سام

«اینسکلوپادی» حقنده بر ایکی سوز

معجم البلدان . کنزالعلوم . دائرة المعارف . بطرس . سلیم .
محیط المحيط . قطر المحيط . اینسکلوپادی ترتیب ایتو حقنده بر فکر .
امرائله افندی . محیط المعارف قاموس الاعلام . تورکیاده اینسکلوپادی
بازوجیلرغه بر سوز .

«اینسکلوپادی» یونان سوزی بولوب عربچه ترجمه سی
«دائرة المعارف» در . اما بو کونگی اصطلاحغه کوره «اینسکلو-
پادی» ، «انسانلر ایچون بلورگه ممکن بولغان نرسه لرنگ خلاصه سی
جیولغان کتاب» دیمکدر . بو کتاب ، اگریده مخصوص نرسه لر
حقنده غنه بولسه «خصوصی» اسمنده بولوب ، هر نرسه حقنده
بولسه «عمومی اینسکلوپادی» بولادر .

اینسکلوپادی حقنده معلومات بیروچیلر مونگ تاریخی
آرسطوغه قدر یتشدره لر و مذکور ذات ، علملر حقنده بر
اینسکلوپادی ترتیب ایتمک اییدی . دبلر . لکن مونگ اوشبو اثری ،
بزنگ «کشف الظنون» قبیلندن «خصوصی اینسکلوپادی» بولادر .
اسلام دنیاسنده فارابی و ابن سینا هم ده باشقه عالم لرنگ
«اینسکلوپادی» لر ترتیب قیلولری حقنده روایتلر بار . لکن
مونلرنگ هیچ بری عمومی توگل بلکه خصوصی «اینسکلوپادی»
لر اییدی .

مطبعه جیاق هنری چیقیدینندن سوک آمریکا و آوروپاده بیک
کوب جابدردن عبارت «عمومی اینسکلوپادی» لر ترتیب ایتولدی
وانگلیز . فرانسز هم ایتالیا و نمسه ، روس لسانلرنده نشر
قیلندیلر .

یاقوت حموی طرفندن ترتیب ایتولوب ده آوروپا عالم لری
طرفندن باشلاب نشر ایتولگان «معجم البلدان» . جغرافی لغت -
لرگه گنه مخصوص بولغانلغندن . عمومی توگل بلکه «خصوصی
اینسکلوپادی» در .

فرید وجدی افندینگ عرب لساننده طبع ایتدرگان «کنز-
العلوم» ی برگنه بابغه تخصیص ایتولگان بولماسه ده بلورگه تیوشلی
بولغان نرسه لرنگ ذکر ایتولمی قالغانلری ، ذکر ایتولگانلرگه
کوره کوبره ک بولغانلغندن «عمومی اینسکلوپادی» یرینی طوقاسه
کیره ک .

استانبولده تورکیچه نشر ایتولگان «لغات تاریخیه وجغرافیا»

یکون کفرأ» حکمت مجمله سی اولور اییدی . زیره او تقدیرده
قارتاردن باشلاب ۵ یاشلک صیلره قدر نه عائله تربیه سی نه ده
مکتب تربیه سی کورماهش بر فرد اولماز اییدی . مکتب ، مدرسه لرک
احاطه سی ده ، اغانه سی ده ، افاده سی ده هم غنیلری هم فقیرلری
صیدرر قدر واسع اولور اییدی . واسع اغانه لی مکتب و مدرسه لرک
واسع افاده لری برکسندده هم غنیلک هم فقیرلک شرلرندن عالم
انسانیت بر قدر نجات اولمش اولور اییدی . فقیرلک حکمت
المیه اقتضاسیله توزولمش تدبیر الهی در . فقیرلک انسانیت دنیاسنده
نهایه سی یوق فتنه لره سبب اولمشدر . بنمچه شو ایکی فضیه هر
بری صادق ، تناقض فلان یوقدر . چونکه فقرک ایکی جهتی
وارددر : ۱) هیئت اجتماعیه انتظامنی محافظه ملاحظه سیله وضع
ایدلن قانونلرک استقامتینه و کمالینه مقارنت جهتی . ۲) شول
قانونلرده اولا بلور قصورلرده ، گناهلره انضمام جهتی .

فقیرلکک تدبیر الهی اولمق صفتی اولگی جهت اعتباریله در .
همه موجوداتک تدبیر الهی اولمق صفتی ده یالکنز شو جهت
اعتباریله . خالص شو جهته نظراً فقر ، کان ده دگل ، کادده دگل .
فقرک ، آفتلره سبب اولمقی ایکنچی جهت اعتباریله در .
بو جهته نظراً فقر ، حکمت الهیه ده دگل ، تدبیر الهی ده دگل .
جامع الکلم «کاد الفقیر یكون کفرأ» حدیثی شارعک لسان
قالندمی ، لسان حالندمی ، لکن هر حالده شو سوکفی جهت
اعتباریله سویله نمش بر حکمت هادیه در . غایت شدتله ، غایت
تاکیدله جهت اولی به ترغیب ایدر جهت ثانیه دن ترهیب ایدر
بر مرآت انتظامدر . شاه کان صلیف . «تفقاری» .

ذیل : نحو قاعده سی «کاد الفقیر یكون کفرأ» عباره سننی
تلی . عباره مشهوره ده گی «آن» نی اسقاط تیوش .

ش . ص .

سورة : «آن» ذکر ایتلوده عرب استعمالینه مخالف توگل .

عبرتلی سوزلر .

علم کلامندن ده کوچلی بر علم بار ، اول «علم سکوت» در .

دنیاده شوندی کشیلر باردرکه آنلر برله قارنداش یاکه تانوش
بولماغانلق آدم بالاسی ایچون بخت صانالورغه تیوشلی بولور .

همتلی آدملر دائم قایغولی بولورلر .

ايسه ده مسلمانلرنگ اوز خدمتلى برله توگل بلكه خريستيان
عربلرنگ اجتهادلى و تونلرني كونلرگه يالغاب قيلغان اجتهادلى
سببلى نشر ايتلدى. مسلمانلر مونك قدريني ده بلوب يتكرمگان
بولورغه اوخشى. بزنگ كبي بتون عمرلى لفظى مناقشه لر،
ريك بختلر، تيجه سز مجلسلر و غره سز صحبتلر برله اوته طورغان
خاقلر ايچون «عمومى اينسكلوپادى» لر توگل بتون قيمتى اوج صوم
طورغان «اخترى» نك ده كوب كيره گي يوق. ايندى اوتوز يللر
بولادر ايسكى مسلمانلرنگ همت و غيرتلى، علم و معرفتلى،
فضيلى و مدنيتلى برله ماقانوب طورامز. حالبوكه ايسكى مسلمانلر
نلرنگ اوشبو حاللرينى همت روشلرگه كيتروب تزويچلر بز
مسلمانلر اوزمز توگل چيتلردر. اگرده مستشرقلر ايسكى اسلام
اثرلرينى كويه لر آشاب طوراً طورغان اورنلردن آوب ده دنيغه
تاراقغان بولسه لر ايندى آنلرنگ شوندى حاللرى ميدان غه چيقي
قالولرى بيك ممكّن ايندى. بختمزگه قارشى چيتلر بو طوغروده
كوب خدمت ايتديلر و معلوماتلرينى تاياكلر روشنده قيلوب بز
صوقورلرنگ قوللر مزغه طوتلرديلر.

بستانلر طرفندن نشر ايتلوب ده تام بولى قالغان «اينسكلو-
پادى» نك شخصى اسمى «دائرة المعارف» ايندى. سوريه ده
خريستيان عربلر دن معلم بطرس اسمنده بر ذات، ۱۸۷۵ تاريخنده
ترتيب ايتارگه كرشدى. و شوشى خدمتى اوستنده وفات ايتدى.
مونك مقدمه سنده اوشبو مضمونده جمله لر بار:
فرنكلر آراسنده علم و فيكر تارالونك كوچلى بر سببى
«اينسكلوپادى» لردر. چونكه مونلرني مطالعه ايتو سببندن آزغه
اوقوغان كشيلىر ايچون ده هر نرسه دن بر آز خبردار بولورغه،
علم اهللارى سوبه شان و قتلر نده موضوعلرني آ كلاب طورورغه
و بوسببندن ذهن و آ كنى كيكيتورگه ممكّن بولادر. اينسكلوپادى
مطالعه ايتويچلر يوزلر ايله جلد كتابلر جيوه، سوز ازله ب عمر
اوتكارو مشقتلر ندى تام قوتولار و هر نرسه ني كوز آلدنده غي
شيكلى كوروب بلوب طورالر. شوشى حكمت ايچون هر بر ملت
اوز تللر نده «اينسكلوپادى» لر ترتيب ايتلر و باسدروب تاراتوب
طورالر.

ايندى بو كونلر ده آقرون غنه بولسه ده بزنگ شرق قوملرى ده
علم يولينه كروب بارلر. مدنيتلى بولغان فرنكلر ايچون كيره كللى
بولغان نرسه لر شرق قوملرى ايچون ده كيردك بولاچقدر. خصوصا
اوز آرالر نده جريده لر، مجله لر و مجموعه لر چيغا باشلادى. مونلر ده
علم و فنى اسملر بيك كوب تكرار قيلنورغه و شونلرني آ كلاب
ايچون «اينسكلوپادى» لر قازارغه مجبورلك بولوى طبعيدر.

هم ده سامى بك اثرى بولغان «قاموس الاعلام» ده «خصوصى
اينسكلوپادى» لردر.

اسلام دنيا سنده «عمومى اينسكلوپادى» لر روشنده نشر
ايتولگان اثر، بستانلر طرفندن ترتيب ايتولگان «دائرة المعارف» در.
فقط تاسفدر كه بو اثر ده ۱۱ نجي جلدندن صوك طوقنالدى، خبرى ده
بتونله ي كيسلدى. اگرده تام بولسه ايندى بلكه يكرمى جلدلر
قدر بولغان بولور ايندى.

مونك برنجى جلدى «آ دن باشلانوب» ابوالاملاك ابن
العباس «ده تام بولغان و ۷۹۲ بيتده ۱۸۷۶ نجي يلده طبع ايتولگان.
ايكنچى جلدى، «ابو اميه» برله باشلانوب «ارجوان» ده
طوقتاغان و ۸۰۰ بيتده ۱۸۷۷ ده باصلغان.

اوجونچى جلدى «ارجوب» سوزى برله باشلانوب
«اغمت» سوزى برله تام بولغان و ۸۰۰ بيتده ۱۸۷۸ ده باصلغان.
دورتنجى جلدى، «اغمد» برله باشلانغان «ايونا» ده تام
بولغان و ۸۰۸ بيتده ۱۸۸۰ ده طبع ايتولگان.

پيشنچى جلدى، «بايوب» برله باشلانوب «بيوس» برله
تام بولغان و ۷۸۴ بيتده ۱۸۸۱ ده باصلغان.

آلتنجى جلدى، «تأبط شرا» برله باشلانوب «حرب»
سوزى برله تام بولغان و ۷۸۴ بيتده ۱۸۸۲ ده باصلغان.

يدنجى جلدى، «حرب بن اميه» سوزى برله باشلانغان
و «دستق» سوزى برله طوقتاغان. ۷۷۰ بيتده ۱۸۸۳ ده باصلغان.

سيكرنجى جلدى، «دمسيس» سوزى برله باشلانغان
و «روستجق» سوزى برله تام بولغان. ۷۶۱ بيتده ۱۸۸۴ ده
باصلغان.

طوقزنجى جلدى، «روسو» سوزى برله باشلانغان و «سليك»
سوزى برله تام بولغان. ۷۶۲ بيتده ۱۸۸۷ ده باصلغان.

اونونچى جلدى، «سليكون» سوزى برله باشلانوب «صلاح
الدينية» سوزلى برله تام بولغان. ۷۵۷ بيتده ۱۸۹۸ ده تام بولغان.
اونبرنجى جلدى، «الصلبه» سوزى برله باشلانوب «عثمانيه»
سوزى برله تام بولغان. ۷۵۲ بيتده ۱۹۰۰ ده باصلغان.

اوشبو اونونچى اونبرنجى جلدلر «مصرده» و آندن مقدملرى
«بيروت» شهر نده باصلمشلر و هر بيت ايكيشار باغانه و هر باغانه ده
۳۲ يولدر. يكرمى دورت يللر قدر مدته تارالغان بو اثرنگ
مجموعسى ۸۵۷۰ بيتدر. هر جلدده بيك كوب مشهور آدملر،
شهرلر و مشهور بنائز، هر تورلى حشرات و حيوانلرنگ رسملى
بار. جلدلرى زور فورمه ده. كاغذلى ياخشى، باصمه سى گوزلدر.

بو «دائرة المعارف» اسلام دنيا سنده و عربيجه نشر قيلندى

خلاصه: مغرب خلقاری، علم یولنده نیندی نرسه لر که محتاج بولغان و نیندی مشقتلرنی یوکه گان بولسه لر شول نرسه لر که مشرق خلقاری ده محتاج بولاجقار و شوندی مشقتلرنی مونلرده یوکه به چکلردر. بو مشقتلردن بری، اوز تلارنده «اینسکلوپادی» لر نشر ایتودر.

مشرق خلقلرینک حاجتلرینی اوتاو ایچون عرب تلنده «اینسکلوپادی» ترتیب ایتو حقنده کوکلمز که بر فکر توشدی و شوشی مسئله نی علم و فضل، ادب و فکر اهللرینه مشورت ایتدک. آنلر بو نیتلرنی استحصان قیلدیلر و «اللهغه توکل قیلوب شوشی خدمتی اوستکه آل!» دیدیلر. فقط موندی اثرلرنی باصدرو کوب مصرفلرغه محتاج بولغانلغندن مادی یاردملری تیه رالک آدملر برله ده سویله شونی لازم تابدق و شونک ایچون سوریا گویرناطوری (والیسی) برله صدر اعظم اسعد پاشاغه سویله دک. مونلر بزنی ترغیب قیلدیلر و یاردم بررکه وعده ایتدیلر. خدیو اسماعیل پاشاغه کیگاش قیلدیغمده بیگره دک ده امیدله ندردی و «مصر حکومتی مگ نسخه نی اوز آلور» دیب سوینچ بیردی و ییک کوب کتابلی بولغان بر کتبخانه انعام قیادی. اوشبو سیلردن اش که کرشودن مانع قلمادی، بزده الله تعالانک یاردمی برله اش که کرشدک.

«مقدمه» دن چوبابه آغان سوزلرمز شوشی قدردر.

بولس بن عبدالله بن کرم البستانی اوغلی بولغان بطرس افندی «لبنان» ده ۱۸۱۹ نجی میلادیده دنیاغه کیادی. او قو یاشینه یتدیکندن صوگ عرب و سریان، لاتین و ایتالیان تللرینی، فلسفه سی ایله برلنکده خرستیان دینی، الهیات هم ده حقوق علمی، موندن صوگ عبرانی، یونانی، انگلیز تللرینی تحصیل ایتدی. بو وقتده یاشی هنوز یکرمی تیره سنده ایدی (قورصاویلر تحصیل ایتکان وقتده کتاب دیباجه لری، معناسز حاشیه لر، الفاظ بختلری اوقوتوچی مدرسلر اورتنده بخاراده رسمی مدرسه لرده شوشی بطرس مرتبه سنده برگنه مدرس بولوب اوز بلگانلرینی اوقوتقان بولسه ایدی. بخارا مدرسه لری زبونلنکده بتون دنیاغه مثال بولوب یورمگان بولور ایدی). صوگنده خرستیانلرنک دینی مدرسه لرینه معام بولوب کوب یلار اوقوتدی و شاگردلرنک حساب علمنده یاخشی بر درس کتابینه احتیاجلری بارلغینی بلوب «کشف الحجاب» اسمنده بر درس کتابی توزودی. مذکور کتاب بتون «سوریه» ده گی خرستیان مدرسه لرنده استعمال قیلنه در ایدی (شول وقتده بخارا مدرسسی اوزندن شاشوب حضورلانغان حالد صاقلالی شاگردلر که «الشیء المطلق برله مطلق الشیء» آراسنده غی فرقلردن درس بیره ایدی).

موندن صوگ آمریقا دولتینک قونسولی حضورنده ترجمان بولوب «بیروت» شهرینه کیلدی. بو وقتده دو قنور عالی سمت وفاندیک، توراتتی عربیجه که ترجمه ایتلر ایدی. معلم بطرس شوشی طوغروده مونلرغه کوب یاردم بیردی حتی ییک کوب برلرینی بر اوزی ترجمه قیلدی. شوشی عرب لغتی حقنده «محیط المحيط» هم ده «قطر المحيط» اسمنده ییک فائده لی لغت کتابلری تألیف ایتدی و موندن فیروز آبادی «قاموس» ده کیمچیلک قیلغان اورنارنی اکمال ایتدی. «قطر المحيط» نک باصمه سی ۲۴۵۲ بیت بولوب فیروز آبادی «قاموس» ندن زور و باصمه نسخه سی ۲۳۰۸ بیت بولغان «محیط المحيط» دن ییک کوب قسقه در. خلاصه: ۱۸۴۳ دن باشلاب ۱۸۶۶ که قدر بولغان ۲۳ یل عمرینی تعلیم و تألیف، ترجمه و تصنیف اوستنده اوتکاردی. ۱۸۶۳ ده، حریت دینییه اصولینه بنا ایتوب دینی بر مدرسه تاسیس قیلدی. موگا ییک یراق یرلردن شاگردلر جیولوب غایت اخلاص اوزرنده اوقودیلر.

بطرس افندی ۱۸۷۰ نجی یلده عرب تلنده «الجنان» هم «الجنة» اسمنده ایکی غزته لر تاسیس ایتدی و اداره لرینی ده اوغلی سلیم افندی که تابشردی. «بیروت شهرنده الک چغا باشلانغان غزته «حدیقه الاخبار» بولوب آندن صوگ ایکنجی مرتبه بولوب چیقغانی اوشبو «الجنان» برله «الجنة» در. ۱۸۷۵ نجی یلده «دائرة المعارف» نی ترتیب قیلورغه کرشدی. بو طوغروده اوغلی سلیم ده یاردم قیله در ایدی. اوز بابنده «دائرة المعارف» برنجی اثر بولوب مونک قدر فائده لی اثر موگا قدر عرب تلنده ظاهر بولغانی یوق ایدی. علم اهللری بطرس افندینک وفاتی ایچون قایغردیلر و اوچ کشینگ عمری یتمازلک خدمتلرنی بر اوزی اشله ب کیتوی برله اقرار ایتدیلر. مطبوع بولغان اثرلری ده کوب. مونک اشاری خلاصه ایتولسه اوشبو روشده کورله در:

آمریقا قونسولخانه سنده ترجمان، تورات ترجمه قیلوجیلر حضورنده یاردمله شو، اوزنک مدرسه سینی اداره قیلو و معلمک ایتو، محیط المحيط برله قطر المحيط کتابلرینی تصنیف قیلو، ایکی غزته نی ترتیب ایتوب چیقارو، اوزی تاسیس ایتکان کونلک و سیاسی بولغان «الجنة» غزته سینی یازو، هر هفته ایکی مرتبه لیکسیه سوباهو، یوموشلی کشیلرینی قبول قیلو و باشقه لر.

زیارتینه کیلوجی علم اهللری خصوصاً شاگردلرنی ییک آجیق یوز برله قبول ایتو و تمام راحتله نوب سویله شه در، لطیفه لر، امثال و شعرلر اوقیدر ایدی. ریاسز و غمگسز، هر معامله سنده خالص و صادق بولدی دیلر. بالارنی یاخشی تربیه قیلورغه و ایسرتکیچ ایچودن صاقلانورغه قزروب یازغان مقاله لری ییک کوب.

«دائرة المعارف» نک بدنجی جلدی باصلوب طورغان کونلر ایدی، قام

آلتون (روس آنچه سینه ۳۰۰ مگ صوم) غه یتار. هر نسخه
۵ آلتون ییکل ساتلور (روس آنچه سینه ۵۰ صوم). موندن
۵۰ مگ آلتون (یشیوز مگ صوم) جیارغه ممکن. اون یل
اوتکاندن صوگ ییک مفصل ایکنچی بر «دائرة المعارف» ترتیب
ایتدرلور. مونسینی میدان غه چیقارو. اولگیسینی میدان غه چیقارودن
ییکلره ک بولاچی معلوم.

انگلیزلرنک ال صوگ نشر قیلغان «اینسکلوپادی» لری ۱۴۰۰
کشینک قلمی برله تألیف ایتولدی. بو آدملرنک هر بری بر
فنده متخصص بولغان ذاتلردر.

تورکیانک الوغ علملرندن بولغان امرالله افندی (رسمی وقول
یازووی «استانبول مکتوبلری» اسمی اثرده بار ۳۷۹-۳۸۰ نچی
یتار) «محیط المعارف» اسمی برله بر اینسکلوپادی ترتیب قیلورغه
باشلادی ۶۳۹ یتدن عبارت بر نچی جلدی ۱۳۱۸ هجریده باصلوب
تارلادی. بو علم خزینه سی حقنده سوز سویله و کوکده قویاش
بارلغینی دعوی قیلو قیلندن کیره کسز بر اشدر. ترتیب ایتوچینگ
اقتداری فضیلت و کمالاتی چیکسز ایکانلگینی بلوب حیران بولماغان
کشی قالماغاندر. لکن شول وقتده غی علم دشمانی بولغان تورکیا
حکومتی بو اثرنی نشر قیلودن منع ایتدی حتی ایکنچی جلدلرنی
ترتیب قیلور ایچون حاضرله گن بتون ماتیراللرنی مصادره قیلغانلغینی
روایت قیلدیله.

حریت دوری باشلانغاندن سوگ امرالله افندی اوشبو اشکه
تکرار کرشکان ایدی. دوام ایتوب ایته آلمای حقنده آچیق
خبر آلا آلمادق.

براندرمز فاتح افندی کریمی «محیط المعارف» همده مؤلفی
بولغان امرالله افندی حقنده اوشبو سوزلرنی یازادر:

«امرالله افندی ایله کورشم. «محیط المعارف» نی شولای
منتظما چغاروب طور اچقمیسکیز؟ دیدم. «افندم، ییک چغار
ایدک. حاضرله گن ماتیرالمر کوپدر، هر نرسه سی یولغه قویلغان
ایدی، لکن بو صوغشمر (بالقان صوغشمرینی قصد قیلهدر) سیبالی
کوب اوکغایسز لقلر بولدی، یازوچیلرمنک بایتاغی وطن مدافعه
سینه کیتدیله، مطبعه لرده خدمتچیلر آزیوب قالدی، ایکنچی
یاقدن بتون آلس بیریشلرده طور غونلق حاصل اولوب، کتابنگ
ساتلوی آزایدی. شولای بولسه ده باشلاغان اشنی تاشلایه چق
توگلمز، اورتالق آزغنه یاتشو برله منتظم روشده چیقاراجقمز»
دیددی.

امرالله افندی دیدکینه کوره، «محیط المعارف» بارلغی
بکرمی جلد بولورغه فرض ایتله ایکان. حاضرنده ۹ نچی جزئی

وکاغد. دفتر و کتابلر آراسنده اوطورغانی حالده ۱۸۸۳ نچی
یل بر نچی مایده ایرته برله وفات ایتدی، یاشی ۶۴ ده ایدی.
«دائرة المعارف» نک سیکرنچی، توقرنچی جلدلری بطرس نک
اوغلی سلیم افندی طرفندن ترتیب و نشر قیلندی.

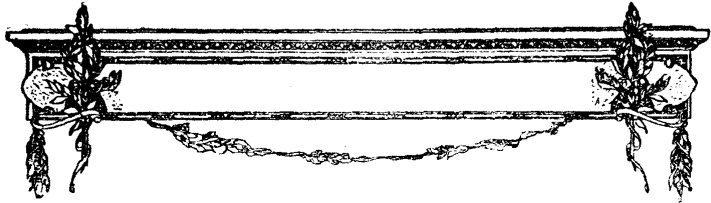
سلیم افندی ۱۸۴۸ نچی یل ۲۸ نچی دیکابرده «لبنان» ده
دنیغه کیلگان ایدی. زیره ک و اعتبارلی بولغانلغندن ییک یاش
وقتندن اعتبارا علم اهلاری آراسینه کردی. تخصص ایتکان علملری
سیاست و اقتصاد ایدی. وفات بولغان وقتنده یاشی ۳۸ ده گنه ایدی.
اونونچی، اونونچی جلدلرنی سلیمان، نجیب، نسیم افندیله
ترتیب و نشر قیلدیله. سلیمان افندی بو کونده تورکیاده «شورای
دولت» اعضاسیدر (۱).

«دائرة المعارف» نک اورتا بر اورنده طوقتاوی سبندن
اسلام دنیاسی اوزلرینه مناسبتلی بر «اینسکلوپادی» غه مالک بولودن
همیشه محروملردر. تورکیاده «محیط المعارف» لر چیقما باشلادیله
ایسه ده تمام بولمی طوروب مونلرنی بو کوندن بر «اینسکلوپادی»
حکمنده صاناو ممکن توگل، اشنی باشلاوچی کوب بولسه ده آرمی
تالمی آخزینه قدر باروچیلر آزراق بولادر.
مصرده عربجه بر ژورنال، عرب تلنده «اینسکلوپادی»
توزو حقنده اوشبو فکرنی عرض ایتهدر:

کیره ک قدر مالنی مصر حکومتی بیرسون. اینسکلوپادی ییک
اوزونده و ییک قسقه ده بولمی زور اون جلدده تمام بولسون.
تابلغان قدر، رسم و صورتلر برله ایضاح ایتلسون. چونکه رسملر
و صورتلر برله کورساتلمه گنده فائده سی آز بولادر. آوروپاده ال
صوگ ترتیب ایتولگان و تحقیق اهلاری نظارتنده نشر قیلغان بر
اینسکلوپادی اساس طوتلوب شوندن ترجمه گنه ایتلسون. فقط شرق
خالقینه مناسبتلی نرسه لر حقنده مفصل معلومات بیرلوب آنلر ایچون
کوب اهمیتلی بولماغانلر قسقارتلسون. بو خدمت، انگلیزچه
و عربجه، فرانسزچه بلوچیلردن اون کشی که تابشلسون. بو
کشیلرنک هر بری بر جلدنی بر یلده تمام قیلورغه و ایکنچی بر
یل ایچنده بتونسینی باصوب تمام ایتارکه تیوشلی. رسملر اشله تو
و ترتیب قیلو و طبع مصرفلرنک هر بری اون ایکی مگ آلتوندن
کیم بولماز. کتاب ۱۰ مگ نسخه باصلور. مونک اوستینه عادتلی
روشده جلدله و مصرفی ۶ مگ آلتون بولور. بتون مصرفی تخمینا ۳۰ مگ

(۱) اوشبو «دائرة المعارف» نک اونبر جلدنی برلکده اورسکی
احمد افندی اسحاق کتبخانه سندن عاربت بولو آلوب طوتدم و کوب
فائده سینی کوردم. مونک ایچون احمد افندی که تشکر قیلو بورچدر.

شخصی علملر و عموما سوزلرنك يازوده غي رسملری بيك مطرد و يازلوده غي رسملری حقنده اتفاق بولو شرطدر. . . ر. ف.

اسييزد قرارلری حقنده

۱۵ نچی ايون «پيتراغراد» ده بولمش مسلمان اسييزدينك قراريني شول كونلرده يازلمش غزته صحيفه لرندن برقات كوزدن كيچرسه مده دخيده قولمزغه كيلمش ۱۵ - ۱۶ عدد «شورا» صحيفه لرندن بر نيچه مرتبه دقت ايله اوقوب چقدم .

اسييزد كونلری صاناولی غنه بيك آز كونلر بولوب شول آز وقتده اشلنگان اشلرنك و بيرلگان قرارلرنك كوبليگينه و مهمليگينه قاراغانده اسييز اعضالری ساعتلرن توگل بلدكه مينوتلرن وسيكوتلرن بوشقه اوتكرمه گانلكلری كورنوب طورادر. شونك ايچون اسييزد اعضالرينك شول آز وقتده آرمی طلبي قياغان اجتهادلرينه و ايتكان خدمتلرينه رحمت ايتمی اوتو مكن توگلدن. حكومت آدملری بزنگ روحاني اشلرمزنی، مكتب ومدرسه لرمزنی اساسلی بر نظام و ترتيبكه قويا آلمی يورگانلری بر زمانده هم ده ملتزم نك ده اوز اشلرینی قايدن باشلاب اصلاح ايده ركه بلعی يورگان وقتنده اسييزد قرارلری حكومت هم ملتزم ايچون ده زور فائده لی بولوب چغووی امید ايتوله در.

بزنگ بلوومزگه قاراغانده اسييزد قرارلرينك تقيد ايتهرلك اورنلری كوب كورغيدر، شول كويی كوب اوزگرمی دوما و صاويتدن اوتسه شايد بايق احتياجلرمز اوتهلگان بولور. لکن ۲۷ نچی ماده ده بولغان محله اماملرينك ۸ يلغه صايلانولری و آنلرنك وظيفه لری طورسندده بولغان قرار حقنده اش اوتاسدن تلك ملتنگ اطرافدچه فكر يورتولرینی تيوش طاباهن . بنم بلوومچه بو قرار بيگوك موافق كبی تیمی، استقبالمز ايچون ضرولی توسلی كورنه در. درست مدنيت نقطه نظرندن هم ده خلقلرنك ترقی و تعالی جهتلرندن قاراغانده رئيس بولغان ذاتنگ شول خلق طرفندن موقت صايلانوب قوبولويونك فائده لی اش ايدگن اثبات ايتوگه حاجت يوقدر. خلقلرنك آلك و فكرلری آچولا و اقتصادی حاللری ياخشير بارولرينه متناسب رئيس صايلواصوللری ده اوزگره بارمشدر. استقلاليت، مشروطيت، جمهوريت اصوللری ده شوندن كيلوب طومشدر. ايسکی مسلمانلرنك ظلم و استبداد آستنده

(جلدی توگل) چيقغان. علوم وفنونده واحوالده بولغان اوزگارشلر كرمی قالوب كتاب ايسكرمه سن ايچون، شول اوزگارشلرینی بيان ايتوب هر جلدكه آيروچه بر علاوه نشر ايتماچيلر ايتكان. آكلاملديغينه كوره «محيط المعارف» حاضرنده بيش مگ نسخه باصلمقده در.» (استانبول مكتوبلری ۳۸۰ نچی بيت).

اوشبو اورنتی كوچروب اوطورغان و قتمده امرالله افندينگ وفات بولو خبری ايشتولدی. استانبول غزته لری و مجموعه لری كيلماو سببلی بو حادثه دن اصلا خبرمز يوق ایدی. اگرده درست بولسه استانبولده دخیده بر علم و فضل خزينه سی تورپاق آستينه دفن ايتولگان بولادر. كوره سن، مسلمان دنياسنده و توركلك عالمنده تمام بر «اينسكلوپادی» نشر قيلورغه نصيب توگل . يا كتاب منع ايتوله ياكه مؤلفی وفات بولا ياكه باشقه بر، حسابده بولماغان مانع ظهور ايتدر.

تور كیده بيك كوب اثرلر، باشلانوب تاشلانادر. تمام بولمی طوقتلوب قالغان «اينسكلوپادی» لرده بايق بار. خرق عادت قيلندن سامی بكنك «قاموس الاعلام» ی تمام بولدی لکن آخرينه اوشقاچ سامی بك ده آرتق سارانلق قلوب، قسقارتو يولینه كردی، بيلر طوتوروب يازلاچق نرسه لر حقنده ايکی اوچ يول يازوب قناعتنه ندی. بيك كوب مشهور اسملر بتولنه ی توشوب قالدیلر. شونك ايچون يدی سيكر جلد بولورلق موضوعلرینی قسوب و طغزلاب سوگندن ايکی جلدكه اورنلاشدروب قويدی . خدمز توگل ايتكانليگینی بله طوروب تور كیده «اينسكلوپادی» يازوچی حرمتلو عالمرگه برگنه سوز ايتورگه جسارت ايتهمز: شوشندی باشلانوب تاشلانغان اثرلر جمله سينه كرماسون هم ده تفصيل برلهرلك سويله نسون ايچون موندن صوك اينسكلوپادی يازارغه كروشوچيلر الفبانك آخري حریفی بولغان «ی» دن باشلاب يوقاری تابا بارسونلر ایدی. بو اش غريب كورلمازگه بلدكه فائده لی صانالورغه تيوشلی .

اوزمزده خصوصاً بيش آلتی يلدن بيرلی يازوچيلرمز طرفندن شخصی اسملر اوزگارتلوب، كوسبی ده بوزولوب بتكانليگی سببلی اينسكلوپادی يازلو احتمالی يوق . اون آلتی تورلی رسم برله يازلا طورغان «شكسپير» سوزینی برگنه تورلی رسم كه جيغاندن صوك غنه انگيزلرنك يونلی باشل اينسكلوپادی يازارغه موفق بولغانلقلری حقنده بر روايت بار. بز بتون تور كيه مطبوعاتی اتفاق ايتكان و يوز يلدردن بيرلی آتا و بابالرمز يازوب كيگان اسملرنك ده رسملرینی هر كون اوزگار توب طورامز. موندی خلقلر آراسنده لغت كتابی ده اينسكلوپادی ده يازلماز. . . لغت كتابی و اينسكلوپادی ترتيب قیلو و شونلرده بولغان اسملرینی بيك يكل تابو ايچون

چن اخلاص و محبتدن بولمايه چقدر. شولا يوق محله خاقلری
اماملرينك اوزلرينه مؤبد و روحانی بولماقدن آنلرني اوزلرنده
وقتليچه طور و چي غنه ديب اعتبار ايتيه چهكلر، اولده گي اماملرينه
دائمی بولغان روحانی و معنوی محبتلری كامل بولمايه چق، شول
سبدن خلقمز ايله اماملر آراسنده بر برسینه بولغان روحانی
ربطلری ناقص بولاچق در.

ايندی وظيفه مسئله سينه کيسهك اسيزدننگ تعين قيلغان
يلاق وظيفه سي حاضرگي طور مشده يورت ير و عائله ايله کيچونو
توگل، بر کسينگ يلاق راسخودندن ده کوب آرتاچق توگلدر.
چونکه حاضرنده کچرهك شهرلرده ده ۲۰-۲۵ صومسز يونلی فاتير
طابوب بولمی، شهر امامينگ يلاق ۶۰۰ صوم ژالونيه سي فاتير بهاسندن
و آني ياقتر تو و يلتودن کوب آرقايه چقدر. ايندی آننگ آرزاق عائله سي
و آننگ آراسنده او قوتاچق بالالری بولسه آنلرني قايدن تابوب
اوقوتسون و نيچك تربيه له سون. جونيرهك اورنلرده اوقوغان
بر بالانگ يلاق راسخودی اوزی ۳۰۰ صومدن کيم بولميدر.
شولا يوق اول يرلرنده يورت ير، مال طوار، جماعت جارينگ
يلاق راسخودی قسوب طوتقانده ۶۰۰ صومسز ايله نميدر. فو لوص
پيسرلری يلاق ۶۰۰ صوم وظيفه لرمز عائله لرمزني تربيه له زگه
و بالالرمزني اوقوتورغه ييمعی ديب هر يلتی اول خلقندن وظيفه لرن
آرتدرتوب بارلر. اول امامينگ راسخودی پيسر راسخودندونوق
کيم بولور ميکانتی؟! . . .

بو کونگه چه امامتچيلک اورنی خلقمز قاشنده محترم و مقدس
سانالوب کيله در ایدی. بو اورن قرارسز بر منصب بولسه وظيفه
جهتدنده ئله نی قزغراق اشلر بولماسه، عالم و فاضل ذانلر بو
اورنی اختيار ايتاز، و بالالرينی ده آننگ ايچون حاضرله ماسلر.
عصرلرجه محترم سانالوب کيلگان اورتنک شولای ايتوب اعتباردن
توشووی احتمالدر.
اگر مکتب و مدرسه لرمز، مفتی و قاضيلر مز اصلاح ايتولسه لر
محله اماملرينگ حاللری اوز اوزندن اصلاح ايتولورلر، چونکه
آنلرنگ حاللرينی اصلاح يوقارغيلرنگ اصلاحاتينه توقف قيله در.
بونده موقت لکينگ کوب اهمیتی يوقدر.

يوغارغی دائره لردن محله روحانيلری اوستندن هر وقت
نظارت ايتوب اگر امام افنديلرينگ شريعت يا قانونغه خلاف حر کتده
بولولری ياکه وظيفه لرن اوتودد کيمچيلک قبولری کورولسه محکمه
لرگه مراجعت ايتوب تيوشلی جزالرن بيردررگه ياکه عزل ايتدررگه
ممکنلگی سوييه غشدر. ايندی شولای بولغاچ ۶-۸-۱۲ يلغه صايلاوده
نی خاصیت بولور ايگان؟! . . .

قوشتانلرنگ خاطر ن کورمه گان و بايلرنک کيفنجه يورمه گان

ايزلولرينه، آک و فکر جهتدن توبان قالولرينه، نهايت ير يوزندن
استقلاليتلرن يوغالتولرينه کوبرهك مؤبد و توارث طريقيه اوطوروب
کيلمش مستبد امام و خليفه لری سبب بولوی تاريخ ايله معلوم بر
اشدر. لکن حاضرگي احوال مزغه قاراغانده مفتی و قاضيلر مننگ
موقت صايلانولری موافق بولسه ده، خلقمزنگ آک و فکر
جهتدن توبان، کشی تانو و بلوب امام آو و صايلاو درجه سينه
ييتادکندن حاضرگه چه اماملرنگ موقت بولوب صايلانولری موافق
بولوب ييتاسدر. اول خلقن ايتيه سي ده يوق، بلکه شهرده گيلر مزده
اوزلرينه موافق امام آو و صايلی بلماکلری معلومدر.

روسيه نگ ايسکی پايتختی بولغان «مسکاو» شهرنده گي
مسلمان بايلری ۳-۴ يل امام آلمی آلچوب بتدکاری معلوم.
بونلرنگ اوزاق و قتلر امام آو آلماولرينه اوزلرينه موافق مملکت مزدن
عالم و فاضل و باشقه چه کمالات صاحبی بولغان ذات تابا آلماولرندن
توگلدر. اگر بوندی آدم آزله سه لر مطبوعات آرقلی معلوم ايددرلر
ایدی. بلکه آنلرنگ تله دکارينه موافق زمانلرنگ عالم و فاضل ذانلری
مسکاو کبی اورنی اختيارده ايددرلر ایدی. بلکه آنلرنگ اوچ
يبلر قدر وقت اوتکارولرينه سبب جديد و قدیم نراعلری و اوزسوزلرن
يورتو کبی شخصی غرضلر قاتوشوب اتفاقه کيله آلماولری بولدی.
قازان و اورنبورغ، طرويسکی و باشقه آجغراق شهرلرگه ده خير
دعا و مخدوملکلر اعتبارغه آلونوب و ئله نيندی واسطه و خاطر
ساقلاولر و اوتولر قاتوشدرلوب استحقاقسزلر امام بولا بارولری
کوزله در.

ايندی اول خلقينگ امام آلونيه کيسهك بونده اشلر بتونله ی
فنادر. مسجد آرتدرو. ياکا امام آو، اول خلقينگ بيک کيفلی
اشلرندن در. بونده باشندن ياغينه چه کوبرهك قوشتانلر حکم سوره،
آنلر بو اشده اوزلرينی بيک زور حساب ايتلر. بو اشنگ اوزلری
قولنده بولون امامنگ هر وقت ايسينه توشروب طورالر، شريعت
تابتالسه ده قوشتانلر خاطرلی طابالورغه طوغری کيلمی، آلای
بولماسه ئله نيندی يالغان و دانوسلر سببلی اشلر چوالوب کيته چکدر.
ايندی ۸ يلغه صايلانغان امامنگ کولگنده ده ملت قاينيسينه
قاراغانده قوشتانلر قاينيسي کوبرهك بولاچقدر. چونکه اول يراق
بر ييردن يورطن يرن و باشته چه علاقه لرن اوزوب بر مرتبه کيلوب
اورناشقاچ دخی ده بو اورتندن آيرلاسی کيلمايه چک. ايکنچی
صايلاغانده ئله نيندی آغر حاللرگه توشه چگن خاطرله ب وجدانن
طاباب بولسه ده تورلی چاره لر ايله کررگه طروشاقدر. هم ده
اورنلری قرارسز و ايکنچی صايلانوغه کوزلری ييتادگنده امام
افنديلر بو اورنده اوزلرينی موقت مسافر حکمنده گنه کوره چهکلر،
قوملرنده اوزلرينه وقتليچه طاپشرفان حساب ايتوب خدمتلری

شرح نظر نده: دنيا، فقر، غنا، توکل هم کسب

۲

شرح نظر نده فقر

اوشبو دنياده انسانلر نك هيچ برينگ هيچ بر حالي باشقه نقينه اوخشاماديني كبي، بايلاق يارليق حاللري ده برينكي ديگرينه اوخشاش توگلدرد. نعمتلكه غرق بولوب آچلق و بالانغاچلننگ ني ايكانن ده بلمي عمر اوزدروچيلر بولغان كبي تمام آج و بالانغاچ، بر صنق ايكمك كه محتاج بولوب عمر اوزدروچيلر ده كوبرد. اوشبو ايكينگ آراسنده بايلاق و يارليقلري تورليچه بولغان دخي نه قدر انسانلر بار!

ايسته شول قدر فاحش تفاوت و شول قدر تورلي حالتلر كه بعض كيمسeler هيچ بر سبب نزله مي: « هر حالت، كيرهك بايلاق و يارليق، كيرهك باشقه بولسون، محض الله نك تقدير ي ايله دره؛ بونده اسباب و آگا تشبثنگ هيچ دخلي و فائده سي يوقدر» ديبلر. بعضلر ايسه: « درست هر نرسه الله نك تقدير ي و ايجادي ايله، شوبله ايسه ده عالم، عالم اسباب بولوب الله تعالي هر نرسه ني بر سبب كه باغلاغان. انسانده ياكه اسبابده بولغان بر نقصان بر قصور سبب بعض مسببلر اسبابنه تشبث صوكننده تخلف ايتوب بولمي قالسه ده واقع بولغان مسببلر، تشبث صوكننده واقع بولالر. بعض نرسeler بزگه سببسز واقع بولغان كبي طويلسه لرده، بز آنك سببيني يا سيزمه گان ياكه كوب زمان اوزو سببيني اونوتقان بولامز. بناً عليه اسباب و آگا تشبثنگ فائده سي بار» ديبلر.

اوشبو ايكي فرقه نك هر برينگ اوزون اوزون دليللري ده باردر (كيه چكده باب توكلده انشاء الله بر قدر بيان ايتولسeler كيرهك). بوندن باشقه اوشبو فقر ايله غنا اوزرنده، بونلر نك قايبوسي افضل، شرعاً قايبوسي مطلوب ديه دخي بر بحث چفاراغلر. بو بحث ايكينچي فرقه كه بر قدر مناسب ايسه ده، برنجي - يعنى سبب نزله مه وچيلر فرقه سينه بيك اول قدر مناسب ده توگلدرد. چونكه هر بر حالت، اسباب و آگا تشبثنگ هيچ فائده سي بولماس وجه اوزرنده الله دن بولغاچ، شرح نظر نده بونلر نك قايبوسي افضل ديمك، الله قاشنده بنده سني الله نك اوزينگ قايبو حالده قلوبوي افضل ديگان سوز بولادرد. بو ايسه اول قدر مناسب سوز توگلدرد.

و آنلرغه ترينكه توتماغان ايجون سيكز يلدن سيكز يلقه قودرتوب و اورنلرندن محروم ايتولوب مشكل حاللر كه نوشماسلر ميكان؟! . . . خاتم زنگ كو برهك قسمي نادان، علم و معرفتدن خبرسز بولوب، كشي طانورلق، علم اهليتك قدرن، بولرلك درجه كه جيتهدا گمندن، بر ني قدر آچق فكيري معلمار مزيل صاين اورنلرندن چفارلوب بر اورندن ايكينچي اورنغه كوچوب جونلي اورن طابالمى قاتعروب بورمكده لردر. بز دخي ده بر نيچه مك اماملر مزني شولاي ايتوب فاگفرتوب يورته سي بولماس ميكان؟ . . .

شونك ايجون بو ماده ني حاضرلكهگه توشروب قالدرو ملتزم ايجون فائده لبراق بولور كبي تيه در. دخي ده افكار عامه نيچك مصلحت كورر. ملتزم نك آده غي كونده كي يازمشلري طورسنده توزلمش اسيزدنك باشقه قرارلر يني ده مطبوعات آرقلي تنقيددن كيچرسeler، قانون توزي طورغان مؤسسeler كه كرگانچي اوزگر توبوردى اورنلري بولسه اوزگرتولوب اصلاح ايتولوبرهك كرتولور ايدى . م . خليل سلطانيكريف « يادگار ي » .

شعر:

۱
بر يوزي اهلينگ بولور ميكان بر آفلاشقان چاغى؟
عيسوي برله ن محمدى قوجاقلشقان چاغى؟
بولماسه سيندن رحيم بو دنياني كم آرچالي،
اي خداى! بو جنجالى سين آچالي سين آچالي!

۲
سوييلر ايدى بابايلر: « تيز بولور شونداى زمان -
لر كيلور: بر كه يوردرل قوي، بورى، بر كه امان .
اول ضرر ايمس صييلرغه جالاندرده چاغوب،
قر كويوكلري قورقاس اور كسوب كيمس چابوب .
آلتونك ياتسه ياپانده بر كشي ايمس زيان،
آلداشو، اورلاو، خيانت، بولغان بلمس جهان .
مال كرى بولغان صدقه غه تابالماسلر خواجه،
بر كشي بولماس كشيگه قل - بولور كندى خواجه .
مين صبي چاقده ايشتكانمن موني بيك نق بلام،
بولسه بر يوزي شولاي ديم شادلانام سوينم كوله م .
نه يتجي زنه ار! تيز كيلورلرمي شولار بر جن بولوب .
الله آدانوب بته ريزمي شولاي بز بورچولوب .
نورالعين ايشاي . ربط .

پیغمبرمزدن فقرنی آجق مدح ایوب روایت ایتلگان حدیث شریفلرده بار: (۱) ان لی حرفتین اثنتین، فمن احبهما فقد احبنی ومن ابغضهما فقد ابغضنی: الفقر، والجهاد. (۲) الفقر اذین بالمؤمن من العذار الحسن علی خد الفرس. (۳) تحنۃ المؤمن فی الدنیا الفقر (احیا جلد ۴ کتاب الفقر).

فقط «احیا» نك كتاب الفقرده هم «المفردات فی غریب القرآن» نك یانلرینه کوره فقر اوشبو قسملرگه بولنده در: (۱) فقر اضطرار. یعنی انسانتک معیشتده حاجت بولغان نرسه سینک یوقلانی، (۲) فقر نفس. یعنی انسانتک آج کوزلی، قومسز بولووی. پیغمبرمن بو ایکی قسم فقدرن هر وقت صغغان: کاد الفقر ان یكون کفرا. هم: اللهم انی اعوذ بك من الکفر والفقر حدیثلری اوشبو قسم فقدرلر حقنده کیلگان. (۳) فقر الی الله - فقر اعتراف. یعنی انسان هر حالده اوزینگ الله تعالی گه احتیاجنی، آنک حضورنده ذلت، مسکنت و افتقارینی اعتراف ایتمکی. یوقاریده فقرنی مدح ایتکان حدیث شریفلر هم آنلرغه باشقه آنی مدح ایله کیلگان هر بر خبر و اثرلر ایشته بو قسم فقرنی مدح حقنده در. بناء علیه معیشتده و حیاتده محتاج بولناجق نرسه نك یوقلانی معناسی ایله برنجی، اوشانداق آج کرزلیاک معناسی ایله ایکنجی قسم فقر، شرع نظرنده مدوح بولو، افضل بولو شویله طورسون، بلکه کفر فیاندن - قبیح نرسه در.

(۳) فقرنك اصل ماده سوک (ماده سی اولک) موهم نقصدر. چونکه «فقر» جیلکه کیموگنی - سویه گنی صندرمق معناسنده بولغان «کسر فقارالظاهر» دن آلتغان. عربده: برینگ بغریته صوغلدقده «کهدته» دیولگان کبی جیلکه سویه گنی صندرعانده «فقرته» دیلر.

حاجت، داهیة انسانغه غالب بولوب، انسانتک جیلکه سویه گنی صندرعانلری ایچون «فاقره» دیه آتالغانلر. ایشته اوشبو روشچه فقر، ذم و نقصانی موهم بولغانی ایچون پیغمبر حضرترلرینی «فقیر ایدی» دیمک جائز توگلددر (۱). «الفقر فخری وبه افتخر» حدیثنی، عسقلانی - باطل. موضوع؛ ابن تیمیه - یالغان، دیگان (۲).

(۴) الله نك انسانلری آراسنده، دنیانک ماللرینه التفات و اعتبار ایتمی اعراض قیلوب، فقر حالتنی التزام و آندغنی هر بر آورلقلرغه صبر ایوب شونک ایله برابر حاجت وقتده ملت اسلامیة نك ایگ نق، ایگ کوچلی اعضاسی بولا آلتغان، کوکلی

هر نه ایسه علما بو حقده یعنی فقر ایله غنانک شرع نظرنده قایوسی آرتق ایکانی حقنده اختلاف ایتکانلر. بو خصوصده غلمانک سوزلری، دلیللری کوب بولوب بو قسقه مقاله گه گنه البته سیارلق توگلددر. شویله ایسه ده اول خصوصده غنی سوزلرنی اوشبو وجهلرگه اختصار ایتمک تمکندر:

(۱) مسئله نی: «فقیر صابرمی، غنی شا کرمی افضل؟» صورتده یورتمک بزنی مقصودقه ایرشدرمیدر. چونکه صبر ایله شکر، فقر ایله غنانک نتیجه لرندن توگل، بلکه انسانده بولغان حسن اخلاق دندرلر. فقیر ایله غنی نك هر بری: صابرده شا کرده بولورغه ممکن.

بناء علیه - مثلاً: فقیر صابر، غنی شا کردن شرع نظرنده آرتق بولغان صورتده بیله فقرنك غناندن آرتق بولووی طابلمی؛ بلکه صبرنك شکردن آرتقلانی غنه طابلادر. حالبوکه فقرنی تمضیل ایتوچی علمادن امام غزالی باب صبرده. شا کر غنی نی صابر فقدرن تمضیل قیله. اول آیه: «شکر ایکی قسم: (۱) مالنی مباحک گنه صرف قیلوب گناه اورنغه صرف قیلماق، (۲) مالنی خیراتقه صرف قیلماق. ایکنجی قسم: شکر ایله شا کر بولغان غنی، فقیر صابرندن آرتقدر.»

بونک ایله برابر فقر حقنده کیلگان خبر و اثرلر، صبر هم رضا ایله مقیدلدر. پیغمبرمن دیور: «یا معشر الفقراء! اعطوا الله الرضا من قلوبکم؛ تظنروا بشواب فقرکم والا فلا». ذواتون حضرترلری دیگان: «آدملر نك کفرگه ایگ یاقنی - صبری بولماغان فقیردر.»

(۲) «القی الله فقیرا، ولا تلقه غنیا» کبی حدیث شریفلر فقرنی مدح توگلددر. چونکه بوکبی حدیثلر فقیرلک ایله به شەرگه توگل، فقط الله حضورینه فقیر بارمق ایله بیورالر. الله حضورینه فقیر بارمق ایسه: وارثلرم، بالالرم دیه مالنی او یوب قالدرماق، هب الله یولینه. خیراتقه صرف ایوب برتمک ایله بولادر. بو ایسه: مالدن حساب بیره چک، خیر ایله ایسکه توشورلورگه محتاج بولناجق کونلر بولونی اعتقاد ایتکان کسه لرگه (مسلمانلرغه) البته لازه در. پیغمبرلرندن ایشتب بولسه کیردک، بوکبی سوزلرنی اوشبو کونده ده سویله گان کسه لر باردر: میلیونلرغه مالک بر دوستی بایلغینگ یارتیسنی منافع عامه گه. یارتیسنی بالالرینه وصیت ایتدکنده، سسل رودس نامنده بره و: «آنالر بالالرینی کورکام ره وشدنه تریه، تیوشلی قدر تعلیم ایترگه کیردک، اما اصلا مال قالدرماقه، مالنی بتونی ایله منافع عامه گه صرف ایترگه کیردک» دیگان (۱).

یعنی الله حضورینه فقیر باررغه کیرهک.

(۱) الهلال جلد ۱۳ سنه ۱۹۰۲.

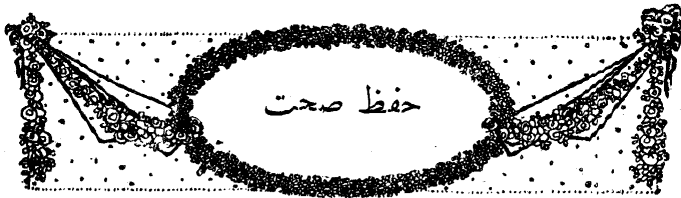
(۱) حاشیه* شیخ زاده للقاضی، سورة الحشر هم المفردات فی

غریب القرآن صحیفه ۳۹۱.

(۲) موضوعات علی القاری.

ملتمز آراسنده اولگيلر يوق ديورلك از بولديني خالد سوگنيسي بتون ملتزم شوندن عبارت ديورلك كوبر.

۵) بارليق ايله بايلق هيچ بري مطلوب لعنه توگل . شونلك ايچون بونلرنگ ارتقغني تيكشرو مقصود اصلي بولغان اللهنگ رضالغني تابو اعتباري ايله بولورغه تيوشلي .
(آخري بار) . محمد صلاح ازانوف (جه نه ي) .

عصيلر ايچون حفظ صحت

IV

مارست و استراحت .

عصبي اعضالرنگ سلامت بولولري شوشي اوج شرطغه باغليدر . ۱) ياخشي آس . ۲) دائمي ممارسه (гимнастика) . ۳) استراحت .

يوقاربيدهغي فصاده آشاو نوغربسنده سوبله نگان ايدي . بو بابتده ايندي ممارسه و استراحت حقنده سويليمز .

يك ايسكي زمانلردوق - مثلا يونان قديمده - گيمناستيكه آدمگه قوت هم ييكللك بره ، ته تي تيگر هم ماتور ايتيه ديب اويلانغان . اول زمان كشيلى آراسنده ته تنگ قوتلي بولووي ، صن (фигура) نك تيگرلك و ماتورلغني يك ماقاولي بولغان ، شوگار كوره گيمناستيكه (ممارسه بدنيه) يك سويلوب اشله نگان . حاضر ايسه آدمنگ صالغينه ، عصبي جملهلرنگ طنجلغينه باردم ايتدكي ايچون گيمناستيكه كه رغبت ايتلر .

گيمناستيكه ، تيوشنجه اشله نسه ، قان يوررون جيكله يته ، طن آلوني جشانلردادر . بو واسطه بله ن اچكه كبره كلي هوا كوب كره ، اشتها آرتا ، آشاغان نه رسه وقتنده سكه باشلي . نهايت عصب (نيرؤا) ده قوتله نه . كشي نيرؤنيجات ايتكان وقتنده ، كبره گنچه گيمناستيكه ياسسه ، مثلا: يارطي ساعت قدر يورسه ، دماغ (مى) گه ده ، نيرؤالرغه ده طنجلق بره در .

ممارسه بدنيه ، عصبي آدملر ايچون فايده سي صنالغان دوا در ؛ شوگار كوره آني ، دارو استعمال قياغان شيكلي صافلانوب وييرنه يتكروب اشله ركه تيوشدر .

ممارسه بدنيه نك فايده ليسي ، طالجقدر ماغانيدر . شونلك ايچونده آني آزدن باشلاب ندريج (آقرنلق) بله ن آرتدرا بارزغه

هم ته ني ايله الله غه يونه لگان - خالص ، مخلص بنده لري ده يوق توگل ، باردر . بو كبي ذاتلر اوتكان زمانده كوب بولديني كبي بو كونده هم يوق توگلدر .

هديه ايتوب بيرلگان ، ياكه قرض صورتده ايتوب آلورغه تكليف ايتلگان آتونلرني : «قارنجه چيچق آغزندن جيم آماز ، آرسلان صونار طا بودن عاجز قالماز» ديه - لقمه سي يوق وقتده ييله آلورغه تنزل ايتمه گان جمال الدين الافغاني شوندي ايرلرنگ بريدر .

بونلر قارشولرنده ايكي نرسه كوررلر : ۱) دنيا نرسه لري - ماللر و بالالر . . . ۲) عالي مطلبلر - باقيات صالحات هم شوگا وقتي حصر . كوكلرينه سگگان مطالب عاليه محبتي ، آنلرني سوگنغي غه سوق ايتوب ، بتون عمرلريني شوگا حصر ايتدر . شول محبت آنلرغه هر تورلي محتلرني ييكل ، دنيا نرسه لريني «لاشي» كورسه تور . آنلر بو يواده دنيا نرسه لرينيگنه توگل بتون عمر و راحتلريني حتى جانلريني فدا ايتدرلر . آنلرده اول قدر كوركام صفتلر ايله برابر بر نيچه ، غايت مبارك اوشبو صفتلر دخي باردر : ۱) عاقبتي بيغمبرمز ديديك كبي بولاجق دنيا نرسه سي ايچون هيچ بر كمسه كه مزاحمه ورقابت ايتوب آنك بهاسيني كوتهرمه زلر . ۲) تقوالقلاريني دنيا اولاوغه قورال ايتازلر و بونك ايله برابر آدملر كه يوك بولمازلر . ۳) حاجت وقتده ملتنگ ضعيف اعضاسي توگل ، بلکه ايگ كوچلي و ايگ نق اعضاسي بولا آلورلر . ۴) بتون عمرلريني ، بتون خلق فائده سينه - مطالب عاليه كه حصر ايتدرلر .

بو يول ، بيغمبرمز يولي و باشقه بيغمبرلر يولي هم خلفاي راشدون يوليدر . بو يول ، نفسلرينه خواجه بولا آغان ، اوزيني هم ديناني طانيغان ايرلر ، آرسلانلر و سلطانلر يوليدر . بو يول ، تله نچيلر ، مات يوكلرينگ يولي توگل ، بلکه ملتنگ يته كچيلري ، يول باشچيلري و عمومي حيات ايچون اوز حياتني فدا ايتوچي قهرمانلر يوليدر . فقط بو يول ، اولدن اولغه ، طويدن طويغه طرويكلر ايله چابوب ، آچهلر ، قاز هم اورده كلر قدرغان ؛ بايلرنگ محبتلريني جلب ايله تزگيلرني قولينه آلور ايچون تقوالق كورسه تكان «ايدگو» لر يولينه باشقه بر بولدر . اوشانداق آچلق يل كيلو ايله پريسكلر كه ، زاوودلرغه ، تيمر يول خدمتلرينه قارا اشكه آغلغان ، طوقلق يل بولسه كوندز اورام طولوب غيبت صاتفان كيچ بولسه مونجه دن مونجه غه طرويكه طارتورغه ، كارتا اوينارغه يورگان فقيرلر يولينه ده باشقه بر يولدر .

اون يول ايله بو يوللر آراسنده بير ايله كوك ، قوروم ايله ميل آيرماسي قدر آيرما باردر . ني قدر الوغ اسفدر كه : بزم

آدم فقط بهش چاغنده غنه اویره نونی قابل دیب اویلا وچیلر بار. لکن بویک یالغش فکر. آدمنگ باشی، اوزی ایسه ن بولغان وقتده هر یاشنده معلومات کسب ایته آلا. دماغ نك صاولغن صاقلاونك شرطی اویره نو، هر وقت اویره نودر. دماغ نك الاستیقتیلی، اشکلکی بولوون شوننگ بله ننگنه صاقلاو ممکندر. اویلاوغه ممارسه یاقق، یالغز بر قوتیگنه اشاهه وده برنجی شرطدر. ممارسه نی بعضی اعضالرغه غنه حصر ایسکان کشینک، حرکتله نگان اعضاسی قوتله نه، اوسه؛ باشقه لری ضعیفله نه، کچره یه در.

ذک- زیره کلک بوتون قوه فکریه ننگ بر آهه کک اوزرینه اشله وندن میدانخه کیله. بنا علیه فکر نك صاولغن صاقلاو وده شول آهه کسکی صاقلاو بله ننگنه ممکن بولا. یعنی بره ر توری هنزده اختصاص کسب ایسکان کشیلر ننگ باشقه هنزلردنده اجمالی معلوماتلری بولورغه تیوش. مونک ذهنتی کیله یتور ایچون فایده سی زوردر. ممارسه فکریه ده رعایه ایتلورگه تیوشلی قاعده نك ایگ مهمی ترتیبی ره ووشده اشله مکدر. یعنی هر کوتی ییلگولی بر ساعتده اشگه باشلاب، ییلگولی ساعتده طوقنامه قدر. آشنی کوتنگ معین ساعتده آشاب عادتله نگان کشینک هر کوتی شول معلوم ساعت ییتکاج قارنی آجا. اگر شول وقتده آشامی قالسه، یا که نك آشاسه، اشتها سی یوغالوب، آس سکووی ناچار لاندرد. وقتنده آشالغان آس تیز سگه، آورایتمی. دماغ ده شولایوق- هر کوتی ییلگولی ساعتده گنه اش اشله نسه، دماغ آلدن حاضرله نوب طور دقندن، شول نهرسه نی آکلاو، شول آشنی باشقارو ییکل بولادرد. دماغ ده آرمی، آدم راحتسز لیکنده قوتولا.

یوقیسزاق

بر نیقدر وقت اشله گاندن صوگ هر بر اعضانک استراحتکه (بال ایتوگه) محتاج بولووی معلومدر. وجودمزی تشکیل ایسکان باشقه اعضالرنی اوطوروب طوروب، یاطوبده یال ایتردرگه ممکن. اما دماغ نی یال ایتردر ایچون یوقلازغه کیره ک بولادرد. عصیلرده جمه عصیه باشقه کشیلر نکیه قاراغانده ده کوبره ک اشله وچن بولغانغه، یوقیغه احتیاجده آلارده آرتقراق بولادرد. کوب یوقلاو آده گه ضرر ییره دیلر؛ بلکه شولایدرد لکن یوقینگ آزی کوبینه قاراغانده ضرر لیر اقدر.

تهولیکه نیچه ساعت یوقلاو تیوشلک حقتده هر کم اوزینگ طبیعتینه کوره تعیین ایته رگه ممکن. لکن عموما شونی نه یتورگه ممکندر، که عصیلر تهولیکه سیگر- طوغز ساعت یوقلاماسلر، عصبی اعضالرن یال ایتردوب ییتکره آلماسلر. ایرته یاطوب ایرته، طورو البته آرتق. لکن کوب عصیلر

تیوش. شولای اشله گانده آدم تیز طالجقما سقه عادتله نه. نك بر ساعت یورو بله نده آرا طورغان کشینک، آزدن باشلاب هر کوتی یوروون آرتدروب بارسه ۴-۶ حتی ۸ ساعت قدر آرمیچه یوری باشلاوی هر کنگه معلومدر.

ممارسه بدینه دن کیلگان فائده نك بتمی طورووی ایچون آنک طاشلاغاوی ده لازمدر. طاشلانوب طورغان وقتده آندن حاصل بولاچق فایده نك بتوب قالووی احتمالدر.

ممارسه بدینه بعضی اعضالر بلنگنه توکل، بلکه اعضالرنک بارسی بله ن اشله نورگه تیوشلیدر. مونک ایچون ایگ موافق گیمناستیکه، اسویج اصولی گیمناستیکه حسابلانا. لکن تأسفکه قارشی، آنی یالغز- معامدن باشقه اشله بولی. شولای ده عسکرلر یاصی طورغان مشهور گیمناستیکه بر درجه گه قدر، اسویج اصولی گیمناستیکه اوزرینه طور. مثلا: ایرته بله ن چیرک ساعت قدر قوللرنی و باشقه گه وده نی حرکتله ندرمه ک- سلکتمه ک، صوزلمق، کیرلمک چیتن بر اش توکلدر.

یاخشی ممارسه بدینه دن برسی آچق و صاف هوالی بیرده یورمکدر. بو، بیک طبیعی ممارسه؛ اویره نه سی ده یوق، مقدارنده هر کم اوزینگ قوتینه، طبیعتینه کوره تعیین ایته آلا.

با گغر و بلچراق کونلرده، یورو ممکن بولماغانغه. اوطن یارونی توصیه ایتوچیلرده بار. لکن چغوب یورو ممکن بولماغان کونلرده بیلارد (биллиардъ) اویناوده- شول اوینغه مبتلا بولوب کیتمه و شرطی بله ن- یاخشی گیمناستیکه در. بو او یون قزقی ده، اویناغانده بارجه اعضالر حرکتله نورگه مجبور بولدقلری ایچون یاخشی ممارسه ده بولا.

طانسوات ایتمو، بر نیجه اعضانک حرکتله نووینه سبب بولغانغه کوره، یاخشی گیمناستیکه حسابلانا. لکن طانسازلارنده غنی ایسلی مای (духи) ایسلی. لامپالردن چقمان ایسلی، بعضاده موزیکانک طونوق طاوشی، ایرته ننگه قدر یوقیسز قالولر. . . نیرؤالر ایچون ضررلی بولغانغه، عصبی آورولرغه بو ممارسه توصیه ایتمولی.

بو نقطه نظرندن بزینگ اول بهشلرنک بولونلرده، آچق صاف هوالی بیرلرده بیولری، کوره شولری یاخشی ممارسه در. عموما آچق هوالی بیرلرده اویناو، کولو، جولاو بیک فایده لیدر.

ممارسه ته ننگه گنه مخصوص نهرسه توکل، خصوصاً عصیلرنک صاولغی ایچون دماغ (می) ده ادمان (упражняють) ایتردورگه تیوشلیدر. آدم کوروده، ایشتوده، سیزوده، اویلاو وده، آکلاو وده، صوقنه. اسپیکه توزوده، الحاصل هر اشنده ممارسه گه محتاجدر.

کوب عصیلر یاتارغه وقت ییته باشلاغاچده یوقلی آماولرن اویلیلرده، شول اویلیرینه ئییه روب بوتون تونلرن یوقیسز اوزدرالر. مونگ علاجی یوقیسزلندن قورقاودر. یوقیسزلق فایده لی بر عادت بولماسه ده، عصیلر یوقیسزلقغه جداوچان ده بولالر. نیچه تونلر یوقیسز اوزدرسالرده آرتق راحتسزلك سیزمیلر. بنا علیه تونی بونچه یوقی کوتو لازم نوگلدنر. طنچ بر بولمه ده، فکرنی یال ایتدرر ایچون بولایغنه یاتوب طوروده ییته در. بره و یوقیسزلق خفاسی بله اوز اوزن بورچیماسه یوقی اوزندن اوزی کیلور. یوقینی کوگرچنگه اوخشاتوچیلر ده بار: اول اهمیت بیرمه ساک یانغه کیله، طوتارغه تله ساک قاچادر. قسقه سی، یوقلی آلور ایچون تلتک دماغ نی یوقیغه حاضرله رگه، یعنی آنی طنچلاندررغه کیره کدر.

جامصا صو اچنده اوج چیرک (3/4) ساعتدن بر ساعتکه قدر اوطوروب بانو یاقق نك یوقیسزلندن کوب فایده سی بولدی کبی، باشقه آورولر ایچون ده فایده سی باردنر. شوندی بانو (صو اچینه کروب اوطورو) دن صوگ سولگی بله ته تی اشقورغه تیوشلی. یا که بر جهیمه که تورلوب تیرله گانچیکه قدرلی شول جهیمه اچنده قالورغه تیوشلی. بانو یایمق نمکن بولماسه، بوتون ته تی قابلارلق زور کیندرنی چلاتوب، شونک بله تورنو، بر آزدن صوگ سولگی بله یاخشیلاب سورتوده بانو اورنینه طورادر. یوقلارغه یاتقاچ، توشه کده اوقوب یاطو فایده لی اش بولماسه ده، بعضا یوقینی کیتررگه سبب بولا. لکن ذهننی طالدرمی طورغان قصقه و ییکل نرسه لر اوقورغه کیردک. بلکه منیم بو مقاله لرمده یوقی کیتروندن بوته ننگه یاراماسلر. شولایده منیم مقاله لرمنی اوقوب یوقیغه کیتوچیلر بولسه، مین اوزمنی بختلی صانارمن! چونکه یوقیسزلرنی یوقلاتا آلو طب نك ایك چیتن خدمت لرنندنر!

(آخری بار)

ع.

قطعه

چونکه جمع کتب ایتدک چالیش اسنخراجه
قالما بی برک و نوا دهرده صحاف کبی.

سس

خلاق جهان عالمه ایتدکده تجلی

هر شخصی برر حال ایله قیلمش متسلی.

مهروردی

سس

کیچدن یوقلی آملیر. یوقلاغانلریده ایرته بله نگی یوقیده غنه راحت طابالر. شوگار کوره حفظ صحت اعصاب نك بو خصوصده غنی قاعده سی کیگدر. اول کوندز یوقلاودن طبعی، بلکه توصیه قیلادر. شولای ده عصیلرغه کوندزگی یوقی فایده لی دیب تونن یوقلاهیچی، کوننی یوقلاب اوزدرو فایده لی توگلدنر.

شونسنده اونوطماسقه کیرهك، که ایرته بله ن هوا آدمگه آیرم بر راحتك، خصوصی بر تأثیر بیرورچن بولا. «ایرته سن توشه کده اوزدرغان، تونینک یازن کورمه س!» دیلر.

یوقلاغانده آرقا اوزرینه یاطو آرتغراقدر. چونکه بر یاغینه غنه قاراب یاطارغه عادته ننگن کشیلرنگ بعضا یوزلرنده تیگزلك بولمی. (مثلا: قایسی کشینک بر یاق یا کاغی طولیره ق، یا که بر یاق مینی اوزورنراق وقوییراق بولا). لکن بولارنگ آرتق اهمیتری یوق. ایك مهم بولغانی یوقلامقدر. چونکه عصبی آورولرنگ کوبسی یوقیسزلق بله ن آلیر.

عصیلرده غنی یوقیسزلق تورلیچه بولا. بعضیلر نده یوقیسزلق بر ایکیگنه کیچ دوام ایته. بر نیچه کونلر راحت یوقلی باشلاغاچ تاغن یوقلی آلماس بولالر. قایسیلری یوقلی آلماسلرده پوشوغیلر، کوکلاری طنچ بولا حاللرندن زارلاغیلر. قایسیلرینک کیچده نوک یوقیلری کیلوب، یاتقاچده یوقیغه کیته لر. لکن بره ر ساعتدن صوگ اویغانوب طا کغه قدر یوقلی آلیچه یاطالر. بعضیلری ایسه یاتقاچده یوقیغه کیته آسه لرده، نهلدن نه لی اویغانغلاب بورچیلار.

یوقیسزلندن بر نیچه تورلی دارولر بار. لکن آلا فایده بله ن بررگه ضررده بیررگه ممکن. ضرر بیرمه سده دارو کوب استعمال ایتله طورغاچ آرتق تأثیر ایتمی باشلی. شونک ایچون ده ایك یاخشیسی صحی تدبیرلرگه مراجعت ایتودر.

یوقلی آماو، بعضا بره ر اعضانک آورتووندن بولا. مونگ ایچون اول آورغان بیرنی دوآلو تیوشلیدر. بعضیلری قارا کغیده یوقلی آملیر، بعضیلری یاققیده یوقیغه کیته آملیر. بولارده البته، اوزلرینه کیرهك بولغان ره وشچه. یوقلار ایچون قارا کغی یا که یاققنی بیرنی اختیار ایته رگه تیوشلیدر.

بعضیلر لامپانی باطرو بقتنه قویوب سوندرمجه یوقیلر. لکن آندی یانار یاغاس اوطورغان لامپاچ یوشتررغه غنه سبب بولغانغه، بوتونله ی یاقرتوب قویارغه تیوشلیدر. لکن بیگره ک یاخشیسی بوتونله قارانغیده یوقلارغه عادته نودر.

تهمه کی طارتو، چای، کوفی اچولرنگ یوقیغه ضرری بار دیب اویلاوچیلر بار. واقعا بو نرسه لرنگ عصبی اعضالرنی اویغاتورغه یارده ملری بولسه ده، یوقیدن مانع دیب نه یئوده شاقنای مبالغه بادر. یوقیغه ایك زور مانع یوقلی الماو قورقوشیدر.

«دینی و اجتماعی مسئله لر»

(«دینی و اجتماعی مسئله لر» اسملی اثرنی انتقاد)

۱

آوگوست ۲۵ ده کوندز ساعت ۳ ده، پوچته بر ربطه ده (باندہ رول ده) باغلامش دورت نسخہ «دینی، و اجتماعی مسئله لر» اسملی کتابی کتوردی.

نسخہ لرک بری مؤلف محترم رضا الدین افندی حضرتلری طرفدن بگا ہدیہ ایدی. قطعہ سی، صحیفہ لرینک صانی جہتیہ تام «اوزون کونلرده روزہ» قدر اولان شو کتابک مطالعہ سنہ شروع ایدوب، ایرتہ دورتلرده تمام ایتدم؛ استراحت ساعتلرینی استئنا ایدر ایسہک، یدی سکر ساعت ده اوقوب چیقدم. یعنی کتاب: لذتہ رغبتہ مطالعہ قیلنور درجہ ده غایت گوزلدر غایت مفیددر.

اوقودم. اخلاص قاییہ، اعتدال قلمیلہ یازلمش شو گوزل رسالہ یہ ہم خالص ہم سادہ بر انتقاد یازیم دیدم.

معلوم، شو زمان غایت دهشتلی اهمیتلی زماندر: مدنیت دنیاسی اک بویوک مسئله لرک حایلہ مشغولدر. لکن بزہ اوزمزلک «اوقاق» دینی اجتماعی مسئله لر مزله اشتغال ایتمک دہا زیادہ مناسبدر.

اولگی وقتلرده اوقاق مسئله لر زنی اہمال ایتمش اولماسہ ایدک، شو کون مدنیت دنیاسیہ برابر اک بویوک مسئله لری حل ایتمک شرفلرینہ بزده بلکہ اشتراک ایدہ ییلور ایدک.

مدنیت دنیاسی دهشت «منا» لرنده عزت محرابلرینہ شو کون غایت چوق غایت بویوک قربانلرینی تقدیم ایدیورلر، عدالت الہیہ کعبہ لرنده اوقربانلری البتہ قبول قیلنہ چق. او بویوک عبادت ده اشتراک یا امامت شرفندن اسلامیت دنیاسی شو کون محرومدر.

بونکله برابر، عاقبت، اک بویوک خسار اہل اسلامک بویونلرینہ اینہ چکدر...

اسلامیت دنیاسینگ شو محرومیتی بگا غایت شدتلی صورت ده تاثیر ایتدی؛ عاقبت بتون خسارلری مجبوریتلہ التزام قیلاجفی ده دهشت خیاللری کبی کوزلرم قاشنہ کلدی.

شو حالک البتہ بر سببی واردر: وقتیلہ اوقاق مسئله لر مزی اہمال ایتمہ مش اولسہ ایدک، بویوک شرفندن یاخود اسلامیتہ مناسب ریاستدن محروم قالماز ایدک.

کله چک ده بویوک بر «امل» مزوار ایسہ، شو کونگی اوقاق مسئله لری ایندی بوندن صوگ اہمال ایتمہ مک لازمدر.

«دینی و اجتماعی مسئله لر» اوقاق انتقادلر بلہ اشتغال می بوگا کورہ مناسب کوردم. بلکہ فائدہ سز اولور؛ بلکہ التفات سز قالور. لکن اهمیتلی ساعتلرده ملی مطبوعاتک صحیفہ لرینہ چیقمش ذلت مقالہ لرینہ قارشی، لاقول، بر اعتراض نمایشی، احتقار ده مونستراتسیہ سی کبی اولور.

کتاب صحیفہ لری ترتیبیلہ انتقاد نقطہ لرینی بیان ایدہ یم.

(۱) بسم اللہ صوگنندہ یازلمش آیت کریمہ کتابک دیباچہ سنہ غایت گوزل زینت اولوب، مؤلفک مقصدینہ ده غایت مناسب ایسہ ده، صحیفہ نہایہ سندہ یازلمش آیت کریمہ مقامک اقتضاسنہ، مؤلفک مقصدینہ، بنم نظرم ده، مناسب دگل کییدر. قرآن کریم ده او آیت کریمہ «أنت قلت» خطابنہ جوابدر. قرآن کریمک شو خطابی سوزی انکار ایچون دگل، بلکہ سویلہ مش آدمی تعین ایتدرہک ایچوندر. سوز سویلنمش. لکن سن می او سوزی سویلہ دک؟ باشقہ سی می؟ دیمکدر.

لسان عرب ده «أنت قلت؟» جملہ سیلہ «أقلت انت؟» جملہ سی آراسندہ بویوک فرق واردر.

سوز سویلنمش اولوب ده، قائلی معلوم دگل ایسہ، «أنت قلت؟ ام غیرک قالہ؟» جملہ سیلہ سؤال قیلنور. اما سوز سویلنمش می سویلنمہ مش می، معلوم دگل ایسہ، «أقلت انت؟ ام لم تقلہ؟» جملہ سی استعمال قیلنور. بالعکس استعمال ایتمک خطا اولور.

قرآن کریم ده «قال سبحانه ما یكون لی ان اقول مالیس لی بحق.» آیت کریمہ سی «أقلت انت للناس؟» خطابنہ جواب اولوب کلمش اولسہ ایدی، مؤلف افندیکنک اقتباسی مقصدینہ بلکہ مناسب اولور ایدی. لکن آیت کریمہ یی موردندن صرف ایتمک مناسب اولماسہ کرک.

مساعده قیلکر، شو انتقاد می مفسرلر ده مترجملر ده توجیہ ایدہ یم: مفسرلرک ده هیچ بری، مترجملرک ده هیچ بری لسان عربک دقانقلرینہ خصوصیتلرینہ اکثریتلہ التفات ایتمز، بلکہ هر وقت اہمال ایدر.

ابن عربی الوهیتی دعوی ایتمکدن تبرئہ مقصود اولور ایسہ، «أقلت انت للناس؟» دیمک لازم ایکن، نیچون «أنت قلت؟» خطابی اختیار قیانش؟

او سوزدن اوزینک برائتینی اثبات یولنده «لو قلتہ لعلمتہ» کبی بر شرطیہ استثنائیہ لازم ایکن، نیچون «ان کنت قلتہ فقد علمتہ» شرطیہ وضعیہ سی اختیار قیلنمش؟

لسانك بويله خصوصيتلرينه مفسرلرك مترجملرك هيچ برى التفات ايتمه مشدر.

«أنت قلت للناس» جمله سنده ترتيبك دلالتنه كوره، او سوزى قائللرك برى البته سويله مشدر. لكن قرآن كريمك شهادته كوره، ابن مريم اويله سوزلردن البته پاكدر. شويله اولور ايسه، او سوزى كيم سويله مشدر؟

شو حقيقت تاريخيه يي تفتيش ايدوب، اثبات ايتمك مفسرلره البته لازم ايدى. لكن اهل تفسير بويله شيلره التفات ايتمز.

هر بر اثرم ده همه مفسرلرى متعدد آيت كريمه لوده صراحتله انتقاد ايتدم. او انتقادلرم ده اصابت ايتمه مش اولور ايسه، ممنون اولور ايدم. زيرا انتقادلرمك اكثرى بيان قانونلرينه بلاغت قانونلرينه مستند ايدى. او قانونلردن غفلت ايتمك بكا بلكه عيب دگدر، لكن بيوك مفسرلرك شأنلرينه لائق اولماسه كرك.

۲) يقين ده درستلك البته ركندر. اويله ايسه، برنجى قاعده ده «عقل، وجدان - يقيندر» سوزى عمومى صورت ده درست اولاماز. چونكه عقلك وجدانك خطاسى صوابنه نسبتله زياده در. يقين ده قطعيلك ده شرطدر. اويله ايسه، «تجربه - يقيندر» سوزى ده عموميتله درست اولاماز.

بوراده بنم سوزم مؤلفك يالكر تعبیرنه عائددر. يوقسه، علمك منبعلرينى سبيلرينى بيان يولنده برنجى قاعده البته درست اولا ييلور.

۳) ايكنجى قاعده ده شرعى دليللرى بيان ايدر ايكان، ۵ نجى صحيفه ده. ۴ نجى يول ده «قرآن كريم، سنت يالكر شريعت حكملرى حقنده غنه دليل بولا.» مفهومنده كى سوز هر نه قدر مشهور سوز ايسه ده، بنم نظرم ده درست دگدر.

مؤلف افندى شو سوزينى ۱۱ نجى قاعده ده ۱۳ - ۱۷ صحيفه لره تفصيلاتيله بيان ايتمه مشدر. كلاميونك، اصوليونك قرآن كريم آيت كريمه لرينه نظرلرى ده، ييلورم، محترم مؤلف افنديك نظرى كيدر.

شو مشهور نظره كوره، قرآن كريمك آيت كريمه لرى يالكر احكام شرعيه حقنده يالكر «دليل نقلى» اولا ييلور. عمومى دنيوى، عقلى اشرك هيچ برى حقنده هيچ بر وقت «دليل عقلى» اولاماز.

بنم نظرم بوگا بالكلية باشقه در. بنم اعتقادمه كوره، آيت كريمه لرك اكثرى دليل عقليدر. حتى احكام شرعيه حقنده ييله آيت كريمه دليل عقلى اولا ييلور. مثلا:

مسكراتك عموميتله حرمتى حقنده «قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس. وانهما اكبر من نفعهما» - «انما يريد الشيطان ان يوقع

بينكم العداوة والبغضاء في الحمر والميسر» آيت كريمه لرى فنى، اجتماعى دليل دگلمى؟ طبى ضررلرى. اجتماعى مفسده لرى حرمتك عقلى دليلى اولامازمى؟ ايكى اوچ دفعه تكرر قينمش تجربه فنى دليل. عقلى دليل اولا ييلور ايسه. بتون تاريخ انسانيت ده مشاهده قيله كلمش مهلك ضررلر، الك بيوك اجتماعى مفسده لر حرمتك فنى دليلى، عقلى برهاني اولمق شرفندن محروم مى اولور؟

حكيم قلميله بيان قيلندقه عقلى، فنى اولاجق دليل - نييلرك لسان فصاحتلرنده تبليغ قينمق «شوم» لغيله، سماوى كتابلرك مقدس صحيغه لرنده يازلمق «گناهيله» عقلى دليل اولمق شرفندن محروم قينماسه كرك.

زكاتك دليللرى ده، ميراثك دليللرى ده شويله در. قرآن كريم ده هر برينه اجتماعى اساسلر بيان قينمشدر. علوم اجتماعيه كتابلرنده بيان قينلور دليللر نقلى دگل ايسه، زكات حقنده، ميراث حقنده قرآن كريم ده بيان قينمش دليللر يالكر نقلى ايلماز، بلكه اجتماعى عقلى دليل اولور.

ميراث حقنده «اباؤكم و اباؤكم لا تدرون ايهم اقرب لكم نفعاً» آيت كريمه سنه التفات قيايق:

بوراده وارثلرك طبيعى قرابتلرى، متقابل منفعتلرى، متفاوت درجه لرى كى اجتماعى اساسلر كوسترلمشدر.

حقوق كتابلرينك اجتماعى اساسلر اوزرينه بنا قينمش بيانلرى علمى بيان، فنى بيان اولور ايسه، قرآن كريمك بيانى ده اويله اولا ييلور.

درست، قرآن كريمك بيانى اسلوب جهتيله كتب فنيه بيانى كى دگدر. بابله فصللره تقسيم يوق؛ متشابه مسئلهلر ماده ماده ترتيب قينمامش. تكلف يوق؛ صنايعك يوق؛ لسان ساده در، ترتيب طبيعيدر. لكن بونكله دليلك يانك قيمته قوته عقليدگنه اجتماعيدگنه خال كامز. بلكه «منيع اول» اولمق جهتيله دليلك قيمتى زياده اولور.

مرادى آچيق آكلاقق ايجون زكات كى عباداتدن، ميراث كى، مسكراتك حرمتى كى اجتماعياتدن مثال كتوردم. يوقسه، نظرى مسئلهلر، الهيات مسئلهلرى حقنده قرآن كريمك دليللرى البته عقلى اولور. قرآن كريم ده وجود، وحدت عقیده لرينك دليللرى قطعيدر، عقليدر؛ فلسفه كتابلرنده بيان قينمش دليللرك اساسيدر؛ فلسفه دليللردن بلكه هر جهته گوزلدر.

شو انتقادى ده يالكر مؤلف افندى حضرتارينه دگل، بلكه كلاميونك اصوليونك هم سنه توجه ايدرم. طبع قينمش اثرلرم ده شو انتقادى صراحتله يازمش ايدم. انتقاد ده اصابت ايتمش اولسه كرك. قرآن كريمك دليللرى حقنده كلاميونك

ایشته شو «عقیده لره قطعی دلیللری آراهق» بیه سی بر اسلامیتی میلیون مذهبلره تفریق ایتمشدر.

شو اتقادده کلامیوننگ اصولیوننگ همه سنه نسبتله در.

(۷) بزم اسلامیت حیات دینیدر؛ بزم شریعت اجتماعی مدنی شریعتدر. حیاتله اسلامیت آراسنده بر برزخ یوقدر. اسلامیت دائره سی ده حیات دائره سی قدر کیسگدر. «صرف دینی» - «صرف دنیاوی» کبی تعبیرلر، یعنی حیاتله اسلامیتی برینی دیگرندن آیورمق اساسنه بنا قیلنمش تعبیرلر - بزده مناسب دگلدر.

درست، کینسه بی دولتدن، «ره لیگه» بی حیاتدن آیورمق آرزولری غرب دنیا سنده بلکه وارددر. درست، اسلامیت دائره سی کتب فقهیه مز، کتب اخلاقیه مز دائره سی قدر گنه اولسه ایدی، بزده بلکه بوگا مجبور اولور ایدک. لکن او یله دگلدر. اسلامیت حقنده اکثر مزک اعتقادی بلکه شویله در. لکن اسلامیت شائنه مناسب حقیقت شو اعتقادک وراسنده در.

محترم مؤلف افندی کتابک ۸ نجی هم ده متع - د صحیفه لرنده اسلامیتی حیاتدن، دینی دینادن آیورمق اساسنه بنا قیلنمش فکرلرینی یازمش: حکم ایکی نوع؛ بری «صرف دینی»؛ دیگری «صرف دنیاوی». اخلاق ایکی نوع؛ بری «شرعی اخلاق»؛ دیگری «وضعی اخلاق». قانون ایکی نوع؛ بری «توزولگان قانون»؛ دیگری «شریعت». انسانک حیاتیله دیاتی آراسنده هر خصوص ده شویله ایکیملک وارددر. برنده انسان مختاردر، تغییر ایده ییلور؛ دیگرنده انسانک حق یوقدر، اختیاری یوقدر، هیچ بر وقت تغییر ایده مز.

یلورم، اکثریتک نظری هم اعتقادی شویله در. محترم مؤلف افندی حضرتلری ده اکثریتک اعتقادینه تبعیت ایتمش. اسلامیته، شریعت کلامیوننگ اصولیوننگ کوزینه نظر ایدر ایسه ک، شویله اعتقاد بزده مجبوریتله بلکه لازم اولور. لکن بنم کوزم، بنم نظرم باشقه در.

اسلامیتی هر خصوص ده حیاتدن مدینتدن آیورمق آیورماق بزم نظرمزه تابع بر حالدر: اگر اسلامیتی شو کونگی فقه، شو کونگی اخلاق دائره لرینه حصر ایدر ایسه ک، اسلامیتی حیاتدن مدینتدن آیورمق ضرورتنه بلکه مجبور اولور. او وقت «شریعت ی براقوب، آمریکا حکومتلرینک «توزولگان قانونلری» نی آلمق ذلته اینررز، یاخود ابن خلدون کبی بر «عقلی سیاست»؛ برده «دینی سیاست» تعبیرلرینی اختراع حیله سیله شریعت اسلامیته بی «اهمال رفوفلرینه» وضع ایتمک یوللرینی حاضرله مش اولور. لکن حیات دائره لری، عقل دائره لری، ترقیات دائره - لری قدر اسلامیته ده غایت عالی غایت کیسک اعتبار ایدر ایسه ک،

اصولیوننگ بر آز فضله تهورلری وارددر.

قرآن کریمک دلیللری حقنده نظر مننی بر از اصلاح ایسه ک، گوزل اولور ایدی.

(۴) شرعی دلیللری قطعیلره، ظنیلره تقسیم ایدوب، تعریف ایدر ایکن، اوچنجی ماده ده ۶ نجی صحیفه ده مؤلف افندی قرآن کریم ده مذکور «ظن» لره ده تعرض ایتمش.

بنم نظرم ده اهل فنک اصطلاحیله قرآن کریمک عرفی آراسنده بیوک فرق وارددر. عرف قرآن ده ظن - قطعی اولو ییلور؛ و همی اولو ییلور؛ حق اولور؛ باطل اولور ظنیلری قطعیلره مقابل ایتمک صوگ توره مش بر اصطلاحدر.

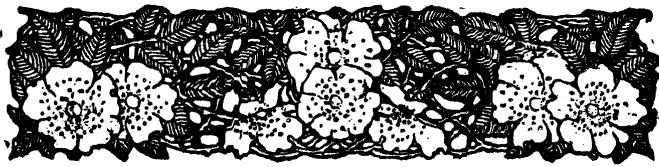
(۵) اعتدال هم حریتله «اساسی قاعده لر» ی یازمق همتلرینی التزام ایتمش مؤلف افندی حضرتلرینه بشنجی قاعده بی اساس کبی قبول ایتمک مناسب دگل ایدی؛ تکمیل مسئله لرینی آرادن چیقارمق، آتمق لازمدر. ۱۲۷ نجی صحیفه ده محترم مؤلفک غایت مطابق تعبیریلره سویله یم، «مکتوب مارقه لرینه پوچته خانه لرده مهر باصوب او طوروچی مأمورلر قیلنندن بر طوتاشدن کفر په چاتلری باصوب طوروچی مؤلفلره فقیهلره» مقابله ایچون، شو قاعده بلکه فائده ویرور لکن «بت بازارنده کونباغش قابولرینی آوزلریله ساچوب توکوروب یوروچیلر» ک چوب چارلرندن ایاق استلرینی آروتمق ایچون، «اساسی قاعده» حاجت دگل، بلکه ایکی تینلک سوپورکی کافیدر.

تکفیرک مهلك زقوملرینی ییدک، ایندی طویدق! بس.

(۶) انسانک ایمانی، مؤمنک اعتقادی قابک قناعتیله اولور. قناعت قلبیه دلیلک قطعیلگنه باقاز، بلکه قابک میلله جزییه حاصل اولور. قابک عقیده سنده حرج یوقدر. انسان حریتله فکر ایده ییلور، قابک میلله اعتقاد ایده ییلور.

بوگا کوره، ۶ نجی قاعده ده «عقیده ثبوتنه دلیل قطعی شرطدر» سوزی، هر نه قدر مشهور سوز ایسه ده، علی الاطلاق درست اولماسه کرک.

مذهبلره افتراق، دیه لم، ضرردر. برلشدرمک بلکه لازمدر لکن «قطعی دلیللری شرط ایتمک» تدبیری فائده ویرمز. انسانک قناعت قلبیه سیله طالاشماق ده گوزل تدبیر اولو ییلور فرض ایده یک، انسان بر عقیده به قناعت قلبیه سیله اینانمشدر. «قطعی دلیلی یوق، براق او عقیده بی!» دیمک انسانی عقیده سندن دوندرمز. هر انسانک اوزینه محبتی یوکدر. شو طبیعی محبت سو قیلهر انسان اوزینک فکرلرینه عقیده لرینه تعصب ایدر؛ «قطعی دلیللری» ده آرار. عاقبت «قطعی دلیللری» ده بولور. قلبنه نصل ایسه ده قرار ویرور. راحت اولور.

او وقت اسلامیتی حیاتدن، مدینتدن آیورمق لازم اولماز، بلکه حیاتنگ ترقیاتنگ سعادتنگ بتون حاجتدری همه حاضر لاکلری اسلامیتنگ رکنتی کچی اولور. اوقت «حیاتی دین، دینی حیات» «عزتلی اسلام، اسلامیتلی عزت» بولنور.

قاوپیراتسیه و آندن فائدهله نو یوللری

حاضر اول طورهشن توزه تو ایچون ایک یاخشی یول قاوپیراتسیه اشلیرتنگ طارالرووی و تیوشلی روشده استفادہ قیلنوبیدر. واق بورج جمعیتی، جماعت کیتی، اصرداد اسپیریگاتلنی کاصسلر حاضر اول طورمشنده ایس کیتکچ بر انقلاب طوغدروب بارالر. الوک، یل ایله نه سینه اول قولا گینک قولنده قل بولوب طورغان خاق حاضر اوز اشن اوز قولینه آلوب، بای قولندن قوتولا، یلدن یل اقتصادی اشلرن یاخشرتوب یایو یولینه بارا.

صومغه صوم فائده بروب بایدن اشلق آلاسی اورنغه کیردک وقتده واق بورج شرکتدن بیک آز بر فائده بلهن صاف آچه آلا. اول آچه نی اشکه قوشوب یا ایگن چاچوب فائده ایته آلا. الوک خلق، آطی اولسه یا یورطی یانسه قام اشدن چما، بتون یر و ملکن یوق حقه صاتوب آط آورغه یا که اوی صالوب کررگه مجبور بولا ایدی. حاضر شولارنی ایگنی بولسه ایگن، یری بولسه یرن زالوقعه صالوب بطوروب آچه آلا آلا. آندن صوگ واق بورج شرکتلری هر یرده قورال اصقلادری آچوب خلقغه ارزان حق و بیک آز فائده بلهن هر توری قورال طاراتا باشلادیلر. چاچارگه اشلق و اولهن بیرلر. احتیاج وقتنده اشلق و یاخود باشقه شوندی بر نرسه برابرینه آچه بیرلر. آچه کیردک وقتده بها ارزان بولو سببلی یوق حقه کیته طورغان بو اشلقنی بها قیمتله نگان وقتنی کوتوب صاتارغه ممکن بولا و باشقه شوندی نلله نیقدر فائده لری ته در.

جماعت کیتی ایسه، یاخشی قولغان وقتده طورغانی بر فائده غنه. بو جماعت کیتلری بلهن اول خاقی اون یل اچنده طانلماسلق بر بایلق حاصل ایته رگه ممکن. چونکه برتین بیرسه ده، اون تین بیرسه ده فائده خلقنگ اوز کسه سینه کره: اوز کیتی، برسی بلوب ایکنچیسسی آنک حساینه اوسمی. بارده بر تیگر اوسه. آراده قللق دیگان نرسه که یول یوق.

مونه شول یول بلهن حاضر روسلر آراسنده ایس کیتکچ کوتارلگان آللر بار. نیک بزنگ مسلمان خلقی غنه همان بو اشدن تیوشنچه فائده لانا آللر.

بوگا بردن خلقمزننگ روسچه بلمه وی، اشنگ ترتیب و توزولشون آسکی آماوی مانع. خلق آراسنده روسچه بلوچیلر

شو اتقادده اولگی اتقادلرم کچی عمومیدر، یالکڑ مؤلف افندی حضرتلرینه دگل، بلکه اهل علمگ اکثریتنه نسبتله در. لکن مؤلف افندی شو خصوصده بر آز فضله مبالغه ایتمشدر. حتی ۱۸۷ صحیفه لرده سیاسی، اجتماعی مسئله لری قر آن کریک عادتدن (اقتدارندن) طیش ایدوب، دینی «لک دائره لرینی غایت طار بر دائره درجه لرینه ایندرمشدر.

شو مسئله ده مؤلف افندینگ نظریله بنم نظرمی غایت بیوک یر دائره قطری فصل ایدر. هر حالده مسئله غایت مهم بلکه فوق الغایه مهم مسئله در.

شو کونگی دهشتلی قیامت احوالیله «قبور، دن قالقوب، اون اوج عصر ایچنده تاریخ صحیفه لرینه یازلمش گناهارمز دفترینی ابتباه کوزیله اوقومق، انسانیتی اسلامیتی تمامیله آکلامق میسر اولسه، یارار ایدی. بلکه او وقت اسلامیت بتون کمالیله بتون وسعتیله، مدینت بتون ترقیاتیله بتون پاکلیگه حیات انسانیه یی تزین ایدر ایدی. موسی جارالله.

اشار

کوگلم

نرسدن کوگلم مینم کوگله اوچارغه طالیونه؟
 بلمیمن اوستدن قاراب باتمقچی اوز خلقینه؟
 هیچده اول طنمی همانده اجتهاد ایتمک بولا،
 کوب طرشقاندن آری مقصودینه بیتمک بولا.
 بولسه ده یش اویلامی یر قزلرن،
 بلمی اول حتی آلارنگ بارلارنده یوقلارن.
 اول عاشقدر ملتینه، ماتن جاندا ی سویه . . .
 اول شونکچونده دائم آی ملتدم دی، دی کویه.
 احسن قورماشف.

کوبره ک بولوب بو حقدغه مطبوعاتنی یاخشی تعقیب ایتوب
بارسه یاکه تاتار تلنده رساله لر باصدربولوب خلق آراسینه کوبره ک
طاراتسه شبهه سز بزنگ خلق ده فائده لانور ایدی . بتون اطرافده
روس اوللری فائده لانوب اشلرن یولغه سالوب یابوب یاتقاندده
بزنگ مسلمان اوللرنده یا آجیلا آلمی ماتاشا (چونکه پراسینییه
یازار کشی یوق) ، یا آچلغان بولسه یابلورغه طوراً (چونکه اش
بلگان و آنی یاخشی آلوب باراً طورغان کشی یوق) . شوناقدن
همان بزنگ اول خلقینی شول کونگه قدر قولاکر ایملر .

حالبوکه حاضر قا اوپیراتسیه اشلری شول قدر ترقی ایتدیکه ،
بتون روسیه اقتصادی اوز قوللرنده طوتارغه یاقنلاشدیلر . کوب
اوللرده اول کیتجیسی اورنینه جماعت کیتی اوطوردی ، آبتاوی
اصقلادر اوبشستوار قولینه کوچدیلر ، کامیسیونر بله فابریقانت ده
حتی پاتریبتیل قولینه قاراب طوراً باشلادی .

اینگ الوک بر اول خلقی برله شدی . آلاشنی یولغه
سالورلی ایله اوز دائره لرنده بر کوچ - اتفاق یاصادیلر . هر
نرسه نی قوشلوب اتفاق بله ارزان آلدروب خلق آراسینه طاراتا
طورغان بولدیلر . حاضر ۱۵۰۰ دن آرتق پاتریبتیل اوبشستوالری
برله شوب مسکاوده عمومی بر صایوز ، زور اتفاق یاصادیلر .
„Московский союз Потребительских Обществъ“

آتالغان بو صایوز حاضر میلونلر بله اش کوره . یلدن یل
کوجلی بر مرکز تشکیل ایته . واق سودا گرلر مونگ یاتنده
یوق بولوب قاللر . بولار حاضر زاؤودچی و فابریقه ایلرینگ
اوزلری بله سویله شه ، یل صاین (مکارجه وقتنده) بر مرتبه
ارزان حق تعیین ایتدروب مال کباشوب قویالر . اوز اتفاقلرنده
بولغان بتون جمعیتلرگه هیچ کم آلا آلمی طورغان ارزان حق
بله مال آلوب بیرلر . مونه بو قا اوپیراتسیه نگ یوغاری درجه
لرندن بری آطلادر . لکن بو مونگ بله ننگنه قالمی . هر نرسه نی
اوزی اشله ته طورغان بر حالگه کیلورگه ممکن . اول وقت بو
اتفاق آستینه کرگان کچکنه اول جماعتلری ده فابریقانت ، زاؤود
صاحبی بولوب هر نرسه نی توشکان بهاسینه آلوب ، اوستینه بر
مقدار فائده دن الوش آلوب طوراً آچقلدر .

بو صایوزنگ مقصودی مونه شول طریق بله اوز اتفاقده
بولغان خلقنی بایتو ، موگ قدر بولوب کیلگان اقتصادی قللقدن
چغارودر . اول جمعیتلری تیوشنچه ترقی ایتوب صایوز کوچی
زورایسه بر کون خاطرگه کیلمه گان اقتصادی بر انقلاب (عمومی
بایلق) بولاچاغی شبهه سزدر .

مونه شول عمومی بایلقدن آریلوب قالماس ایچون مسلمان
اوللرنده قا اوپیراتسیه نگ اهمیتی کیره گنجه آکلانورغه تیوشدر .

قا اوپیراتسیه اشلرن خلق آراسینه طاراتو و هر برگه کرتو
ایچون حاضر بو صایوز طرفندن تورلی واق ، ارزان بهالی رساله لر
طاراتیلا باشلادی . „Объединение“ (برله شو) ، „Союз Потре-
бителей“ (مال آلوچیلرنگ اتفاق) اسملرنده ایکی ژورناللری
بار . صایوزنگ اشله گان اشلری حقدغه - Проспекты о дьятель-
ности Московского союза“ آیرم مجموعه لری نشر
ایتولدی . « صایوز پاتریبتیل » ژورنالنده تجارت بولگی ده بار .
عمومی تجارت حقدغه یازلغان اقتصادی مقاله لر بله ، بتون یاوروباده غی
بازار بهالری بولا .

۱۹۱۵ نجی یل ایچون اوستال قا اوپیراتیف کالینداری نشر ایتولدی .
Настольный кооперативный календарь آطلا . بهاسی
۲۰ . هر کمنگ اوستالنده بولورغه تیوشلی بر کالینداردر .

خلق جماعت کیتلری آچار ایچون اوصطاف طابا آلمی ،
عریضه فورماسن بلمی نلله نیقدر زحمت چیگه ایدی . حاضر مسکاو
صایوزی اوبشستوا پاتریبتیلی جمعیتی ایچون اوصطاف هم عریضه
فورمالری باصدروب طاراتا باشلادی . قرق تین آچقه (مارقه ده مقبول)
ییاروب صورغان کشیگه ایکی اوصطاف بله ایکی عریضه ییارله .
عریضه زور تاباقغه باصلغان . تیوشلی اورنن طوتروب یاینه ایکی
دانه اوصطاف قویوب بیرلو ایله گوپیرناطوردن رخصت آیلندر .
Проектъ устава : بشولای دیب صورارغه کیره ک :
общества потребителей для подачи на утверждение .
صایوزنگ آدریسی بوندن عبارت :

Москва, Переведеновка, Московском усюзу Потребительных Обществъ .

موندن باشقه اول کون کورشینه یاردم ایچون یاصلغان مسکاوده
طاغن بر کاهیتیت اسمی بوندن عبارت :

Комитетъ о сельскихъ ссудо-сберегательныхъ и
промышленныхъ Товариществахъ при московскомъ
обществѣ сельскаго хозяйства .

Москва, Моховая 14 . آدریسی :

بو کامیتیت طرفندن ده „Кооперативная Жизнь“
هم „Вѣстникъ Кооперации“ اسملرنده ایکی ژورنال چغارایلا
و هر تورلی ارزانی واق رساله لر نشر ایتوله در .

مسلمانلر آراسنده قا اوپیراتسیه اشلری نگ طارالوینه یاردم
ایتهرگه تله گان یگتلمزگه یوغاریده اسم و آدریسلری یازلغان
« صایوز » بله « کامیتیت » که مراجعت ایتوب هر تورلی رساله
و ژورناللر آلدروب ترجمه قیلورغه و خلق آراسینه طاراتورغه
ممکندر . صورغان کشیلرگه کورر ایچون ژورناللرینگ بر - ایکی
نومری بوش ییارله در . پاتریبتیلر جمعیتی (جماعت کیتلری)

طوروب، ایکنچی بره و شول نه بتلگانلرنی بازودر. اصطلاحی معناسی ایسه ایکی توری:

(۱) درست هم یا گلش بولوندن قطع نظر ایله، فقط آوزدن چققان سوزلرنک کاغذگه توشکان صورتلری معناسنده قوللانلا. بورون، بو معناده، املا سوزی اورینه «رسم خط» تعبیری یوزنله ایدی. ایندی اول، بتونلدی استعمالدن قالدی بوغای. مثلا: «ایسکی و یاکی املا، صوتی املا» کبی تعبیرلر؛ «اول کشینک املاسی ناچار - یا گلش؛ اول کتابنک املاسنده بر توریلک (اطراد) یوق» کبی اقادلر، املا سوزینک منه شول برنجی معناسینه کوره یورتلر.

(۲) درست یازو (орфография) علمی و شول حقدغی اصل قاعده و قرینلر معناسنده استعمال ایله. مکتب پروگراملرینه کرگان «املا» تعبیرندن توب مقصود، شول صوکنغی معناسی بولا.

بو معناسی ایله املا، هر تلنگ صرف و نحو سینک مقدمه سی حساب ایله. یعنی شاگردلرنی تلنگ نهق اوزینک فطرت و طبیعتدن چغارلوب توزولگان اصل قانونلری هم روحی ایله طاشدروغی عملی (практической) صورنده حاضرلی تورغان واسطه لرنک ایگ باشی و اهمیتلیسی سانالا.

درست اوقورغی هم درست یازارغی اویره نوده علم وظایف الاعضا (физиология) و علم روح نقطه نظرندن اوشبو اوج توری اعضانک درست یازوغی ملکه له نووی لازم:

(۱) کورنک ملکه له نووی (навыкъ зрѣнія) -- درست اوقورغی و درست یازارغی اویره نوده، بو اعضانک درست یازوغی ملکه له نووی برنجی درجه ده طوتلا. چونکه، بزنگ کوزمزگه براوک سوز نهله نیچه کره کورنسه، بز انگ شول کورنگانده گی شکلینه یعنی آنی تشکیل ابتکان حرفار مجموعه سینه (буквенный составъ) (غی) اختیارسز دقت ایتهرگه مجبور بولامز. هم سوزلرنک یازلوده بزگه کورنگان شول شکلرن (کیره ک درست و کیره ک یا گلش بولسونلر) هیچ وقتده ده کوگدن کیمه سلك ره وشده باشمزغی اورنلاشدر باراچقمز. یعنی سوزلرنک کوز آلمزدن اوتوب طورغان شکلری همان دماغمزغی چاغلا (انعکاس ایته) طوراجق و آنده باروب نامر جه یوب آلاچقدر.

اوشبونک ایچوندر، که بر سوز، بزنگ کوزمزگه اوزینک درست وطیبی شکلنده نقدر قات-قات کورنسه، بز اول سوزنی درست یازو توغریسنده غی قاعده لرنی برده بلمه سه کده آنی همان درست یازا آلاچقمز.

آچارغی تلگان کشیلرگه ده طوغریدن طوغری یوغاریده یازلغان مسکاو صایوزینه مراجعت ایتوب اوصطاف هم عریضه لرن آدررغی ممکن. نادر «وقت».

تل و ادبیات اوقو اصولری

املا. کوب مکتبلرمزده، قرائت درس لرینه نیچک اهمیتسز کوز بله ن قارالسه. املا درس لرینه ده شول حدلی اوک توبه ن کوز بله ن، مسئولیتسز و یک ییکل بر درس دیکنه قارالا. حتی آنی اویره توگه بلم - اوستالق کیره ک دیسه ک، کوب وقتده، کوله لرده!

حاصل: املا درس ن، تیک معلمنک اوزی تلگان بر کتابندن تلگان بر مقاله نی یا که فقره نی شاگردلرگه نه یوتوب یازدروب ده، صوگندن دفترلرن اوینه جیناب آلوب قایتوب، شونلرنی کتابندن یازدرلغان مقاله املا سینه قاراب توزه توب، شاگردلرنک قوللرینه قابات کیتوب تابشرو دغنه عبارت دیب اویلیلر.

شوندی بر قاراشنک نتیجه سی بولسه کیره ک، تل اوقوغی نه زگنده مهارتاری، بلکه بتونلدی استعدادلری بولماغان کویی، درس بولشکان جاقلرده بعض معلم و معلم لردن: «میگا ییکل درس بولسون، منه میگا ییکل درس لردن املا درس ن بیر کر!» کبی طارشلرنی یا که صوگندن: «ایده شنک آغان درس لری بارسی ده ییکل درس لر: قرائت، املا، انشا کبک درس لرگه!» دیب زارلنوب یورولرنده بیتاقغه ایشکانمز بار.

بو اورنده آندی قاراشلرنک حقسز و یا گلش بر قاراش ایکانلکلرن اثبات ایتوب طوررغی لزوم یوق. توبه نده یازاچقلمزدن، املا اویره تودرس لرن باشقه درس لر شیکلی اوک، فایده لی برره وشده آلوب بارا آلو ایچون، کوبمی اجتهاد، کوبمی بلم و اوستالق کیره ک بولغانن هم آندی قاراشلرنک تیک اوستدن بوزگانک علامتیگنه ایکانن هر کم اوزی آگلار.

املا، عربجه سوز بولوب، لغوی معناسی: بره و نه یوتوب

بلمه گان كشيلىردن كىلگان خطلارنى (مثلا: نادان سالدانلارنىڭ
وباشقە عوامىلارنىڭ يازولرى كىيلرنى) بالارغە ھىچ براوقوتدر ماسقەدە
قوشانر ھم شول حقدە ھر وقت مەاملر طرفىدىن بالارنىڭ آنا-
آنالرىنە تىببە ايتلە طورسون، دىلر. (آخىرى بار).

مەلم عبد الرحمن سەدى. «يكتاترىنبورغ».

بالا تەربىيە سەندە عائلە

بىزگە خىسوسا قىز بالار اوچياچق مەكتەپلارنىڭ ھەر تورلىسىنى
اوزمىز وجودگە كىتوررگە كىرەك. بىز ملىتمىزنى شول وقتدە غە-
صاقلى آوزمىز. ھازىرگى ھالدا قىزلر غىمنازىيەسى بىزنىڭ اوز
طرفىزدىن آچلورغە تىوشىلدىر. اوزمىزنىڭ ملت طرفىدىن آچولاچق
ملى قىزلر غىمنازىيەلەرنىڭ پروگراممىلى اوشبو توباندا ايتولەچك
روشده بولسە مقصدغە ۋاسل بولوغە مەكەن بولور دىب اويلىم.
اول ايسە مەنە نىچك بولتورغە تىوشلى:

ھكومتىڭ قىز غىمنازىيە سەندە او قوللا تورغان فىلرنى تمام
اچنە آلا ايلە برابر اوزمىزنىڭ آنا تەلمىزگە، مىلى تارىخىمىزغە
ۋ دىنمىزگە بىك كىيڭ اوردن بىرلور (۱). آندە او قوتاجق
مەاملردە روس دارالغونلار ندىن چىققان اوز استودىنتلەرمىز بولورغە
تىوشلى. آنىڭ اوستىنە آندە بىزنىڭ ملت اچون بىگرەك ھم ۋ ضرور
بولغان بعض بر فىلرگە بىك كىيڭ اوردن بىرلور. مثلا:
علم منافع الاعضا، علم احوال الروح، پىداغوغىيە ۋ تەربىيە اولاد،
ادارە بيوت فىلرلى كرتلوب آلا رغە بىك نىق ھىمىت بىرلور. ايندى
آنا تىلى درسلىرى دە، دىن درسلىرى دە ۋ باشقە بعض فىلردە
آرتدىرلغاچ بىلكە بر آز كوبرەك ۋ بنا ئاليە آورراق بولووى
اھتمال. مونىڭ اچون بعض بر ھكومت غىمنازىيەلەرنە بولغان،
بىزنىڭ اچون ھازىرگە اول قدر مەھم بولماغان قايسى فىلرنى
توشىرگە مەكەن بولور. مثلا: مثلثات لغارتمە (خىر لغارتمە ھكومت
قىزلر غىمنازىيە سەندە دە يوق شىكىلى)، جىرنىڭ بعض بر قىسىملرن
ۋ باشقە شونىڭ كىك بعض فىلرنى توشىرگە امكان بار. چونكە
جلال نورى بىك ھىزىرتلىرىنىڭ: «بىزلىر سىياسى ۋ تەقتسىيەن
خاتونلارغە كورە كىلەچك نىسللارنى يىتوشىدەچك خاتونلارغە مھتاجىز»
دىگەننى قىيلىدىن بىزدە رىياضيات كە ماھىر رىياضى خاتونلارغە قاراغاندە

(۱) ھكومتىڭ قىزلر غىمنازىيە سەندە او قوللا تورغان فىلرنى تمام
اچىنە آلا ايلە برابر اوزمىزنىڭ آنا تەلمىزگە، مىلى تارىخىمىزغە ۋ دىنمىزگە
بىك كىيڭ اوردن بىر اچون مىسلمان قىزلارنىڭ تاولكلىرىنى قىز سىكىز سەت
ياصارغە اھتياج بولور. چونكە بولاي بولماغاندە اول قدر درسلىرىنى يوكلەتە
مەكەن توگلدەر. شورا.

شولاي اوق، كوزمىز بر سوزنىڭ يا كىلىش ۋ غىر طىبىي
شىكىلنە نىھدىلى ايدەلەشسە، طىبىي قاعدە بونىچە آنىڭ ايكىنچى
تورلى يازلورن بىلە طوروب دە كوز مىلكەسىنە ايبىروب اول سوزنى
يا كىلىش املا بىلەن يازودە ھان دوام ايتەچكەمىز.

درست يازوغە كوزمىز كىرە گىچە مىلكەلەنگەن بولسە بر
كىتابنى اوقوب بارغان چاغىمىز دە بىزگە يا كىلىش املا بىلەن يازلغان
سوزلر اوچرى ايكان كوز مىلكەسىنىڭ كوجىلىكى آرقاسىندە
شوندى اوق ئەلىكى يا كىلىش يازلغان سوزلرگە دقتىمىز جىل ايتەچك
ۋ شونىڭ اوزەرنەندە بر آز طوقتاب طوروب يا كىلىشغى ايلە ھك
ايتوب اوتەچكەمىز.

ايندى اوشبو سوبىلە گانلارمىزدىن برەر تىببە چىقاروب كىتەچك
بولسەق: املا اوپىرەتكان وقتىدە ھم بوتەن چاقىردە مەلم،
بالارنىڭ كوزلرىنە يا كىلىش املا بىلەن يازلغان سوزلرنى كورسە تودىن
بىك ساق بولورغە كىرەك. شونىڭ بىلەن برابر، شاگردلرنى درست
يازوغە، درست ھم بر تورلى املاغە كونكىدرو مطلوب بولسە
بالارنىڭ ھەر وقتدە كوز آلدلرنە يورى تورغان قرائت كىتابلىرى
ۋ باشقە درسلىكلار ھەم سە دە درست، طىبىي ۋ بر تورلى (مطرد)
املا بىلەن يازلغان بولورغە تىوشىلر.

بىزنىڭ بوگانچە مىدانغە چىققان بايتاقىنە املا كىتابلارمىزدە
سوزلرنىڭ درست يازلغان شىكللىرى كورسەتەلە بىلەن برگە يا كە
درست شىكللىرى كورسەتەلگەندىن سوڭ آنلارنىڭ مە التاسف يا كىلىش
يازلورە وشلىرى دە كورسەتەلە. مثلا: اول سوزلارنىڭ يا كىلىش يازولرى
مە بورە وشده؛ سىز، شاگردلر آلاى يا كىلىش يازمىچە مە
بولاي ايتوب درست يازىر دىب شاگردلارنىڭ، توغروسى مەصوم
بالارنىڭ باشلرن درستلىك بىلەن يا كىلىشلىق آراىندە ئەيەندە يىرەلر.
ھم شوندى مەاملرنى دە كورگانمىز بار: برەر قاعدەنى
آ كىلىش قاندىن سوڭ، صىف تاقناسىنە تاقنا طولغانچى يا كىلىش املالى
سوزلر يازلار دە وشولاي ايتوب، بالارنىڭ كوزلرىنە اول مرتبەدە اوڭ
سوزلارنىڭ يا كىلىش املا اوزەرنەندە يازلغان شىكللرن ايلتوب قابىلردە
آخىردە: «بە، شول سوزلر درست يازلغانمى؟ نىچون ۋ نىندى
قاعدەگە كورە درست توگلدەر؟ درست يازلغاندە بولارنى نى رە وشده
يازارغە كىرەك ايدى؟» كىبى سىفسطەلر ايلە بالارنىڭ ھىزىرتلرن
صاتاشدىرلر.

مە، بوندى ھاللىرمىز ھەم سە دە تەلىم بولندەغى تىوشىشلىگىمىزنى
كورسەتەلر. ايندى بىزگە آندى آورولردىن آشغىچلىق ايلە
دوالانورغە وقت.

بالارنىڭ كوزلرى يا كىلىش املاغە ۋ يا كىلىش افادەلەرگە
مىلكەلەنودىن قورقوب، بعض پىداغوغىلر ھتى درست يازارغە

اولاروق: «بز آمریکا و یا آسیویچه پروگراملرنی حرفیا قبول ایدمه یز. چونکه بز او ملتوڭ تابع اولدیقلری قواعد تکامله تبعاً ایله ریله مه مشز» دیدر.

صوڭ ایندی کیلوب ده بعض بر معترض افندیلر: «ای بیچاره، روس مکتبلری بزنگ پلانمزغه موافق بولماغالمقدن بزنگ ایچون بالارمزغه ملی تریه بیره آلورلق آنالر یتوشدره آلملر، دیب آنا اولاجق خانملرمنی آنده اوقونوی موافق کورمه دڭ، ایندی اوزمزه مخصوص ملی قزلر غیمننازیه سی بولسون و باشقه دارالعلوملر بولسون بتونله ی بوق، قاچان بولاجفن ده تأمین ایتوب بولمی. شولای بولغاچ سینک سوزگنک توبی قایدہ بارا؟ بتون بتونگه اوقودن طوقتالوب معطل قالونی موجب بولمی می؟» دیب اعتراض ایتسهر البته حقلمی بار.

فقط مین ایتکان سوزمنی و یورتکان ملاحظه منی بو کون یاخود ایرته گه گه قارابقنه یورتمه دم و یورتمیم. مین ملتمزنگ اوزینه مخصوص دارالعلوملری و اوقو یورتلری بولماس و بولورلق حالدره کورنمی دیه چک درجه ده بدین توگلمن. امیدم بیك زور، ملتمزنگ کیله چک ده اوزینه مخصوص و اوز پلانینه موافق ایتدروب تأسیس ایتولگان دارالعلوم و العرفانلری و اوقو یورتلری بولاجقدر. مونده هیچ شک و شبهه کیترگه یازامی. احتمالکه مونی خیال دیورلر. فقط حقیقتک خیالدن تولد ایتکان ده اوتورغه یارامی. آندن صوڭ قزلرمزغه مخصوص ملی مکتبلرمنزنگ حاضرگی صباوت حالندن چقمیچی شول حالده دوام ایتولون خاطرمنزه اولسون کیترگه یارامی؛ دنیا ده هر نرسه تغیر قانونینه تابعدر. شونک ایچون اول مکتبلر ده بر حد بلوغغه ایرشورلر. فقط آلازنگ اول نقطهغه واصل اولولری بردن برگه بولا قویاس. آز از اصلاح ایتوله ایتوله شول نقطهغه باروب بیتر. منه آلازغه اصلاحات یاقانده ده مینم یورتکان ملاحظه لم و عرض ایتکان فکرلم اساس ایتولمه سه ده کوزدن کیچرلمی قالماس و قالورغه یارامی. مین سوبله دکلمده بتونلگمنی صاقلو یاغن آله طوتوب سوبله دم. اگر بز هیچ ده تفکر ایتمی، او یلاماسدن آلاز شولای بولای دیب فلان ملتکه علی العمی تقلید یاساسق و اول صوقر تقلیدمز کوندن کونگه آرتا بارسه، یو بر کیله چکده دواسی تابلمی نورغان چیر بولاجفنده شبهه یوفندر. شونک سایه سنده تمثیل ایتمی قالوومزنی او یلاب قارارغه ده یارامی و یارامسه کیره ک. آندیغه نرسه لردن اول چیر نیچک تولد ایتهر ایکان دیهرگه یارامی، یاغورلر طامچیدن باشلاب صوگنندن طوفان یاصیلر.

ایشته مینم عرض ایتکان فکرلم شول ملاحظه لرنی او یلاب

کیله چک بوونلرمنی مطلبمزغه موافق ایتوب یتوشدره بلورلک خاتونلرغه آرتغراق محتاجمز (۱).

منه فنلر اوشبو ایتدیکمز روشده اولوب ده آنا تلی، دین و ملی تاریخمز اهللری طرفندن مکمل درجه ده تعلیم ایتولسه، آندی دارالعلوملر ده تحصیل و تریه کورگان آنالرمز بزنگ مطلبمزغه موافق روشده کیله چک بوونلرنی یتوشدره آلورلر و شول اقتدارغه مالک بولورلر.

بیادن بیرلی قات قات صوراب کیلگان «یندی آنالر بالارمزغه ملی تریه بیره آلورلر؟» دیگان سؤالمزگه جواب ایندی چقدی. یعنی آنه شول مین ایتکان دارالعلوملر ده یاخود شوکا اوخناشلر ده یتوشکان آنالرمز بالارمزغه ملی تریه بیره آلورلر. بز دارالعلوملر و اوقو یورتلری آچقان و آلازغه درس پروگرامی توزوگان و قتلر ده آلائی کور کورینه هیچ نرسه او یلاماسدن روسلر و باشقه لرغه تقلید ایتهرگه یارامی. بلکه بزنگ احتیاجمزغه قایوسی دها موافق بولسه شونی ملاحظه و شول اساسنی پلان ایتوب طوتارغه تیوشیمز. چونکه بز دارالعلوملر و اوقو یورتلری تأسیس ایته قالسه ق آندن مقصدمز یالکتر علم آلوغه بولماسقه تیوشلی، بلکه آلاز بزنگ بتونلگمنی صاقلارغه ده خدمت ایتسونلر. آنک اوستینه روسلرنگ خاتون قزلرینک باشلری بیك کوب و قندن بیرلی اشله ب کیلگان؛ شونک ایچون آلاز پروگرامنده غی درسلرنگ بتونله ی، یاگا اسارتدن قوتولغان (و بلکه قوتولوبده یتمه گان) بزنگ خاتونلرمزغه تطبیق ایتوب ماتاشو و شونی یوتدررغه طرشو، قاش یاصیمز دیب کوز چغارو بولماسون.

بو طوغروده جلال نوری بک حضرتلری ده بیك طوغرو

(۱) آلائی بولغاچ مسلمان قزلر ایچون غیمننازیه نیک کیره ک؟ روسلر و باشقه لر غیمننازیه لر دوام ایتدرسهر، سیاسی خاتونلر و آدواقاتلر یتشدرودن بیگره ک کیله چک بوونلرنی مطلوب غه موافق ایتوب یتشدره بلورلک خاتونلر یتشدر و ایچون دوام ایتدرمکده لردر. درست. غیمننازیه ده «اختیاری» درسلر بار. لکن اول «اختیاری» درسلر حقیقت حالده اختیاری توگل، بلکه کوب شاگردلرنگ طاقتلری یتشه آماولرینه مضطر بولغانقدن غه «اختیاری» اسمی بیرلشدر. حکومت غیمننازیه لرینک درسلری مشهور پرافیسورلرنگ دقتلی تجربه لرینه بنا قیلنوب توزولشدر. آنلرنی هر یل بر ایکی توری پروگرام غه کوچه و هر معلم اوزینه مخصوص و مستقل بر مسلک تعقیب ایته طورغان تاتار مدرسارینه قیاس قیلر و شونک ایچون ده بعض درسلرنی اول قدر مهم صانامار بیك درست بولوب یتماسه کیره ک. اگرده غیمننازیه ده بولغان بعض درسلرنگ اهمیتی بزگه معلوم بولماسه. اول باشقه مسئله! . . شولای ده موندی بختلرگه کرشمازدن مقدم روسلرنگ قزلر غیمننازیه لرنده بولغان نظاملر، درس پروگراملری، اصول تریه لر بره آشناق حاصل ایتولگان بولسه قیاسلرنگ، نتیجه و حکملرنگ طوغربراق چیقولرینه یاردمی کورلگان بولور ایدی.

شورا.

اخبار

خوابگاه موتا - الهامات اموات . .

- ص . ابراهيموف قرداشيمه -

(بول ياپىلماق مقصديله . بويوك كيسانك اطرافى قازيلار قازيلان و تسويه ترابيه سى اجرا اولنان يرلردن ايسه ، ابدية قارىشمش ارلان فاني انسانلر كىيگىرى و يازىلى داشلار چيقيور دونگى گون شو مزارستان پريشاندان كچديگم زمان انقاص اموات اولان «عظام ريميه - چوروك كىيگىر» ، بالخاصه ، آچىق قالان ديشلر بانا سانكه عظمت ابديتى ، احتشام فاني اوقويوب دور يورلادى . بو ائناده شو حقيقت زهرين مچيله - مده آشاغيدهكى شعرلى ياراتمىدى :

كچه ر كن دون تصادف ايله دم كهنه مزار اوزره
تبحر ايله مش تاريخى گوردم رهكذار اوزره
شو داشلر كيم يازلمش هر ييرى تاريخ عبرتدر ،
او مقبر داشلارى هب ترجمان حال تربتدر .
مروريله دهورك جىسملر اولمشسادا فاني
يازلمش سنكلر باقى ، بيرر تاريخ انساني
اودت ، باقى قالان داشلاردى ، فانيدى بوتون باشلار
بوتون ديبلر ، بوتون يوزلر ، بوتون گوزلر بوتون قاشلار!
بشر تاريخى ، ديلسز دوران داشلار ديورلردى
بلاغت كار سىسزلىگه پارلاق سويله يورلردى
ايشيقلى گوزلره ، موتك الى طوپرافلار آتمىدى
بو ، اول گوزلردى كه خلقت ، ازل پارلاق ياراتمىدى !
بوتون گوزلر ايشيقسزدى ، باقىشمسزدى ، سخشمسزدى ،
جهانندان بير كفن گيمش بشر ، شيمدى كفشمسزدى .
دوداقسز ديشلر اوستنده دورردى بيرياض خنده
نه مستهزى كولىشلردى ! . . حيايه قارشى مدفنده !
بوتون گوزلر تراب آلود ايكن ده خلك - زارنده
تيسم دار استهزا ايدى ديشلر مزارنده !
بوماتمگه دنيايه گولوردى سانكه ثولمشلر ،
ير اوستنده بشر آغلار ، گولور خاكه گومولمشلر !
اولظه وقفه گير حيرت اولدم قبر گاه اوزره
قارانلق چوكدى گوردم كه : گذر گاه نگاه اوزره
بوتون دنيا قارانقلاشدى ، فكرم پارلادى ، لاكين

ايدى . آندن صوك مينم ايتكانلر مدن بو كوندن اعتبارا روس
مكتبلرندن طوقالوب قالورغه تيوشلى ديگان سوز آكلاشلماسون .
مين آلاى ديم . روس مكبتلرندن هيچ بروقده مستغنى بولاچق
توگلمز . فقط ملتزمناك آنلرن ، مى تريه بيره چك مريه لرن
يتوشدرر ايچون اجنيلر مكبتى ياراماغانلغن ، بنا عليه اوزمزه
مخصوص شولارنى يتوشدرلرل و يتوشدره چك دارالعلوم و اوقو
يورتلرى وجود كه چغارغه حاضرلك كوره باشلارغه وقت يتكانن
و هيچده كيچكدررگه ياراماغانلغن و هيچ اولماسه شونى سيزنه
باشلار زمان كيلوب يتديگن بر تبيه ايدى .

ملتزم ترقى ايتكان ، تجارت و صنايعده آله كيتكان صاين
آندى اوقو يورتلرن وجود كه كيتررگه امكان تابولا بارسه كيرهك .
مونك الك قيون يرى ده مادي جهتدر . آندن آريسى اول قدر
توگىل . ارمى لر اوزلرينه مخصوص اوزلرى طرفندن آچولغان
اوقو يورتلرينىك نيجه وقتلردن بيرلى فائده سن كوروب حتى
يوزه ر يلقى يوييلر ياصاب ياتقاند ه بز اوزمزه مخصوص اوقو
يورتلرى تاسيس ايتونى هيچ اولماسه اوپلى باشلارغه وقت
ييتسه كيرهك .

بز امامار و مى معلملر يتوشدرر ايچون ايرلرمزه مخصوص
اوقو يورتلرى و دارالعلوم تاسيس و بولغانلرن اصلاح ايتهرگه
نى قدر محتاج ايسهك ، مى معلمه و مريه لر و ملتزمناك كيله چك
بوتولرن يتوشدره چك آنالر چغارو ايچون خاتون - قزلرمزه
هم مخصوص اوقو يورتلرى . دارالعلوم تاسيس ايتهرگه شول
درجه ده ، بله كه ارتقراق محتاجر . بزناك بالارمزه مى تريه
بروومز و آلاى مى تريه بيره آلورلق آنالرغه مالك بولوومز
شول وقتده غنه ممكن بولور .
عبد الحميد المسلمى .

عبرتى سوزلر .

مسعود ايكانلكىزنى بلمك ايچون باشكزغه كيلمگان خسته -
لكلرنى وقصالرنى برر برر خاطر كز كه كيتور كز!

آدم ، آز سويله وى ايچون يك آز اوكنچلى بولسه ، كوب
سويله وى ايچون يك كوب اوكنچلى بولور .

آز بلوب كوب سويله و ، آچمىسى آز بولوب ده كوب صرف
ايتو كيدر .

احتياج و لزوم ، ايجاد و اختراعنگ آناسيدر .

چولغاغان يير کره سن طنلق بله ن آينگ نوری ،
 بامیمن نیک کماگه باققان نرسه دن آی طوب طوری .
 نه لله بر بر نرسه نی اول آ گلایم دیمی میگا ،
 ایو اول بیت کوبنی کورگان طکلا موکلم! دی میگا .
 باشلام اوبلا رغه شونده نه لله نیلر اویلیمن ،
 اویلیمن نیلر بولوب کیچکان برنده قویممن .
 آی شولارنگ تفصیلن بر- بر میگا نه یکان کبک ،
 اوشبو کونگی حالمره بانوب اسف ایتکان کبک .
 ای غیور تاتار اوغللری دی آی تیک باتما گرا!
 معرفت ، علم نوریلن کوک گدگرنی آقلا گرا!
 احسن شیخ قورماشف .

طرش بالام!

بالام، طکلا، طرش دردله ن صاباقه
 یوگر آغه، قاراما بولوب آرتقه .
 اوزارسک، چاب طوری ایزگی یولکدن
 کیتهرسک تیز چغوب آغه، یراقه .
 قاناتکدر: بله، آک تورمشکده
 قاناتلانده، اوچوب کیت نوری باقغه!

«ذوقی» .

جه یگی کون

هر اورنده توری شادلق هم تیره ن موک حس طولی!
 چه چه آلطون نورلارن قویاش قاراغان بیک طوری .
 توری، توری چه چکده گوللر، چه چه خوش ایسلرن!
 ییر یوزی آغان ماطور شول: ایزگی «جنت» توسلرن.
 صایری قوشلار، یا گری باصو، باقچه، اورمان ایچاری!
 قایسی ایرته، قایسی کوندز، صایری قایسی کیچاری،
 بالطری کوللر و صولار، چیشمه لر اویناب آغا!
 قایده باقساک آنده کوکل کوب جوانچلار تابا .

کاشف قورماش. (یوزکی ته کره من.)

دوروب باقدم یر ایله گوگره مبهوت ویک ساکن :
 یه نه یرلر اویرلردی، یه نه گوگر او گوگردی،
 یه نه باغله یرینده بدی، صولان آنجاق چیچکلردی .
 زمین عین زمیندی، سر سری گرمگده دونمگده
 گهی رنگین بهار آرا، گهی صولغون کورونمگده
 گهی باکو چیچکلر آ گلادیر گل یوزلی ابکاری
 دونه یر طائر الهامکاره شاعر افکاری
 گهی یر انقلاب غنچه سوز ایله سما آغلار،
 بولور چونکه یر اوستنده شو یارلاق، جانلی یاپراقلار!
 بشرده یر موقت گل؛ جهاندا یر زمان یارلار
 سونه یر کون بهاری؛ صوگ اقامتگاهی؛ طوبراقلار!
 کونش او؛ ییلدیز او؛ آی او؛ یه نه بوشلقدا ساگردر
 زمین مقبر، سماقنه شو، ییلدیزلاردا زائرلر!
 ویاکه: شمه در اونلار؛ آصیلمش قلب افلاکه
 صاچیرلر ماتمی شعله بو قبرستان اولان خاکه!

عبدالسلیم زاده محمد هادی .
 «اقبال»

لایلا لایلا

آه قالدک!

آه جانم! قالدک یراق . طورمش آلوب کیتدی مینی
 یاش توگه کوزم صاغناندن . . . کوکل نزلی سینی .
 سینگ ایله برگه چاقده اوچقون آتقان کوزلرم
 سوندی حاضر . . . دنیاغه، اول، سویلی اوپکه سوزلرن .
 صاغنم آه!، صارغایام! . . . لکن چاردهم یوق توزمیچه
 شونده ده طورمق تلیم: طاتلی امیدم اوزمیچه .
 آه! . . . قاچان کورمک نصیب آصو- ماتور یوزلرگی
 نور چه چوب، اوچقونلارنوب طورغان ماتور کوزلرگی .
 ایچماسام توسمرلی ده آلمیم خیالم برله ده
 بلکه جووانور ایدم، اول چاقده، آنک برله ده .
 ایندی آل میندن سلام ایرته نگی صالقون حیل بله ن
 مین ده، قوشلر صایراسا سیندن سلام در دیب بله م .
 محمود بدیلی .

آی

اون یشی آینگ دمق جیلسز هوا بر تون بله ن،
 طشفه چقدم بیک آروب قالغانه خاص شغلم بله ن.

شرح کابیناری. ۱۹۱۵ نجی یل ایچون توزولگان کالینداردر.
فائده لی معلوماتلر بار. مرتبلی کامل بشیری و ناشری قازان شهرندن
حسینوف ورئه لریدر. اوستینه قویلغان حق ۲۰ تین .

مرآت عبرت. سمرقند شهرنده تاش باصمه ده باصلغان
تورکیچه شعرلر دیوانیدر. صاحبی تورکستان شاعرلرندن صدیقی
افندی بولوب ناشری ده «سمرقند» شهرنده یاکی تأسیس ایتولگان
«کتبخانه زرافشان» در. اوستینه حق یازلغان. آدر ایچون آدریس
اوشبودر.

г Самаркандъ, книжная торговля „Заравшань“

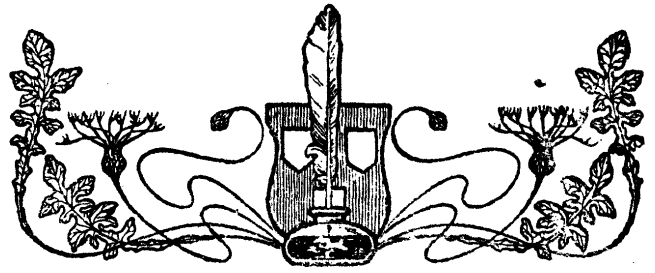

کابینار. ۱۹۱۵ - ۱۳۳۳ نجی یل ایچون دیواری کالیندار
باصلوب حیقدی. ناشری حسین حاجی حسینوف کتبخانه سی و
محرری عبدالرحمن فخرالدینوفدر. هر کاغدننگ آستی اهمیتلی
معلومات برله زینت ایتولگان. مشهور کتابچیلرنگ هر برنده
صاتولسه کیرهک. باش اسقلادی اورنبورغ شهرنده حسینوف
کتبخانه سیدر.

مراسله و مخابره

مخبره. تورکستان، اصل تورک یری بولوب، نا معلوم
تاریخلردن بیری مونک اوستنده تورک خلقی یاشهب کیلگاندر.
آلای بولغاچ مونده غی خلقننگ رسمی تلیری تورکجه بولورغه
کیرهک ایدی. حالبوکه بخارا، خوجند، سمرقند، اوره تپه،
شهر سبز و شونبرغه قاراشلی باشقه بیرلرده اوز آرا رسمی
تلاری فارسجه اولوب اکثر تورکجه بلسه لرده غلط سویله لرلر.
منه شونلرنی کورگکچ بونلر ایراندن کیلمه فارسلمی؟ یاخود
فارسلاشمش تورکلمی؟ دیه خاطرغه برسؤال کیلور. لکن مونلر
اوزلرنی «تورک» دیه دعوا قیلورلر. حتی فارسلمیغه نسبت
بیرلمش سارت (۱) سوزنده اوزلرنی تحقیر دیه بیلورلر. شول
خصوصده معتبر «شورا» ژورنالنده بر جباب یازساگز ایدی.
تاش تیمر بای اوغلی.

شورا: اولنگی عصرلرده تورکستان ولایتلری عربک تاثیر
آستنده طورغان بولسه لرده خلیفه لک عباسیلرغه کوچکاندن صوگ ایران
و فارسیلر تاثیر غالب بولغانغی معلوم عباسیلر، عرب حکومتی
بولودن بیگه رک فارسی حکومت ایدیلر. اول طرفلرده غی تورکلرنگ
اوز تلارینی تاشلاب فارسجه سویله شرکه کرشولرینه ایران مدیتینک

مطبوع اثرلر

اصول هریث. نخبه الفکر، تقرب النووی، الفیه العراقی
کبی اصول حدیث کتابلرندن انتخاب و اوزمزننگ تورکی تلمزگه
ترجمه ایتولوب یازلغان اثردر. تفسیر و حدیث برله شغلانو تیوشلگینی
سویله وچیلر کوب بولسه ده بو طوغورده شاگردلرگه عمل برله
بول کورساتوچیلر کوب توگل ایدی. علم تحصیل قیلوچیلر
خصوصا ابتدائی درجه لرده بولغان شاگردلر، اسمی مونده یازلغان
اثرنی برر معام حضورنده اوقوسه لر و یاکه اوز اوزلردن درس
آلو اصولی برله مطالعه ایتسه لر فائده کوره چکلردر. ۷۷ بیتدن
آرماغان بو قسقه رساله ننگ مندرجه سی بیک معالی و بلورگه
تیوشلی قاعده و اصوللردن عبارت. باش طرفینه: «اذا رأیت
الحدیث بیان المعقول او یخالف المنقول او یناقض الاصول فاعلم
انه موضوع علی الرسول» عبارتی یازلغان. موضوع حدیثلر
طوغوروسنده مونک قدر درست وکلی بولغان بر قاعده بارلنی
خاطرمنزگه توشمی. رساله ننگ مؤلفی سیدشریف احمد افندی بولوب
هر بر مشهور کتابچیلرده صاتولسه کیرهک. اوستینه یازلغان حق
۳۰ تین. مؤلفنک آدریسی اوشبو:

Ст. Кулики Тамб. губ., село Чернышево, С. Шарифу.

تریه و ایمانه. بو رساله ننگ مؤلفی استانبولده دارالفنون
و دارالمعلمین عالیده فن تریه معلمی و شمس المکاتب مکتبده
درس ناظری بولغان اسماعیل حق افندیدر. ۷۸ بیتدن عبارت
بولوب بختلری اهمیتلیدر. مندرجه سی اوشبونلر: تریه ننگ محیطلری،
معارف مسئله سینک حلی، تریه ننگ انحطاطی، تریه و ایمان حقنده
صوگ سوز. اوستینه یازلغان غه کوره حق ۳ غروش.

ناتارجه فرآنه تفسیری. مونک نیندی کتاب ایکانلگی
اسمندن معلوم. مرتبلی محمد کامل المطیعی و ناشری عبدالله کیلدیشف.
۲ نجی کیسه کی اداره گه کیلدی. بزنجی کیسه کی ده باصلغان بولسه
کیرهک. حقی بوچتاسی برله برلکده ۱۷ تین.

غلبه قیلووندن باشقه بر اثر ازلهرگه حاجت توشماسه کیرهک .

قارابه . خالد بن الولید اسمینه صوغلغان آقچهلر بولغانلغی بعض بر اثرلرده کورله در . خالد بن الولید ، مشهور بر قوماندان بولسهده مستقل بر حکمدار بولغانی یوق ایدی . خلیفه لر قول آستنده بولا طوروب اوز اسمینه آقچه صوقدروونه کوکل اشانوب بتمی . شونک ایچون مذکور خبرنک درستدگنده شبهه مز بار . اوشبو حقدده بر آزار ایضاح قیلووگرنی اوتنه مز .

عبدالحی عبدالمن اوغلی .

سوراه : عصر سعادتده و آندن صوگده آقچه صوقدرو وظینهسی خلیفه لر و حکمدارلرغه مخصوص بر امتیاز توکل ، خلیفه و حکمدارلرده ، باشقه امیر و والیلرده اوز اسملرینه آقچه صوقدرالر ایدی . بو عادت ، یونان و روما دولتلرندهده اوشبو روشده بولغانلغی موزه خانهلرده صاقلانا طورغان آقچهلرندن معلومهدر . بو کونده قطای حکومتده هر بر غویرناطور اوز اسمینه آقچه صوقدرا آغانلغی معلوم . مقریزینک « النعود الاسلامیه » اسمنده گوزله بر اثری بار . مطبوع بولغانلقدن بو رساله نی هر قایچان تابو ، اوقو ممکندر . شوکا مراجعت ایتسه کز بیک کوب معلومات آورسز .

نورکستاهه ، عصر سعادتده بولغان صوغشلرنک بعضسینه ایرلر ایله برابر خاتونلرده چقغان . مثلاً : بنی قریظه غزوه سنده گنه ۸ لهب خاتون بولغان . بو خاتونلر اوزلرینک تله ولری ایله می یعنی کوکللی بولوبمی باخود رسول الله نك دعوتی بونجه چخالر ایدیمی ؟ صوغشده حاضر بولغان خاتونلر وقتلرینی بیکارگه بیهرمی عسکر ایچون آش ، صو حاضرلهب کیوم - صالوملرینی یوبوب ، تگوب هم ده مجروحلرینی قاراو کبی فائده لی اشلر ایله اوزدرغانلقلرینی تاریخ و سیر کتابلرنده کوره مز . شولای بولا طوروبده غنیمت ماللرندن خاتونلرغه الوش بیرلمی بولغان . ایرلر ایله برابر یا که یارتی الوش ایتوب ضرورارغه حقوقلری بولماغان . بیرلسهده تیک بولایغه آزماز بیرلگان . رسول الله نك بو معاملهسی بز خاتونلرنک حقوقینه رعایه سزلك بولمیمی ؟ شول توغوروده « شورا » ده بره ر جواب یازووگرنی اوتنه من . بیجی جمال تیرشقاویه .

سوراه : عصر سعادتده خاتونلرنک « مدینه » دن چیتده بولغان صوغشلرغه بارولری شریعت طرفندن تکلیف بولوسیندن توکل ، بلکه آنلر اوز آرزولری و بو زمان اصطلاحینه کوره « کوکللی » بولوب بارر ایدیلر . صوغش غه اشترک ایتوجی

خاتونلرغه رسول الله نك غنیمت مالندن کوچمی آزمی الوش بیرگانلگی حقدده کتب سته نك بعضیلرنده حدیث بار (۱) . فقط اوشبو بیرونک کیفیتی حقدده علم اهللری اختلاف قیلشهلر . شافی و سفیان ، مالک و ابو حنیفه « سهم » طریقنجه بیرویتی انکار ایتکلری حالده اوزاعی و آنک طرفدارلری « سهم » ایتلوب بیرلگانلگینی دعوی ایتلر (۲) . هر حالده صوغش غه اشترک ایتوجی خاتونلرغه رسول الله طرفندن غنیمت مالی بیرگانلگی ثابتدر . ایندی شولای بولغاچ بو مسئلهده خاتونلرنک حقاری ایفا قیلنماغان دیورگه یول بولماسه کیرهک . « غنیمت مالندن الوش ضرورارغه خاتونلرنک حقلری بولماغان » دیگان سوزنی بز ، اوز قولمزدده بولغان معتبر اثرلرنک هیچ برنده کورگانمز یوق . شونک برله برابر ایرلرنک حقلری بولغانلغی حقدده دلیل بارلغینی بلیمیز . قرآن کریمده گی « غنتم » سوزندن غنیمت مالینک افراد آراسنده تقسیم قیلنوی توکل ، بلکه عموم امتنک فائده لانورغه حق بارلغی غنه آکللاشسه کیرهک . فقیهلر طرفندن اوشبو حقدده ترتیب ایتولگان قاعده لرینی حاضرگی زمانده یورتو ممکن بولماغان حالده یوقاریده ذکر ایتولگان فکرنی هر زمانده و هر یرده یورتو ممکندر . « خمس » دن باشقه غنیمت مالینی تقسیم ایتو و ایتماو ، تقسیم ایشکان تقدیرده الوشلر آراسنده ایرملق یاصاو و یاصاماو ، بتون افرادغه بیرو و بیرمه و رسول الله نك اوز اختیارینه و آندن صوگده هر عصرده غی اماملرغه تابشرلغان بر اش ایدی . بو طوغوروده بولغان حدیثلرنک هر بری برله (مصلحت اقتضاسینه قاراب) عمل قیلو درست ، حدیثلر آراسنده تناقض و مخالفت یوق .

فزیلجوار . حج گه باروچی آدملر « جدده » شهرنده آنامز حواغه زیارت قیلدق دیب قایتلر ، آنامز حوانک قایسی برده وفات بولغانلغی قطعی صورتده معلومدرمی ؟ معلوم

(۱) اول حدیث اوشبودر : « عن حشر بن زیاد عن جدته ام ایبه انها خرجت مع النبی صلی الله علیه وسلم فبعث الینا فجننا فرأینا فیہ الغضب فقال مع من خرجتن و بأذن من خرجتین فقلنا یارسول الله خرجنا نغزل الشعر ونعین فی سبیل الله و معنا دواء للجرحی و تناول السهام و نسق المویق قال قن حتی اذا فتح الله علیه خیر اسهم لنا کما اسهم للرجال . . . » . مصدره باصلغان شرحلرنک بعضیلرنده بو حدیث راویلرنک اسملری لازم درجهده تصحیح ایتولمه گان . « مرقات » نی تصحیح قیلوجی آدمده « و ذکر غیره انه لجماله رافع و حشر من رواه » دیب توزدهسی اورنده کیرهک توکل سوزلر فانشدروب باشی ایله نگاندن صوگ آبدراغانلغینه علامت قیلوب « ۷ » رمی قویوب کیگان (ج ۴ ص ۲۶۲ سطر ۲۵) . (۲) قال الاوزاعی و اسهم النبی صلی الله علیه وسلم للنساء بخیر و اخذ بذلك المسلمون بعده . سنن ترمذی . ۱ ج ۷۷ ص .

ماچی موینی تومر اوستینه قویوب اوطون کیسکان روشده بالتا برله چابوب اوزدی. اول آرادہ حمیدہ قایتوب کردی.

حمیدہ: - ماچینی نی اشلہ تدک؟

علی آغای: - اوتردم.

حمیدہ: - یاری آنسی آلا ی بولغان ایکان ده زلیخا قارچق

م... اولینہ کیتسکان قهر توشکری! ایندی اٹہ چنی نی اشلہ تہمز؟

علی آغای: - ماچی بلہ گنه یاراب طورماس میکان؟ شولای

ده زلیخا قارچق قایتقانی نی کوتوومز یاخشی بولور. چونکہ اول

قایتمی طوروب باری بر آنک باشینی آیاغینی کومه بلمیمز.

حمیدہ: - مین آنی اوزمده کومار ایدم مگرده مین اوشکرہ

طورغان دعاسینی بلمیم. آنک بتون حکمتی دعاسنده بیت. زلیخا

ایده آنی بیک مشقتلر برله گنه چواش خاتوتدن اوگرہ نوب آغان.

ایندی آنی کوتمی بولمی.

11

اوج کوندن صوگ آلدن اوت چقدی ده بتون اول برله

برلکده علی آغاینگده یورتی یانوب کیتدی، بتون قارالتیلری

کول هم کومر بولوب قالدی.

علی آغای: - اٹہ چنی صویمی غنه خراب بولدم شول!

ماچینی اوترو برله گنه اش بته می صوگ؟ تونچققری! تگی اوبور

قارچقده قایتوب یتمادی!.. یاری ئلی ماچینی اوتروب اولگردم،

یوقسه اوزمزده کول بولغان بولور ایڈک!..

عبدالرؤف امیروف «ککری یلغه».

«شورا» مجموعه سینک یازوچیلری و بتون خادملری جمله

اوقوچیلرینی عید شریف برله تبریک قیلہ لر. الله تعالی هر برندن

قبول و هر بری ایچون خیرلی و مبارک ایتسون!..

﴿﴾

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر».

شورا: آدم برله حوا (علیہما السلام) قبرلرینک قایسی یرده ایکانلگی حقندہ قطعی توگل ظنی خبرلرده کورگانمز یوق «جدہ» شهرنده حوا قبرینی زیارت قیلدروب یوروچیلر اکرده آقچا کسب ایتو ایچون بولماسه بعض بر آدملرینک توشلرینی سند ایتوب یوری طورغانلردر. قبرلرینی، توشلر برله بیلگه و عادتی صوگئی مسلمانلر ده یوق توگل.

♦♦

نمکناہ . بعض بر کتابلرینک سوزینه نظراً دنیاده یا جوج ماجوج موجود اولوب آنلرینک یوللرینی اسکندر ذوالقرنین سد ایله باغلامش دیگان سوزلر وار. عجباً بوللر موجود میدرلر؟ نرہ ده درلر؟.. محرم الدین .

شورا: ۱۰ نچی جزء «آثار» ننگ ۱۲۹-۱۳۵ نچی بیشرنده شوشی مسئله بار، مراجعت قیلدورسز.

اوز معیشتمزدن آلتغان الوغ بر فاجه

1

علی آغای اوزینک تورنده آیقلرینی بوکلہب اوطورا، خاتونی حمیدده جای حاضرلهب یوری. شوشی وقتده توبه توشه مدن صو تامچیلری توشه باشلی.

حمیدہ: - قهرگنه توشسون، ماچی بول ایته باشلادی، خراب بولدق قارت! تیز بول ماچینی اوتر، قزل اٹہ چنی صوی، آیقلری برله باشینی برگه کومدرر ایچون مین زلیخا قارچقینی چاقروب آلوب کیلیم.

علی آغای اورتدن سیکروب طورددی ده ماچینی طوتوب طشغه آلوب چغوب بودی. ماچی شول قدر تیلمردی وشول قدر موگایوب علی بابای کوزلرینه قارادی. یاش تامچیلری برگه توشدی. بولای غنه اوتره آلماغچ علی بابای بالتہ آلوب کیلیدی ده

«شورا» اورنبورغده اوله بشه کونره بر مقفاهه اربی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-Й СТРАНИЦЪ СБЛОЖНИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنه لك ۵، آتی آیلق ۲ روبله ۶۰ تین .
«وقت» بران برگه آلویچلرغه:
سنه لك ۹، آتی آیلق ۴ روبله ۶۰ تین در.

ملى تربيە گە عائد

يورتوب اويلاو يارامى . عبدالحميد افندى توسلى قىطى فېكرلر يورتوب آچق وفائدىلى تىيجەلرگە ايرشورگە استەب قلم تېرە توچى، مطبوعات و بونك آرقلى دە افكار عمومىە ميدانينە چغوب طورمشمزغە عائد موگارچە حل ايتلمە گان مسئله (проблема) لرننگ چيشلولرن تله گان وشول يولده خدمت ايتەسى كيلگان كشيلىر مزگە اول طاشلق يىگرە كدە كېرەك بولور .

آندن صوگم مشهور ذاتلرنگ . وقتندە اورنلى سويلەنگان يا يازلغان تەملى طاتلى فېكر و پلانلرى تحت تائيرندە اويلا نوب چغارلغان «فابريكە ايتلگان» «فلان تورلى دارالعلوم والعرفان لرن... فلانچە گيمنازىلەر بزننگ اوز ملتىز طرفندن تأسىس ايتلورگە تىوشدرلر...» وما اشبه ياقطى و ما طور فېكرلر، هر قايسىمزمزغە يىك آچق يىلگولى بولغان سېلىرگە بنا حاضر وقتىز و اورنسىزدر . يازلغان حالده قورى سوزگنە بولوب قالا طورغان زور اشلىر حقتندە يورتلگان خياللر، تىوشلى ئمرە بېرمە چىكى معلومدر . بزننگ ملت مونى يىگرە كدە ياخشى بلسە كېرەك . چونكە آندى حتى آندن دە كچكنە و اوپكە سزىرەك پلانلر مزننگ دە فعل گە چقماغانلقلرى ايندى يىك كوب مرتبە باشمزدن اوزغان آچى تجربەلر بلە ثابت بولدىلر! ..

شوشىكا كورە، بزگە «يقولون مالا يفعلون» لرتور كومىنە كرودن ممكن قدر صاقلانوب زور و وقتىنە كورە بولدىرا الماسلق اشلىرنى حاضرگە قالدروب طوروب تىيجە اعتبارى بلە فائىدە لىراق بولغان «قرمسقە اشلىرى» نە گنە بولسەدە كرشوب - آندەدە تدرىج و ترتيب قانونن (Законъ постепенности) نى) خاطر مزدن چغارماو شرطىلە - اوزگدە يوق وقتندە «اطلب العلم ولو بالصين» امرينە تېەرسەك دە يىك طامان بولور .

استودىنتلر : عزالدين سيف الملك،

عبدالله ايدىلبايف .

كامميرىچىسكى اوچىلچشە طلبەسندن : ابراهيم دولتشين

قازان - اوكتابر ۵ .

اوارە: بو مقاله كيلگان وقتندە اوشبو عدد جيولوب بتكان ايدى . اوشبو سېيدن طشغە باصلىدى .

اورەدە جوبابلر:

اوشبو مقاله لر باصلورلر: اورتا تل . بزم توركردە هيچ شى يوق . عبادت نەدن عبارت؟ . قازاق آراسندە .

□ اورن قالماغانلىق سېبىلى «روح تربيەسى» مقالهسى بو عددكە كرمادى .

معتبر «شورا» نك صوگمى ۱۸ و ۱۹ نچى عددلرندە محترم عبدالحميد المسلمى افندى «بالا تربيەسندە عائله» عنوانينە يازغان مقاله لرنده حكومت مکتبىلرندە اوقوچى طوتاشلر مزننگ اول مکتبىلر نك تربيە و تعليملرندن تائيرلەنمىچە صاف چغولرى طوغر و سنده كوگىنە (شاقتى رورغنە بولورغە كېرەك) شك كيتورە . اول حقدە بر نيچە سؤاللر قويوب آلارغە شولايوق شېهەلى - شىكىلى جوابلر بېرە . «آلارنگ تائيرلەنمىچە قالولرن دعواغە قالشو صاى ملا حظەلق و اوستون توشنوجىلك بولور» دىب دە قوندروب قويا .

نىگە تائيرلەنمە سونلر؟ البتە تائيرلەنەر . فقط عبدالحميد المسلمى افندى نك بو «تائيرلەنو» دن مرادى شولوق ۱۹ نچى عدددە احمد افندى دونسكوى ئەيتىمشلى «چيت ملت مکتبىلرینە كره لردە شول ملت تربيەسى بلە روحلانوب اوز ملتینە محبتلرن اونوتالر يا ايسە اونوتوب چغالر» دېگان سوز بولسە - اول حالده بو فېكر درېست توگل . بلكە بو فېكر عبدالحميد افندىنگ شول چيت ملت مکتبىلرندە اوقوچى قرداشلىرى - طوتاشلر و يىگىتلر - محبىطى بلەن طائش توگلاگىندن چققان و اشغىلق برلە افكار عمومىە ميدانينە اطلغان حتى ضرلى بولغان بر فېكر وشك گنەدر . عبدالحميد افندىنگ بو ملاحظەسى شول مکتبىلردە اوقوچىلر مزن (*) غە افترا دە بولوب توشەدر .

بو طوغرودە احمد افندىنگ يورتكان فېكرلىرى و آلارنگ اثباتينە سويلەگان سوزلىرى يىك درېست . آنگ اوستەدە بزننگ آرتدراچغىز مئترە نرسە : حكومت مکتبىلرندە اوقوچىلر مزن حقتندە توبلى فېكرلر يورتورگە اويلاغان كشيگە اول پتروغراد ، مسكاو ، قازان ، كييف ، خاركف ، طومسكى ، اورنبورغ ، تاشكند اورطە و على روس مکتبىلرندە اوقودە بولغان يا خود آلارنى طوتوروب چققان ياشلر مزننگ اوزلرنگ فېكرلرن ، اشله گان واشلەب ياتقان اشلرن ياخشى بلورگە ، آلاردن كوز جومماسقە كېرەك . آلارنگ اوزلرندە ، اوقى طورغان مکتبىلرنگ تربيە و تعليم - پلان و ايدىياللرینە قارشو ، نىندى غايە . نىندى امللر و بولارغە ايرشر ايجون نىندى اويلار ، رسمى جمعيت و توگەرەكار بارلغن بر كره بلورگە كېرەك .

قسقەسى : شول اوقوچىلرنگ - اوزلرنگ - طورمش و فېكرلىرى بلە طائش بولورغە كېرەك . اوستدنگنە شك و شېهەلر

(*) بزننگ اوقوچىلر مزن اورطە مکتبىلردە وقتلرندە طارقاو ياشى طورغان بولسەلدە على مکتبىلى شەرلردە برگە قوشىلالر . برگە يوروشەلر ، بر فېكرگە خدمت ايتلر . شول سېبىلى بو مسئلەدە آلارنى آيرغەدە يارامى .

Ш У Р О

№ 20.

ОКТАБРЬ 15 = 1914 ГОДА.

«كتب سته و مؤلفارى»

رضاءالدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطأ مالك كتابلى حقنده يازلغان بر رساله در. حديث علمى برله شغلله نوچيلر ايچون كيره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى پوچتەسى برله برلكده ۵۵ تين.

آدریس : Редакция газ. „Вактъ въ Оренбургъ.“

«ابن تیمیہ»

رضاءالدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نك ايگ مشهورلرندن بولغان ابن تیمیہ نك ترجمه حالى، مسلگى و فكلرلى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در. حقى پوچتەسى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتابچيلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن عربی»

رضاءالدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محي الدين بن عربى ترجمه حالى حقنده ترتيب ايتولگان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى و اوزينه خاص بولغان فكلرلرندن مهملى ذكر ايتولگان. ۱۲۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى پوچتەسى برله برلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

Зингеръ
Зингеръ жёби нёк
Фанوشقهسى ۵ تين
صاتولادر
قامپانيه زингер нёк
همه مغازينلارنده.